

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל הַמִּשָּׁה הַמְּשִׁי תּוֹרָה

מִהַתְּנָא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי זִיע"א

פְּרֻשֵׁת תִּי שָׂרָה

תְּרַגּוּם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חֵלּוּמֵךְ בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

פְּרָשֶׁת וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים. רַבִּי יוֹסֵי פֶתַח וְאָמַר, (יונה א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיַּטְלֶהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם מוֹעֵפוֹ. כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל מָה הַטַּעַם הִרְעִישׁ הַיָּם עַל יוֹנָה וְלֹא הִרְעִישָׁה הָאָרֶץ עָלֶיהָ, כִּיּוֹן שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּדֵי שָׂלָא תִשָּׂרָה עָלָיו הַשְּׂכִינָה? לָמָּה הַיָּם [הַעֲלִיּוֹן] הָיָה אוֹחֵז בּוֹ כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ?

אֲלָא וַדַּאי הָיָה הַדְּבָר בְּמַקְוֵמוֹ. יָם שְׁנִינּוּ, הַיָּם דּוֹמָה לְרַקִּיעַ, וְהַרְקִיעַ לְכִסָּא הַכְּבוֹד, וּמַשּׁוּם כֶּךָ הַיָּם אָחֵז בּוֹ וְנִטַּל אוֹתוֹ [מַשּׁוּם שֶׁהָיָה בּוֹרַח] בְּרַח מִלְּפָנֵי הַיָּם [ג"א וּמִלְּפָנֵי הַיָּם בּוֹ שָׂרָה יִרְאַה בְּמַקְוֵמוֹ], וְרַק הַיָּם בּוֹ יָד בְּמַקְוֵמוֹ [ג"א תִּשָּׂרָה הָיָה בְּמַקְוֵמָה].

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיַּטְלֶהוּ אֶל הַיָּם. לְמַדְנּוּ, כְּשֶׁהָיָה נוֹטְלִים אוֹתוֹ וּמַטְבְּעִים אֶת יִרְכֵּיו בֵּינָם - הַיָּם הָיָה שׂוֹכֵךְ. מְרִימִים אוֹתוֹ - וְהַיָּם רוֹעֵשׁ. כָּל מָה שְׂמַטְבְּעִים אוֹתוֹ - כֶּךָ הָיָה הַיָּם שׂוֹכֵךְ. עַד

נְשֵׂאָהּ אָמַר שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל הַיָּם. מִיָּד וַיִּשְׂאוּ
אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם.

כִּיּוֹן שְׂנוּרֵק בָּיָם, פָּרַחָה מִמֶּנּוּ נִשְׁמָתוֹ וְעִלְתָּה
עַד כִּסֵּא הַמַּלְאָךְ וְגִדּוֹנָה לְפָנָיו, וְחִזְרָה לוֹ
נִשְׁמָתוֹ, וְנִבְנַם בְּפִי הַדָּג הַהוּא וַיִּמַּת הַדָּג. לְאַחַר
מִכֵּן הִתְקַיֵּם אוֹתוֹ הַדָּג, וּפְרָשׁוּתָּהּ. (דף קכא ע"ב)

בֵּא רְאֵה, בְּשַׁעַה שְׂאָדָם עוֹלָה עַל מִטָּתוֹ בְּכָל
לַיְלָה וְלַיְלָה, נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְגִדּוֹנִית
לְפָנָיו בֵּית הַדִּין שָׁל הַמַּלְאָךְ. אִם זָכָא לְהִתְקַיֵּם -
חִזְרָת לְעוֹלָם הַזֶּה.

וְהַדִּין הוּא בְּשָׁנֵי גּוֹנִים, שְׁחֵרֵי אֵין דְּנִים אֶת
הָאִישׁ עַל הַרְעוֹת שֶׁהוּא עֲתִיד וּמִזְמַן
לְעֲשׂוֹת, שְׁפָתוֹב (בראשית כא) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים וְגוֹ'
בְּאִשְׁרֵי הוּא שָׁם. וְלֹא תֹאמַר שְׂדָנִים אוֹתוֹ עַל
הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה לְחוּד, אֲלֵא לְהִיטִיב לוֹ עַל
אוֹתָם טוֹבוֹת שָׁל עֲבָשׁוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵת־כָּפָאָר. וְדָנִים
אוֹתוֹ עַל זְכוֹת שֶׁעֲתִיד לְעֲשׂוֹת, וּבְשִׁבְלָם הוּא
נִצּוֹל, אִף עַל גַּב שֶׁהוּא כָּעֵת רָשָׁע. מִשּׁוֹם

שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת,
 וְכָל דְּרָכוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה - לְהִיטִיב לְכָל, וְלֹא דָן
 אֶת הָאָדָם עַל הַרְעוֹת שֶׁהוּא עֲתִיד לַעֲשׂוֹת,
 וּמִשׁוּם כֵּן נִדוֹן הָאָדָם לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

**בַּא רֵאָה, בִּיּוֹן שֶׁהִטִּילוּ אֶת יוֹנָה לַיָּם מַה
 כָּתוּב? וַיַּעֲמֵד הַיָּם מוֹעֵפוֹ. הַיָּם הֶעֱלִיּוֹן.
 מַה זֶה וַיַּעֲמֵד? שֶׁעָמַד בְּקִיּוּמוֹ כְּרֵאוּי. הוּא
 בְּעַמִּידָה כְּשֶׁהֲרָגוּ שׁוֹכְרֵי. בְּשָׁעָה שֶׁהֲדִין שָׂרוּי
 בְּעוֹלָם, אֹתוֹ בֵּית הַדִּין הוּא כְּמוֹ אִשָּׁה
 שֶׁמֵּתַעֲבֶרֶת וּמִקְשָׁה לְלֶדֶת, וּכְשֶׁמוּלִידָה, שׁוֹכְרֵי
 הֲרָגוּ. כֵּן גַּם כְּשֶׁהֲדִין שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, לֹא שׁוֹכְרֵי
 וְלֹא נָח עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה הַדִּין בְּרָשָׁעִים, וְאִזּוּ הוּא
 הַמְּנוּחָה שָׁלוֹ, לַעֲמֵד בְּמָקוֹם שָׁלֵם וְלַעֲמֵד
 בְּקִיּוּמוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מְשִׁלֵּי י"א) וּבִאֲכַד רָשָׁעִים רָנָה.
 וְזֶה בְּאֲרָנוּ.**

**בִּאֲכַד רָשָׁעִים רָנָה. וְהָרִי כָּתוּב (יחזקאל יח) הֶחֱפִין
 אֶחֱפִין מוֹת רָשָׁע? וְהָרִי אֵין נַחַת לְפָנֵי
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה דִין בְּרָשָׁעִים? אֵלֹא**

בְּאֵן קֶדֶם שְׁנַשְׁלָמָה הַסָּאָה - וְכֵאֵן אַחַר שְׁנַשְׁלָמָה

הַסָּאָה [יש לו נחת].

תּוֹסֵפֶתָא

וַיְהִיּוּ תַיִי שָׂרָה. גּוֹף תַּמְשָׁנָה, אָנוּ קְרוּבִים הָיִינוּ,
שָׁמַעְנוּ קוֹל מִתְּהַפֵּךְ מִמַּעַלָּה לְמַטָּה
מִתְּפִשֵׁט בְּעוֹלָם, קוֹל מְשִׁבַּר הָרִים וּמְשִׁבַּר סְלָעִים
תּוֹקִים, רוּחֹת תּוֹקוֹת עוֹלוֹת. אֲזַיִנּוּ פְתוּחוֹת.

הָיָה אוֹמֵר בְּמִסְעָיו, אָקִיץ בְּקוֹץ תֵּיִשָּׁנִים
הַדּוֹמָמִים. שָׁנָה בְּחוֹרֵיהֶם (בְּעֵינֵיהֶם),
עוֹמְדִים עַל עַמּוּדֵם. תַּמְלִךְ שְׁמַדְבָּר, [וְלֹא עָבְרוּ, נִמְצְאוּ]
שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים, שְׁלֵטוֹן שָׁל תִּילוֹת רַבִּים עוֹמֵד עַל
עַמּוּדוֹ.

בְּלָם לֹא מְרַגְיִשִׁים וְלֹא יוֹדְעִים שְׁהַסְפָּר פְּתוּחַ
וּבְשֵׁם נִכְתָּבִים, וְדוֹמָה עוֹמֵד וְנוֹטֵל
בְּחֻשְׁבוֹן, וְשׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם שְׂבִים לְחוּץ, וְקָרֵב טוֹב
לְהַמְנֹת בָּהֶם, אֵינָם חוֹשְׁקִים בְּגִלְגּוֹל וְהַפּוּךְ.

נוֹפְלִים וְלֹא עוֹמְדִים, נִמְחִים הַחֲתֻבִים מִסְפָּרוֹ שָׁל
דוֹמָה, מִי יִבְקֵשׁ אוֹתָם וּמִי יֵשֵׁב

בְּחֻשְׁבוֹנוֹתֵיהֶם. אֹי לָהֶם! אֹי לְחַיֵּיהֶם! אֹי לְרַגְשׁוֹת שְׁלָהֶם [לְנַפְשׁוֹתָם]! בְּשִׂבְלֵם נֹאמֵר (תהלים סט)
יִמְחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְגו'.

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵה שׁוֹנָה כָּאֵן שְׁכַתּוֹכָה מִיְתָתָה
בַּתּוֹרָה מְכֹל נְשׁוֹת הָעוֹלָם שְׁלֹא כְּתוֹכָה
כִּד מִיְתָתָן בַּתּוֹרָה? אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְלֹא?! וְהִנֵּה
כְּתוּב (בראשית לה) וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ
אֶפְרָתָה, וְכָתוּב (במדבר כ) וַתָּמָת שָׁם מֵרִים וְגו',
וְכָתוּב (בראשית לה) וַתָּמָת דְּבוֹרָה ^(דף קכב ע"א) מִיַּנְקָת
רַבְקָה, וְכָתוּב (בראשית לח) וַתָּמָת בַּת שׁוּעַ אִשְׁתּוֹ
יְהוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכֻלָּם לֹא כְּתוּב כְּמוֹ שְׁכַתּוֹכָה
בְּשָׂרָה, שֶׁנֶּאמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. שְׁחֵרֵי
בְּכֻלָּם לֹא נִמְנָו יָמִים וְשָׁנִים כְּמוֹ לְשָׂרָה, וּבְכֻלָּם
לֹא כְּתוּב פְּרָשָׁה אַחַת לְבִדּוּתָהּ כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֵלֶּא
סוּד הוּא, מִשּׁוּם אֹתָהּ חֲדָרְנָה שְׁכַל חַיִּים
וְחַשְׁנִים שֶׁל אָדָם תְּלוּיִים בָּהּ [שִׁזוּ הִיא ה"א הַאֲחֵרוֹנָה].

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ כְּכֹל הִיא מְלֻךְ
 לְשָׂדֵה נִיעָבָד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ כְּכֹל הִיא וְדַאי,
 שְׁתֵּי מִשָּׁם יוֹצְאוֹת הַרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת וְתוֹעֵלֹת
 לְעוֹלָם. מְלֻךְ לְשָׂדֵה נִיעָבָד, מִי הַמְּלֻךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא. לְשָׂדֵה נִיעָבָד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן כְּרֵאוֹי.
 וּמְלֻךְ זֶה הַמְּלֻךְ הָעֲלִיּוֹן שְׂמֵת־חֵבֶר לְשָׂדֵה כְּשֶׁהוּא
 נִיעָבָד. מִי הַשְּׂדֵה? זֶה הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ה',
 שְׂכָתוֹב (בראשית כז) כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ה'.
 שְׂכָתוֹהוּא [נַעֲשֶׂה] נִיעָבָד וְנִתְקַן כְּכֹל מֵה שְׂצָרִיךְ לוֹ
 כְּרֵאוֹי, אִז הַמְּלֻךְ הָעֲלִיּוֹן מִתְּחִבֵּר עִמּוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מְלֻךְ לְשָׂדֵה נִיעָבָד - כְּמֵה
 גּוֹנִים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים כָּאֵן. מְלֻךְ - זֶה
 הַשְּׂכִינָה שְׂאִין שׁוֹרָה בְּבֵית לְחֵתִקֵּן כֶּה אֶלֵא
 בְּזִמְן שְׂנִשָּׂא אָדָם וּמִדְּוִג עִם אִשְׁתּוֹ לְהוֹלִיד
 וְלַעֲשׂוֹת פְּרוֹת, וְהִיא מוֹצִיָּאָה נְשָׁמוֹת לְהַשְׂרוֹת
 כֶּה, וּמִשׁוֹם כֶּךָ לְשָׂדֵה נִיעָבָד וְלֵא אַחֵר.

דָּבָר אַחֵר, מְלֻךְ - זֶה אִשָּׁה יִרְאֵת ה', כְּמוֹ
 שְׂנִיָּאֵר (משלי לא) אִשָּׁה יִרְאֵת ה' הִיא

תתהלל. לשדה נעבד - זו אשה זרה, כמו
 שנאמר (שם ז) לשמרך מאשה זרה. משום שיש
 שדה ויש שדה. יש שדה שכל הכרכות
 והקדשות בו שורות, כמו שנאמר כריח שדה
 אשר ברכו ה', ויש שדה שכל הרבן וטמאה
 וכליון והרג וקרכות שרונים בו, והמלך תזה
 לפעמים שהוא נעבד לשדה הזו, שכתוב (שם ל)
 תחת שלוש רגזה ארץ (דף קכב ע"ב) וגו' תחת עבד כי
 ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גברתה. והמלך תזה
 מתכסה אורו ונחשף עד שנמחר ומתחבר
 למעלה.

ומשום כך השעיר של ראש חדש, משום
 שנברך השדה שהוא מן המלך הקדוש
 ולא שורות בשדה הזו ברכות מן המלך תזה.
 וכשהוא נעבד לשדה הזו, אז כתוב (דברים כב) כי
 בשדה מצאה וגו'. כי בשדה, כמו שנתבאר.

בא ראה, באה תזה לעולם ונדבקה בנחש תזה,
 והטיל בה זממה, וגרמה מות לעולם

וּלְבַעֲלָהּ. בָּאָה שָׂרָה וַיְרֶדָה וְעִלְתָּה וְלֹא נִדְבָקָה
בוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם
הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. בָּא נַח לְעוֹלָם, מַה
כָּתוּב? (שם ט) וַיֵּשֶׁתּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְנַל וְגו'.

וּמִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם וְשָׂרָה לֹא נִדְבָקוּ בוֹ, מִשּׁוּם
כִּדְּזַכְּתָה לְחַיִּים עֲלִיוֹנִים לָהּ וּלְבַעֲלָהּ
וּלְכַנְיָהּ אַחֲרֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נא) הַבֵּיטוּ אֶל
צוּר חֲצִצְבֹתָם וְאֶל מַקְבַּת בּוֹר גִּבְרֹתָם. וְעַל כֵּן
וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה, שֶׁזִּכְּתָה בָּהֶם בְּכָלָם. וְלֹא כָתוּב
בְּכָל הַנָּשִׁים וַיְהִי חַיֵּי חַוָּה, וְכֵן בְּכָלָם. הֵיא
נִדְבָקָה בְּחַיִּים, וְעַל כֵּן שָׁלָה הָיוּ חַיִּים.

תּוֹסֵפֶת

אֲשֶׁר־י מִי שֶׁמְקַטֵּין אֶת עַצְמוֹ בְּעוֹלָם. כַּמָּה הוּא
גְּדוֹל וְעֲלִיּוֹן בְּעוֹלָם הַהוּא. וְכִדְּפָתַח
רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה: מִי שֶׁהוּא קָטָן - הוּא גְּדוֹל. מִי
שֶׁהוּא גְּדוֹל - הוּא קָטָן. שֶׁכָּתוּב וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה
וְגו'. מֵאָה שֶׁהוּא חֲשֵׁבּוֹן גְּדוֹל, כָּתוּב בוֹ שֶׁנָּתַן.
קָטָן הַשָּׁנִים אַחַד הַקָּטָן אוֹתוֹ. שְׁבַע שֶׁהוּא

חֲשַׁבּוֹן קָטָן, הַגְּדִיל אוֹתוֹ וְרָבָה אוֹתוֹ, שְׁכַתּוֹב
שָׁנִים.

בֹּא רֵאֵה שְׂאִינוֹ מְגִדֵּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֹא
לְמִי שְׁמִקְטִין, וְלֹא מִקְטִין אֵלֹא לְמַתְגַּדֵּל.
אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁמִקְטִין אֶת עֲצָמוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה,
כִּי הוּא גָדוֹל בְּעֵלְוֵי לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם. עַד כָּאן. מִי
שְׁפָסַק יִפְסַק. מִי שְׁקַצֵּר יִתְקַצֵּר. מִי שְׁקַצֵּר
יִתְאַרֵךְ. רְצוֹנוֹ לֹאֵר, מִי שְׁפּוֹסֵק בְּדַבְרֵי תוֹרָה
עַל דְּבָרִים בְּטִלִּים - יִפְסְקוּ חַיָּיו מִן הָעוֹלָם הַזֶּה,
וְדִינוֹ קָיָם בְּעוֹלָם הַהוּא. מִי שְׁמִקְצֵר בְּאֵמֶן וְלֹא
מֵאֲרִיף תוֹף מְנוּחָה - יִתְקַצֵּר מֵהַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם
הַזֶּה. מִי שְׂאוֹמֵר אֶחָד, צָרִיף לְחַטָּף הָאֵל"ף
וְלִקְצֹר אֶת הַקְּרִיאָה שְׁלָה, וְלֹא יִתְעַכֵּב בְּאוֹת
חַזוֹ כְּלָל, וּמִי שִׁיעֲשֶׂה אֶת זֶה יִתְאַרְכוּ יָמָיו. [א"ל]

תְּחִדוּשִׁים שֶׁחֲנִידוֹ לְרַבֵּי שְׁמֵעוֹן בֵּר יוֹחָאֵי בִישׁוּבָה שֶׁל מַעְלָה. [ע"ב חתום פתא

וַיִּתְּיֹן חַיֵּי שָׂרָה. אוֹתָם הַחַיִּים כְּלָם לְמַעְלָה. מֵאָה
שָׁנָה לְמַעְלָה, וְעֲשָׂרִים שָׁנָה לְמַעְלָה, וְשִׁבְעַ
שָׁנִים לְמַעְלָה, כְּלָם חָיו כְּרֵאוּי.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, ^(דף קכג ע"א) בַּא רְאִיה אֶת סוּד הַדְּבָר,
מֵה שׁוֹנֶה בְּכֻלָּם שְׁאֹמֵר שָׁנָה שָׁנָה, וּבְאוֹתָם
שְׁבַע אָמַר שָׁנִים, שְׁפִתוֹב מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה,
וְאַחַר כֵּן שְׁבַע שָׁנִים? אֵלֶּא הַכֹּל אַחַד. מֵאָה שָׁנָה
- הַכֹּל שֶׁל הַכֹּל [ג"א הַכֹּל בְּאַחַד בְּסוּד שֶׁל מֵאָה בְּרִבּוֹת בְּכֹל יוֹם.

וּבִן עֶשְׂרִים שָׁנָה, שְׁנִבְלָל הַעֲלִיּוֹן, הַנְּסִתָּר שֶׁל כָּל הַנְּסִתָּרִים. וּמִשּׁוּם כֵּן פְּתוּב שָׁנָה,
חֲסוּד שֶׁל הַיְחוּד]. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנִבְלָל מִמְּקוֹם
עֲלִיּוֹן, הַנְּסִתָּר שֶׁל כָּל הַנְּסִתָּרִים בְּמֵאָה, בְּסוּד שֶׁל
מֵאָה בְּרִבּוֹת שֶׁל כָּל יוֹם, וּבִן עֶשְׂרִים שָׁנָה. וּמִשּׁוּם
כֵּן פְּתוּב שָׁנָה, סוּד הַיְחוּד, שְׁלֵא נִפְרָדִים
הַמִּחְשָׁבָה וְהַיִּזְבֵּל לְעוֹלָמִים.

שְׁבַע הַשָּׁנִים הִלְלוּ הַתְּפָרְדוֹ וַיֵּצְאוּ מִכָּלל הַנְּסִתָּר
שְׁלִמְעֵלָה. וְאַף עַל גַּב שְׁהַכֹּל יְחוּד אַחַד,
אַבֵּל נִפְרָדִים בְּדִין וְרַחֲמִים בְּכִמְה אֲצַדִּים וּדְרָכִים
מֵה שְׁלֵא הָיָה כֵּן לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כֵּן פְּתוּב שָׁנָה,
סוּד הַיְחוּד שְׁלֵא נִפְרָד לְעוֹלָמִים. שְׁבַע הַשָּׁנִים
הִלְלוּ נִפְרָדִים בְּדִין וְרַחֲמִים בְּכִמְה אֲצַדִּים וּדְרָכִים
מֵה שְׁאִין כֵּן לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כֵּן בְּשְׁבַע הַשָּׁנִים
הִלְלוּ פְּתוּב בָּהֶם שָׁנִים וְלֹא שָׁנָה. וּבְכֻלָּם נִקְרָאִים

חַיִּים. וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה, שָׁהִיו מִמָּשׁ, שְׁנַבְרָאוֹ
וְהַתְקַיְמוֹ לְמַעַלָּה.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, הִנֵּה פִרְשׁוּתָהּ, שְׁהָרִי פֶּאֶשֶׁר נִיעֶקַד
יִצְחָק, הוּא הָיָה בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעֵי שָׁנִים,
וְכִיּוֹן שְׁנַעֲקָהּ, מִתָּה שָׂרָה, שְׁכַתּוֹב וַיָּבֵא אֶבְרָהָם
לְסֵפֶד לְשָׂרָה וְלִבְכַתָּהּ. מֵאִין בָּא? מִתַּר הַמִּרְיָה
בָּא, מִלְּעֶקֶד אֶת יִצְחָק. וְאוֹתָם שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעֵי שָׁנִים
מִיּוֹם שְׁנֹולֵד יִצְחָק וְעַד הַשְּׁעָה שְׁנַעֲקָהּ, הֵם הָיוּ חַיֵּי
שָׂרָה. וַדַּאי בְּחֻשְׁבוֹן וַיְהִי"ו בְּגִימְטְרִיא שְׁלֹשִׁים
וְשִׁבְעֵי שָׁנִים הָיוּ, כְּמוֹ שְׁנַתְּבֵאֵר, מִשְׁנֹולֵד יִצְחָק וְעַד
שְׁנַעֲקָהּ.

רַבִּי יוֹסִי פָתַח וְאָמַר, (תהלים צח) מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַה'
שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ
וְזִרְעֵ קָרְשׁוֹ. הַפְּסוּק תְּהִי בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים
שְׁהַפְּרוֹת אָמְרוּ אוֹתוֹ, בְּכַתּוֹב (שמואל א' ו) וַיִּשְׁרָנָה
הַפְּרוֹת בְּדָרְךָ, שָׁהִיו אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וְאִיּוֹ
שִׁירָה הֵן אָמְרוּ? מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי
נִפְלְאוֹת עָשָׂה.

כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, שְׂכָל מַה שְּׁפָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּעוֹלָם, כֵּלָם אוֹמְרִים שִׁירָה וְתִשְׁכַּחוּת
 לְפָנָיו, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה. וְאִם תֵּאמֶר שֶׁהֵם
 מֵעַצְמָם [ד"א ה"ו] אוֹמְרִים אֶת הַשִּׁירָה הַזֶּה - כִּי זֶה
 וּדְאִי! שְׁנֵהוּ סוּד עֲלִיּוֹן. אֲבָל אֵלּוּ, הַתְּאָרוֹן הָיָה עַל
 גִּבּוֹן. וְכִיּוֹן שְׁתֵּאָרוֹן נִשְׁכַּל עֲלֵיהֶם וְשָׂמוּהוּ לְמַעְלָה,
 הֵן שָׂרוּ [נ"א לא שְׁכָבוּ] שִׁירָה, שְׁתֵּרֵי בֵּיּוֹן שְׁנַנְטַל מֵהֵן
 הַתְּאָרוֹן, הָיוּ גוֹעוֹת בְּדַרְךְ שְׁאֵר הַפְּרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם
 וְלֹא אָמְרוּ שִׁירָה. וּדְאִי שְׁתֵּאָרוֹן (דף קכג ע"ב) שְׁעַל גִּבּוֹן
 עֲשֵׂה אוֹתָן לְזַמֵּר.

מִזְמוֹר. תְּרֵי בַּאֲרָנוֹ, וְנִתְבָּאֵר, וּכְכֹל כְּתוּב מִזְמוֹר
 לְדוֹד אוֹ לְדוֹד מִזְמוֹר, וְכֵאֵן לֹא אָמַר דָּוִד
 כָּלֵל. אֲלֵא מִזְמוֹר, שְׁעַתִּידָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לְזַמֵּר אוֹתוֹ
 בְּזִמְן שְׁיָקִים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִן
 הָעֶפֶר, וְאִזְ שִׁירוּ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ. אִזְ הוּא חֲדָשׁ.
 שְׁתֵּרֵי שִׁירָה כִּזוֹ לֹא נֶאֱמְרָה מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

תּוֹסֵפֶתָא

רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יְהוּדָה הֲלֹךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי
 חֲזִיָּא. אָמַר לוֹ, יֵאמֹר מִר אִם שָׁמַע אֶת
 הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת, אֵיךְ אָמְרוּ בְּעֲלֵי הַבְּרִיתָא שְׁפָרְשׁוּהָ
 בְּעֵינֵי הַנְּשָׂמָה. אָמַר, אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים
 בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּךְ הַתּוֹרָה הִיא בְּלִבָּם כְּמַעֲיָן גְּדוּל
 שֶׁל מַיִם, שֶׁאֵף עַל גַּב שְׂסוֹתָמִים אוֹתוֹ - מִרְבַּ
 הַמַּיִם פּוֹתְחִים מְעֵינּוֹת שְׂנוֹבְעִים לְכָל עֵבֶר.

בֵּיא תִשְׁמַע, רַבִּי יוֹסִי, אֲהוּב אֶתָּה. אֲנִי אָמַר לְךָ
 בַּפְּרָשָׁה הַזֹּאת, לְעוֹלָם אֵין גּוֹף הָאָדָם נִכְנָס
 בְּחֻשְׁבוֹן הַצְּדִיקִים עַל יַד הַדּוּמָה, עַד שֶׁתִּרְאֶה
 הַנְּשָׂמָה פְּנִקָּם סִימָן שְׂנוֹתָנִים לָהּ הַכְּרוּבִים בְּגִן
 עֵדֶן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲנִי שָׁמַעְתִּי שֶׁהִנֵּה הַנְּשָׂמָה, אַחַר
 שְׂנִכְנָסָתָ לְשָׁם, הִיא הוֹלֶכֶת לְעוֹלוֹת
 לְמִקּוּמָה לְמַעְלָה, וְלֹא לָרֹדֶת לְמַטָּה. אֲבָל קִדְּם
 שֶׁתַּעֲלֶה וְתִכָּנַס, נַעֲשִׂית אֶפּוֹטְרוֹפּוֹם הַגּוֹף עַל יַד

דומה, ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

אמר רבי תיבא, הנה רבי אלעזר אמר, שהרי דומה יודע קדם, משום שמכריזים עליה בגן עדן. אבל אני כן שמעתי - שבזמן שנותנים לה פנקס, חוזרת על הגוף להכניסו בפתק של הצדיקים על ידי דומה. והו שכתוב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מה זה כסף השדה? זה הכסף של ארבע מאות העולמות שנותנים לו לירשה.

בשרב יוסף הנה שומע הפרשה הזו מראשי הישיבה, הנה אומר: מי שהוא עפר, מה הוא [ריק] זוכה לזה? מי יזכה ומי יקום? והו שכתוב (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'.

אמר רבי אבא, בא ראה מה שכתוב, וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף. והו הכסף הגדול שהם עולמות וכסופים. ארבע מאות שקל כסף - ארבע מאות

עוֹלָמוֹת וְהִנָּאוֹת וְכַסּוּפִים. עֵבֶר לַסֵּחֵר - רַב נַחֲמָן
אָמַר, שְׂיַעֲבֹר כָּל שְׂעָרֵי שָׁמַיִם וִירוּשָׁלַיִם שֶׁל
מֵעֵלָה, וְאִין מוֹחָה בְּיָדוֹ.

בֵּלָא רֵאֵה מַה פְּתוּב, וְאַחֲרֵי כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת
שָׂרָה אִשְׁתּוֹ. וְנִמְנָה עִם שָׂאֵר הַצְּדִיקִים
בְּחִבּוּרָתָם מִפְּתַק שֶׁל הַמַּמְנָה עַל יְדֵי דוּמָה. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, כָּדָּ לְמִדְנֹה, כָּל אוֹתָם שְׂפִתוּבִים בְּיַדִּי
דוּמָה וּמַמְנִים עַל יָדוֹ, יָקוּמוּ לְזִמְן שְׁעֵתִיד לְהַחְיֹת
שׁוֹכְנֵי עָפְרָא. אוֹי לְרָשָׁעִים שְׂאִינָם פְּתוּבִים עַל יָדוֹ
בְּפִתְקָא, שְׂיֵאבְרוּ בְּנִיהָנָם לְעוֹלָמִים, וְעַל זֶה נֶאֱמַר
(דניאל יב) וּבִעַת הַחַיָּא יִמְלִט עִמָּךְ כָּל הַנְּמַצָּא פְּתוּב

בַּסֵּפֶר. עַד כֵּאן תּוֹסַפְתָּא

זִהָר:

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, פְּתוּב (קהלת א) אִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת
הַשָּׁמֶשׁ, וְכֵאן שִׁירָה זוֹ הִיא חֲדָשׁ, וְהִיא
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, שְׁחֲרֵי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ הִיא, וּמִי הִיא?
זוֹ הַלְּבָנָה. וְאִזּוּ יֵשׁ חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. מַה הַטַּעַם?
מִשּׁוּם כִּי נִפְלְאוֹת עֲשָׂה. וּמִי הֵם הַנְּפִלְאוֹת? זֶה

שְׁכַתוֹב הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וְזִרְעֵ קְדָשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לוֹ,
 אֶת מִי? (דף קכד ע"א) אֶת אוֹתָהּ הַדְרָגָה שְׁאִמְרָה אֶת
 הַשִּׁירָה הַזֶּה, מִשּׁוֹם שְׁפָתָם נִסְמְכָה בְּיָמִין וּבְשִׁמְאֵל.
 הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ, וְדַאי לְאוֹתָהּ הַדְרָגָה שֶׁל הַמְזֻמּוֹר
 הַזֶּה. מָתִי? בְּזִמְן שְׁיִקוּמוֹ מִתֵּי עוֹלָם וְיִתְעוֹרְרוּ מִן
 הָעֶפֶר, וְאִזּוּ יִהְיֶה חֲדָשׁ מַה שְּׁלֹא נַעֲשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה.
 רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּזִמְן שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 נְקָמוֹת בְּעוֹלָם בְּשָׂבִיל יִשְׂרָאֵל, אִזּוּ תֵאמַר
 הַשִּׁירָה [הזיון], שְׁתֵּרִי אַחַר כָּךְ יִתְעוֹרְרוּ מִן הָעֶפֶר
 הַמֵּתִים שֶׁל הָעוֹלָם וְיִתְחַדָּשׁ הָעוֹלָם בְּקִיּוֹם שָׁלֵם,
 שְׁלֹא יִהְיֶה [כַּבְתְּחֻלָּה שְׁחֲמֹנֹת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, מִשּׁוֹם שֶׁהִנְחֹשׁ] [נ"א פָּרַת
וּמִתָּה בְּעוֹלָם, וְנַעֲבֹר הִנְחֹשׁ מִהָעוֹלָם שֶׁהוּא גָּרָם] גָּרָם מוֹת בְּעוֹלָם
 לְכֹל, וְנִטְמָא הָעוֹלָם וְנִחְשְׁבוּ פָּנָיו.

בֵּא רְאֵה, כְּתוּב (בראשית ג) וְאִיכָּה אֲשִׁית בֵּינֶךָ וּבֵין
 הָאֲשֵׁה. מַה זֶה וְאִיכָּה? כְּכַתוּב (איוב ט) חָלְפוּ
 עִם אֲנִיּוֹת אֲבָהּ. שְׁהֵנָּה כְּמַה אֲנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת
 מְשׁוֹטְמוֹת בְּתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל, וַיֵּשׁ אֲנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת

נְפָרְדוֹת זוּ מִזֵּו. וְאוֹתָן הָאֲנִיּוֹת שֶׁתִּנְחַשׁ הַזֶּה שָׁט
בְּתוֹכָן, נִקְרְאוֹת אֲנִיּוֹת אֵבֶה.

בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה - זוֹ אִשָּׁה יִרְאֵת ה'. וּבֵין זֶרְעֶךָ
- אֵלֹה שְׂאֵר עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת. וּבֵין זֶרְעָה - אֵלֹה יִשְׂרָאֵל. הוּא יִשׁוּפֶךָ רֹאשׁ
- זֶה הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁעֲתִיד לְבַעַר אוֹתוֹ מִן
הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב (ישעיה כד) בְּלַע הַמּוֹת לְנֹצֵחַ, וְכַתוּב
(זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֶעֱבִיר מִן הָאָרֶץ.

רֹאשׁ - זֶה לְעֲתִיד לָבֹא כְּשִׁיתְעוֹרְרוּ הַמֵּתִים,
שְׁחֵרֵי אֵז הָעוֹלָם יִהְיֶה רֹא"שׁ, שְׁיִתְקַיֵּם
בְּרֹא"שׁ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וְאַתָּה תִּשׁוּפְנֵנו עֵקֶב
- זֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה, כָּעֵת שֶׁהוּא עֵקֶב וְאִינוּ בְּקִיּוֹם,
וְאוֹתוֹ הִנְחֵשׁ נוֹשֵׁךְ אֵת הָעוֹלָם וּמְחַשֵּׁךְ פְּנֵי
הַכְּרִיּוֹת.

כֹּא רְאֵה, הַיָּמִים שֶׁל אָדָם נִבְרָאוּ וְעָמְדוּ בְּאוֹתָם
הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, כִּינּוֹן שֶׁהֵם תִּימּוֹ לְהַתְקַיֵּם
בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת, שְׁכַתוֹב (תהלים ז) יָמֵי שָׁנוֹתֵינוּ כְּהֵם
שְׁבָעִים שָׁנָה וְגו'. מִכָּאן וְהַלָּאֵה אֵין דְּרָגָה

לְהַתְקִימָם, וּמִשׁוּם כֶּךָ וְרַחֲבֵ"ם עָמַל וְאָוֶן, וְהֵם כֹּלֵי
הָיוּ.

אָבֵל אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁל הַצְּדִיקִים (דף קכד ע"ב) הָיוּ
וְהַתְקִימוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה, וְכֵן
וְאֵלֶּה יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם. וְאִם תֹּאמַר, כֶּךָ גַּם
כְּתוּב בְּיִשְׁמָעֵאל, שְׁפָתוֹב (בראשית כה) שְׁנֵי חַיֵּי
יִשְׁמָעֵאל? אֵלֶּה שְׁחֹר בְּתִשׁוּבָה, וְעַל כֵּן קָרָא
בְּיָמָיו וַיְהִי.

וְתָמַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע. רַבִּי אֲבָא אָמַר, כְּמוֹ
זֶה לֹא הָיוּ בְּכָל נְשׂוֹת הָעוֹלָם, שֶׁחֲרֵי נֶאֱמַר
חֲשַׁבּוֹן יָמֶיהָ וְשִׁנּוּתֶיהָ וְקִיּוּמָהּ בְּעוֹלָם וְאוֹתוֹ
הַמְּקוֹם שָׁבוּ הִיא נִקְבְּרָה. אֵלֶּה לְהִרְאוֹת שֶׁלֹּא
הִיָּתָה כְּמוֹ שָׂרָה בְּכָל נְשׂוֹת הָעוֹלָם.

וְאִם תֹּאמַר הִנֵּה מְרִים, שְׁפָתוֹב (במדבר כ) וְתָמַת שֵׁם
מְרִים וְתִקְבַּר שֵׁם - זֶה כֵּן לְהִרְאוֹת אֶת
סְרַחוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁחֲרֵי הַיָּמִים לֹא הָלְכוּ
בְּיִשְׂרָאֵל אֵלֶּה בְּזִכּוֹת מְרִים. אָבֵל לֹא נֶאֱמַר
בְּמִיתָתָהּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשָׂרָה.

רַבִּי יְהוֹדָה פָּתַח, (קהלת י) אֲשֶׁרֶיךָ אֶרֶץ שְׁמַלְכֶךָ בֵּן
 חוּרִים וְשֶׁרֶיךָ בָּעֵת יֹאכְלוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה
 בְּאֵרוֹתָי הַחֲבָרִים, אֲבָל יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ,
 שֶׁאֲשֶׁרֶיָהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ פָּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם
 תּוֹרָה לְדַעַת כָּל הַדְּרָכִים הַנִּסְתָּרוֹת וּלְגַלּוֹת לָהֶם
 סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, וַתְּרִי זֶה נִתְּבָאֵר.

אֲשֶׁרֶיךָ אֶרֶץ - זוֹ אֶרֶץ תְּחִיִּים, מִשּׁוּם שֶׁהַמֶּלֶךְ
 שָׁלַח מִזְמִין לָהּ כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁהִתְבָּרְכָה
 מִהָאֲבוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, הַסּוּד שֶׁל וַא"ו, שֶׁהוּא עוֹמֵד
 לְהַרְיֵק עָלֶיהָ בְּרָכוֹת תָּמִיד, וְהוּא בֵּן חוּרִים, בֵּן
 הַיּוֹבֵל שְׁמוּצִיא אֶת הָעֲבָדִים לְחֵירוֹת, בֵּן הָעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן שְׁמוּצִיא תָּמִיד אֶת כָּל תְּחִיִּים וְכָל הָאוֹר
 וְכָל שְׁמֵן מִשְׁחָה, וְהַכֹּל מִשְׁפִּיעַ תִּבְּנֵן תִּבְּכוֹר תְּזִה
 לְאֶרֶץ חַיִּו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ד) בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל,
 וּמִשּׁוּם כֶּךָ אֲשֶׁרֶי"ךָ אֶרֶץ.

וְזֵה שֶׁנֶּאֱמַר אִי לָךְ אֶרֶץ שְׁמַלְכֶךָ נְעַר, כְּמוֹ
 שֶׁבְּאֵרוֹתָי, שֶׁהָאֶרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה חַיִּו וְהָעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן לֹא יוֹנְקִים אֵלָּא מִתּוֹךְ שְׁלֵמוֹן [שָׁל מִעֲלָה] שֶׁל

הַעֲרָלָה, וְהַכֹּל מֵאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּקְרָא נֶעֱר, כְּמוֹ
שֶׁבְּאַרוּחַ - אוֹי לְאַרְץ שְׂצָרִיכָה לִינֵק בָּהּ.

בא ראה, הַנֶּעֱר הָיָה ^(דף קכה ע"א) אֵינן לוֹ מַעֲצָמוֹ כְּלוּם,
רַק כְּשֶׁנּוֹטֵל בְּרָכוֹת לְעֵתִים יְדוּעִים, וְכֹל
הַפְּעָמִים שֶׁנִּמְנָעוּ מִמֶּנּוּ, וְנִפְגְּמָה הַלְּבָנָה וְנִחַשְׁכָּת,
וְהַבְּרָכוֹת נִמְנָעוֹת מִמֶּנּוּ. אוֹי לְעוֹלָם שְׂצָרִיךְ לִינֵק
בַּשָּׁעָה הַזֹּאת. וְעוֹד, בְּכַמָּה דִּינִים נִדוּן הָעוֹלָם הָיָה
מִפְּדֵם יוֹנֵק מִמֶּנּוּ, שֶׁהַכֹּל מִתְקַיֵּם בְּדִין וְנִעֲשֶׂה,
וְנִתְבְּאֵר [כָּד].

בא ראה, וְהִתְמַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אֲרַבַּע - סוּד הוּא,
מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הָיְתָה מִיְתַתָּה עַל יְדֵי אוֹתוֹ
הַנֶּחֱשׁ עֲקָלְתוֹן, וְלֹא שָׁלַט בָּהּ כְּמוֹ שְׂאֵר בְּנֵי
הָעוֹלָם שֶׁשׁוֹלֵט בָּהֶם, וְעַל יְדוֹ מִתּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם
מִיּוֹם שֶׁנָּרַם לָהֶם אָדָם, פָּרַט לְמִשׁ"ה וְאַחֲרָיו
וּמְרִי"ם, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם עַל פִּי ה'. וּמִשּׁוּם כְּבוֹד
הַשְּׂכִינָה לֹא כָּתוּב בְּמְרִים עַל פִּי ה'.

אבל בְּשָׂרָה כָּתוּב בְּקִרְיַת אֲרַבַּע. הַסוּד שֶׁל קִרְיַת
אֲרַבַּע בְּסוּד עֲלִיּוֹן, וְלֹא עַל יְדֵי אַחַר. בְּקִרְיַת

אֲרַבְעַ, וְלֹא בְּנִחָשׁ. בְּקִרְיַת אֲרַבְעַ, הִיא חֲבֵרוֹן.
 שֶׁהִתְחַבֵּר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עִם הָאֲבוֹת, וְעַל כֵּן לֹא הִיָּתְהָה
 מִיָּתְתָהּ בְּיַד אַחַר אֵלָּא בְּקִרְיַת אֲרַבְעַ.

בא ראה, באֲשֶׁר הֵימִים שֶׁל אָדָם הִתְקַיְמוּ
 בְּדִרְגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, מִתְקִיִּים הָאָדָם בְּעוֹלָם.
 כִּיּוֹן שֶׁלֹּא מִתְקִיִּים בְּדִרְגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, יוֹצְאִים
 וַיִּזְרְדִים לְמַטָּה, עַד שֶׁקָּרְבִים לְדִרְגָה הַזֹּאת שְׂבִיחַ
 שׁוֹרָה הַמְּנוֹת. וְאִזּוּ נּוֹטְלֵת רְשׁוֹת לְהוֹצִיא הַנְּשֻׁמָּה,
 וְטָסָה הָעוֹלָם בְּפַעַם אַחַת וְנוֹטְלֵת הַנְּשֻׁמָּה, וּמְטַמֵּא
 אֶת הַגּוֹף וְנִשְׁאָר טָמֵא. אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שֶׁלֹּא
 נְטַמְּאוּ וְלֹא נִשְׁאַרְהוּ בָּהֶם טָמְאָה.

ובא ראה, באֲמִצַּע הָרְקִיעַ נִקְשָׁר דָּרָךְ אֶחָד
 מִבְּהֵימָה, וְהוּא נִחָשׁ הָרְקִיעַ, שֶׁכָּל הַכּוֹכָבִים
 הַדְּרָקִים כֻּלָּם קְשׁוּרִים בּוֹ וְעוֹמְדִים בּוֹ תְּלֵי תְּלִים,
 וְהֵם מְמַנִּים ^[בצד] עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁפִּסְתָּר.

בְּדִרְגַּמַּת זֶה פְּמָה קְבוּצוֹת מְלֹאכֵי דִין יוֹצְאוֹת
 לְעוֹלָם מִזֶּה הַנְּחָשׁ הָעֲלִיּוֹן הַקְּדָמוֹן
 שֶׁהִתְפַּתָּה בּוֹ אָדָם, וְכָלֵם מְמַנִּים בְּסִתָּר מַעֲשֵׂי

הָעוֹלָם, וּמֵשׁוּם כָּךְ, בָּא אָדָם לְהַטָּהֵר - (דף קכה ע"ב)
מִסְיָעִים אוֹתוֹ מִלְמַעְלָה, וְהַסְיֹעַ שֶׁל רַבּוֹ מִקִּיף
אוֹתוֹ וְנִשְׁמַר וְנִקְרָא קְדוֹשׁ.

בָּא הָאָדָם לְהַטָּמֵא - בַּפֶּה חֲבִילוֹת שֶׁל אוֹרוֹת
מִזְדַּמְנִים לוֹ, וְכֵלָם [סוּבְבִים] שׁוֹרִים בּוֹ
וּמִסּוּבְבִים אוֹתוֹ וּמִטְמָאִים אוֹתוֹ, וְנִקְרָא טָמֵא.
וְכֵלָם הוֹלְכִים וּמְכַרְיִזִים לְפָנָיו טָמֵא טָמֵא, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג) וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא. וְכֵלָם קְשׁוּרִים
בְּאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הַקְּדֻמוֹנִי וְנִסְפָּרִים בְּכַפָּה מַעֲשִׂים
שֶׁל הָעוֹלָם.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ הוֹלְכִים מִטְבָּרְיָא לְלוּד.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תִּמְהַנֵּי עַל אוֹתוֹ בְּלָעָם
הַרְשָׁע, שֶׁכָּל מַעֲשֵׂי אוֹתוֹ הַרְשָׁע הָיוּ מֵצֵד הַטְּמָאָה,
וְכֵאֵן לְמִדְנֵוּ סוּד אֶחָד - שֶׁכָּל מִינֵי נְחָשִׁים שֶׁל
הָעוֹלָם, כֻּלָּם קְשׁוּרִים וְיוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ
הַקְּדֻמוֹנִי, שֶׁהוּא רוּחַ טְמָאָה מְזַהֶמֶת. וּמֵשׁוּם כָּךְ
כָּל הַכְּשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם נִקְרָאִים בְּשֵׁם הַזֶּה נְחָשִׁים

[ועקרבים], וְכֻלָּם יּוֹצְאִים מִן הַצַּד הַזֶּה. וּמִי שֶׁנִּמְשָׁךְ
לָזֶה, הֵנִיחַ הוּא נְטֻמָּא.

וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שְׂרוּצָה לְהַטְמִיא כְּדִי לְמִשְׁךְ עָלָיו
אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל רוּחַ טְמֵאָה. שְׁהָרֵי שְׁנִינוּ, כְּמוֹ
שֶׁמְעוֹרֵר הָאָדָם - כִּךְ גַּם מוֹשֶׁךְ עָלָיו מְלַמְעָלָה. אִם
הוּא מְעוֹרֵר בְּצַד הַקְּדוּשָׁה - מוֹשֶׁךְ עָלָיו קְדוּשָׁה
מְלַמְעָלָה וּמִתְקַדֵּשׁ. וְאִם הוּא מְעוֹרֵר בְּצַד הַטְּמֵאָה
- כִּךְ מוֹשֶׁךְ עָלָיו רוּחַ הַטְּמֵאָה וְנְטֻמָּא. שְׁהָרֵי נֹאמַר
עַל מֶה שֶׁשְׁנִינוּ, כֹּא אָדָם לְהַטְמִיא - מְטֻמְאִים
אוֹתוֹ.

מִשּׁוֹם כִּךְ אוֹתוֹ בְּלָעָם הָרָשָׁע, כְּדִי לְמִשְׁךְ עָלָיו
רוּחַ טְמֵאָה מֵאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָעֲלִיוֹן, הֵנִיחַ
נְטֻמָּא בְּכָל לַיְלָה עִם אֶתוֹנוֹ, וְהֵיחָ עוֹשֶׂה עִמָּה
מַעֲשֵׂי אִישׁוֹת כְּדִי לְהַטְמִיא וְלְמִשְׁךְ עָלָיו רוּחַ
טְמֵאָה, וְאִז עָשָׂה כְּשִׁפּוֹ וּמַעֲשָׂיו.

וְרֵאשִׁית מַעֲשָׂיו הָיָה נוֹטֵל נְחָשׁ מֵאוֹתָם נְחָשִׁים,
וְקוֹשֵׁר אוֹתוֹ לְפָנָיו, וְקוֹרֵעַ אֶת
רֵאשׁוֹ, וּמוֹצִיא אֶת לְשׁוֹנוֹ, וְנוֹטֵל עֲשָׂבִים יְרוּעִים

וְשׂוֹרֵף הַכֹּל, וְעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ קְטֹרֶת אַחַת. אַחַר כֵּן
נֹטֵל אֶת רֹאשׁ אֹתוֹ הַנִּחָשׁ וְקוֹרֵעַ אֹתוֹ לְאַרְבָּעָה
צָדָדִים, וְעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ קְטֹרֶת אַחֶרֶת.

וְעוֹשֶׂה עֲנוּל אַחֵר, וְהִיָּה אֹמֵר דְּפוּרִים וְעוֹשֶׂה
מַעֲשִׂים אַחֲרִים, עַד שֶׁמִּשְׁךְ עָלָיו רוּחֹת
טְמֵאוֹת וּמוֹדִיעוֹת לוֹ מֵה שְׁצָרָהּ, וְעוֹשֶׂה בָּהֶם
מַעֲשִׂים כְּפִי מֵה שֶׁהֵם יוֹדְעִים מִצַּד אֹתוֹ הַנִּחָשׁ
שֶׁל הַרְקִיעַ. מִשָּׁם נִמְשָׁךְ בְּמַעֲשָׂיו וּבְכַשְׁפּוֹ, עַד
שֶׁמִּשְׁךְ עָלָיו רוּחַ מֵאוֹתוֹ הַנִּחָשׁ הַקָּדְמוֹנִי.

וּמִכָּאֵן הָיָה יוֹדֵעַ יְדִיעוֹת וּכְשָׁפִים וְקִסְמִים.
וּמִשׁוּם כֵּן כָּתוּב, וְלֹא הֵלֵךְ בְּפַעַם
בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחָשִׁים. נְחָשִׁים וְדַאי. וְהֶעֱקָר
וְהִשְׁרֵשׁ בְּטַמְאָה הוּא כִּמוֹ שְׁנֵת־בְּאֵר, וְאַחַר כֵּן
רֵאשִׁית הַכֹּל אֵינּוּ אֵלָּא בְּנִחָשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָמָּה כָּל מֵינֵי כְּשָׁפִים וְקִסְמִים לֹא
נִמְצְאוּ אֵלָּא בְּנָשִׁים? אָמַר לוֹ, כֵּן לְמִדְּנוֹ,
מִשָּׁבַא נְחָשׁ עַל חוּה, הַטִּיל בָּהּ זֶה־מָא. הַטִּיל בָּהּ
וְלֹא בְּבַעֲלָהּ. אָמַר, כֵּן זֶה וְדַאי! בָּא רַבִּי יוֹסֵי וְנָשַׁק

לְרַבִּי יִצְחָק. אָמַר, כַּמָּה פְּעָמִים שָׁאַלְתִּי עַל הַדָּבָר
הַזֶּה וְלֹא זָכִיתִי בּוֹ, אֲלֵא כַּעַת.

אָמַר לוֹ, כָּל הַמַּעֲשִׂים הַלְלוּ וְכָל מֵה שִׁידַע בְּלִעָם,
מֵאִיזָה מְקוֹם לָמַד אֹתָם? אָמַר לוֹ, מֵאֲבוֹי.
אָבִל בְּאֹתָם תִּרְרִי קָדָם, שֶׁהִיא אֶרֶץ קָדָם, לָמַד
כָּל הַכְּשָׁפִים וְכָל מִינֵי קַסָּמִים, מִשּׁוֹם שֶׁבְּאֹתָם
הִתְהַרְיָם הֵם הַמְּלֻאָכִים עֲזָ"א וְעֲזָ"ל שֶׁהִפִּיל אֹתָם
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, וְהֵם קְשׁוּרִים
בְּשִׁלְשָׁלוֹת שֶׁל בְּרוּל, וּמוֹדִיעִים בְּשָׁפִים לְבְנֵי
אָדָם. וּמִשָּׁם הָיָה יוֹדַע בְּלִעָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִן אֶרֶם
יִנְחֲנִי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מִתִּרְרִי קָדָם.

אָמַר לוֹ, וְהִרִי כְּתוּב וְלֹא הִלֵּךְ כְּפַעַם כְּפַעַם
לְקִרְאָת נְחֻשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פְּנִיּוֹ?
אָמַר לוֹ, הֵצֵד הַתַּחְתּוֹן שָׁבָא מְרוּחַ הַטְּמֵאָה
שֶׁלְּמַעְלָה הִיא רוּחַ טְמֵאָה שֶׁשׁוֹלֶטת בַּמַּדְבָּר,
כְּשֶׁעָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֹל כִּדִּי לְהַטְמֵא עִמּוֹ,
שֶׁהוּא תַחְתּוֹן. וּבְכָל (דף קבו ע"ב) עָשָׂה אֶת כְּשָׁפָיו, כִּדִּי
שִׁיּוּבֵל לַעֲקֹר אֶת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יָכֵל.

אמר רבי יוסי, מה שאמרת בראשונה, שבאשר
הנחש בא על חוה הטיל בה זיהמא - זה
יפה. אבל הרי שנינו, שבאשר עמדו ישראל על
הר סיני, פסקה מהם הזיהמא. וכשישראל קבלו
תורה, פסקה מהם הזיהמא. אבל שאר העמים
עובדי עכו"ם שלא קבלו התורה, לא פסקה מהם
הזיהמא.

אמר לו, יפה אמרת! אבל בא ראה, התורה לא
נתנה אלא לזכרים, שכתוב (דברים ד) וזאת
התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שהרי
נשים פטורות ממצוות התורה.

ועוד, שכלם חזרו לזהמתן כמו בראשונה אחר
שחטאו, ומהאשה קשה להפריד את
הזיהמא יותר מהגבר, ומשום כך נמצאו נשים
בכשפים ובזיהמא הזו יותר מאשר בגברים. שהרי
הנשים באות מצד השמאל ודבוקות בדין הקשה,
והצד הזה נדבק בהם יותר מבגברים, כמו

שְׁנֵת־בַּיָּר, מִשּׁוּם שְׂבָאוֹת מֵצַד הַדִּין הַקָּשָׁה, וְהַכֹּל
נִדְבָק וְהוֹלֵךְ אַחֵר מִיָּנוּ.

בֹּא רֵאה שְׂכָךְ הוּא כְּמוֹ שְׂאֵמֶרְתִּי - שְׂבֻלָּעַם הָיָה
נִטְמָא בְּרֵאשׁוֹנָה כְּרִי לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ שָׁל
טְמֵאָה. כְּמוֹ זֶה הָאִשָּׁה בְּיָמֵי טְמֵאָתָה יֵשׁ לְאָדָם
לְהַשְׁמֵר מִמֶּנָּה, מִשּׁוּם שְׁנִדְבָקָת בְּרוּחַ שָׁל טְמֵאָה,
וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן אִם הִיא תַעֲשֶׂה כְּשָׂפִים - יִצְלִיחוּ
בְיָדָהּ יוֹתֵר מִבְּזֵמַן אַחֵר, שְׁחֵרֵי רוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה
עִמָּה, וְעַל כֵּן לְכֹל מֵה שְׂמֵת־קִרְבָּת - נִטְמָא, כָּל
שָׂכֵן מִי שְׂקִרְבֵי אֵלֶיהָ. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂחֵקְדוּשׁ
כְּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם תּוֹרָה וְאָמַר לָהֶם (ויקרא יח) וְאַל
אִשָּׁה בְּנִדָּת טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עֲרוּתָהּ אֲנִי
ה'.

אָמַר לוֹ, מִי שְׂמֵס־תִּכַּל בְּצַפְצוּפֵי הָעוֹפוֹת לָמָּה
נִקְרָא נְחָשׁ? אָמַר לוֹ, שְׂחֵנָה מֵאוֹתוֹ הַצַּד
כְּאֵה, שְׂרוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה עַל הָעוֹף (דף קכו ע"א) הַהוּא
וּמִוֹדִיעַ דְּבָרִים בְּעוֹלָם. וְכֹל רוּחַ טְמֵאָה דְּבוֹקִים
בְּנְחָשׁ וּבְאוֹת לְעוֹלָם, וְאִין מִי שְׂיִנְצַל מִפְּנֵי בְּעוֹלָם,

שְׁתַּרְי הוּא נִמְצָא עִם הַכֹּל עַד הַזְּמַן שֶׁעֲתִיד הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר,
 שְׁכַתּוֹב (ישעיה בח) בְּלַע הַמָּוֶת לַנְּצִיחַ וּמָחָה ה' אֱלֹהִים
 דְּמָעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגו'. וְכַתּוֹב (זכריה ג) וְאֵת רוּחַ
 הַטְּמֵאָה אֶעֱבִיר מִן הָאָרֶץ וְגו'.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲבָרְהָם יָדַע בְּאוֹתָהּ הַמְּעָרָה
 סִימָן, וְלָבוֹ וּרְצוֹנוֹ הָיוּ שָׁם, מִשּׁוּם שֶׁמִּקְדָּם
 לָבֵן נִכְנָס לְשָׁם וּרְאָה אֶת אָדָם וְחָוָה טְמוּנִים שָׁם.
 וּמִנֵּין הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהֵם הָיוּ? אֵלֶּיךָ רְאָה דְמוּתוֹ
 וְהִסְתַּכַּל, וְנִפְתַּח לוֹ פֶּתַח אַחַד שֶׁל גֵּן עֵדֶן שָׁם,
 וְאוֹתָהּ דְמוּת שֶׁל אָדָם הָיְתָה עוֹמֶדֶת אֵצֶל.

וּבֵא וּרְאָה, כָּל מִי שֶׁמִּסְתַּכַּל בְּדְמוּתוֹ שֶׁל אָדָם,
 אֵינּוֹ נִצּוֹל מִמִּיתָה לְעוֹלָמִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵנָּה
 בְּשַׁעַת שֶׁאָדָם מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, הוּא רוֹאֵה אֶת
 אָדָם, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן מֵת. אֲבָל אֲבָרְהָם הִסְתַּכַּל בּוֹ
 וּרְאָה דְמוּתוֹ וְהִתְקַיֵּים, וּרְאָה הָאֹר שֶׁמֵּאִיר
 בַּמְּעָרָה, וְגַר אַחַד הוֹלֵק. אִזּוֹ הִתְאַוָּה אֲבָרְהָם

למדורו במקום ההוא, ולבו ורצונו היו תמיד
במערה.

בא ראה, פעת אנבהם עשה בחכמה בזמן
שבקש קבר לשרה, שחרי בשבקש, לא
בקש את המערה פאותו זמן, ולא אמר שרוצה
להפרד מהם, אלא אמר, תנו לי אחות קבר עמכם
ואקברה מתי מלפני. ואם תאמר שעפרון לא היה
שם - הוא היה שם, שכתוב ועפרון ישב בתוך
בני חת. ואנבהם לא אמר לו פאותה שעה כלום.
אלא מה שאמר להם אמר, פמו שכתוב וידבר
אל בני חת וגו'. וכי עולה פדעתך
שאנבהם רצה להקבר ביניהם בין הפמאים, או
שתשוקתו היתה עמהם? אלא עשה בחכמה.

ולמדנו ^(דף קכו ע"ב) פאן דרך ארץ פמה שעשה
אנבהם, שחרי משום שתשוקתו ורצונו
היו במערה ההיא - אף על גב שתיה שם, לא רצה
לבקש אותו מיד אותו תרצון שתיה לו במערה,

ובקש בתחלה מה שלא צריך לאותם אחרים ולא
לעפרון.

כיון שאמרו לו לפני עפרון, שמענו אדני נשיא
אלהים אתה בתוכנו וגו' - מה פתוב?
ועפרון ישב בתוך בני חת. פתוב ישב. מראשית
הדברים שאמר אנרָהם שם היתה. אז אמר, שמעוני
ופגעו לי בעפרון בן צחר, ויתן לי את מערת
המכפלה אשר לו וגו'. ואם תאמר בשביל כבודי,
יותר מכם אני עושה, שלא רציתי בכם. פתובכם
- כדי להקבר ביניכם, שרציתי בכם, כדי שלא
אפרד מכם.

רבי אלעזר אמר, בשעה שנכנסם אנרָהם למערה,
איך נכנסם? משום שהיה רץ אחר אותו
העגל, שפתוב ואל הכקר רץ אנרָהם וגו', ואותו
בן כקר ברח עד אותה המערה, ונכנסם אחריו,
וראה מה שראתה.

עוד, משום שהוא התפלל כל יום ויום, והיה
יוצא עד אותה השדה שהיתה מעלה

ריחות עליונים, וְרָאָה הָאוֹר שְׁיִוְצֵא מִתּוֹךְ הַמְעָרָה
וְהַתְּפִלָּל שָׁם, וְשָׁם דְּבַר עֲמוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
וּמִשּׁוּם כֶּךָ רָצָה אוֹתָהּ, שְׁתַּשׁוּקְתּוּ הִיָּתָה תָּמִיד
בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹם.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּךָ, לָמָּה לֹא רָצָה אוֹתָהּ עַד
עֲבָשׁוּ? כִּי שְׂלֵא יִבְחִינוּ בּוֹ, הוֹאִיל וְלֹא
צָרִיךְ אוֹתָהּ. כִּיעַת שְׁהַצְטַרֵּךְ אוֹתָהּ, אָמַר, הִנֵּה
הַשָּׁעָה לְבִקֵּשׁ אוֹתָהּ.

בֵּן רֵאָה, אִם עֲפָרוֹן הָיָה רוֹאֶה בַּמְעָרָה מֶה
שָׂרָאָה בָּהּ אֲבָרְהָם, לֹא הָיָה מוֹכֵר אוֹתָהּ
לְעוֹלָמִים, אֲלֵא וְדַאי לֹא רָאָה בָּהּ וְלֹא כְּלוּם,
שֶׁהִרִי אֵין הַדְּבַר נִגְלָה אֲלֵא לְבַעֲלֵיו, וּמִשּׁוּם כֶּךָ
לְאֲבָרְהָם הַתְּנַלְתָּה וְלֹא לְעֲפָרוֹן. לְאֲבָרְהָם
הַתְּנַלְתָּה - שְׁלוֹ הִיָּתָה. לְעֲפָרוֹן לֹא הִיָּתָה מִתְּנַלְתָּה
- שְׂלֵא הָיָה לוֹ בָּהּ חֵלֶק. וּמִשּׁוּם כֶּךָ לֹא הַתְּנַלְתָּה ^{דף}
לְעֲפָרוֹן כְּלוּם, וְלֹא הָיָה רוֹאֶה אֲלֵא חֲשִׁכָה,
וְעַל בֶּן מְכַר אוֹתָהּ.

וְמָה שְׁלֵא בִקְשׁ אַבְרָהָם בְּרֵאשׁוֹנָה שְׂיִמְכַר לוֹ
מִכָּר, שְׁהִירִי אַבְרָהָם לֹא אָמַר אֵלָּא - וַיִּתֵּן
לִי אֶת מְעַרְתַּת הַמַּכְפִּלָּה אֲשֶׁר לוֹ וְגו', בְּכֶסֶף מָלֵא
יִתְּנָנָה לִי וְגו'. וְהוּא אָמַר, הַשְׂדֵּה נָתַתִּי לָךְ
וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נָתַתִּיהָ וְגו'. מִשּׁוּם שְׁהַכֵּל
תָּיָה מָאוּם עַל עֶפְרוֹן, שְׁלֵא יָדַע מִה הִיא.

וּבֵא וּרְאֵה, בְּשִׁנְכֵנִים אַבְרָהָם בִּתְחִלָּה לַמְעָרָה,
רְאֵה שָׁם אוֹר, וְנִזְרַק לְפָנָיו עֶפֶר, וְהַתְנַלּוּ לוֹ
שְׁנֵי קִבְרִים. בֵּינֵתִים עָלָה אָדָם בְּדַמּוֹתָו, וּרְאֵה אֶת
אַבְרָהָם וְחִיָּה, וּבּוֹ [תָּיָה] יָדַע אַבְרָהָם שְׁשָׁם [תָּיָה] הוּא
עֲתִיד לְהִקְבֹּר.

אָמַר לוֹ אַבְרָהָם: בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, הֲאִם טִירָה
שְׂאִינָה מִקְרָה יֵשׁ כָּאֵן? אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הַטְּמִין אוֹתִי כָּאֵן, וּמֵאוֹתוֹ הַזְּמַן עַד
עַכְשָׁו נְטַמְנְתִּי כִּמוֹ דָּג בַּחֲפִירָה עַד שְׂאִתָּה כָּאֵת
לְעוֹלָם. עַכְשָׁו מִכָּאֵן וְאֵילָךְ הִנֵּה קִיּוּם לִי וְלְעוֹלָם
יֵשׁ בְּשִׁבְלִיךָ.

רֵאָה מֵה כְּתוּב - וַיִּקָּם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ.
 מִמָּוֶשׁ קִיָּמָה הִיָּתָה לָּהּ מֵה שְׁלֵא הִיָּתָה לָּהּ
 עַד עֵתָהּ. רַבִּי אַבְאָ אָמַר, וַיִּקָּם הַשָּׂדֶה - וַיֵּדְאֵי
 קִיָּמָה מִמָּוֶשׁ, שָׁקָם וְהִתְעַלָּה לְפָנָי אֲבָרְהָם, מִשּׁוּם
 שָׁעַד עֲכָשׁוּ לֹא נִרְאָה שָׁם כְּלוּם, וְעֲכָשׁוּ, מֵה שְׁתָּיָה
 טָמוּן - קָם וְהִתְעַלָּה, וְאִזּוּ קָם הַכֹּל כְּמִשְׁפָּטוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשָׁעָה שְׁנַכְנַם אֲבָרְהָם לַמְּעָרָה
 וְהַכְּנִים לָשָׁם אֶת שָׂרָה, קָמוּ אָדָם וְחֹוָה,
 וְלֹא קָבְלוּ לְהַקְבֵּר שָׁם. אָמְרוּ: וּמָה אָנוּ כְּבוּשָׁה
 לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם מִשּׁוּם אוֹתוֹ
 הַחֲטָא שְׁנַרְמְנוּ, וְכַעַת תִּתּוּסֵף לָנוּ כּוּשָׁה אֲחֵרָת -
 מִפְּנֵי הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שְׁכַבְכֶם?

אָמַר אֲבָרְהָם: הֲרִינִי מִזְמָן לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא
 עֲבוּרָךְ שְׁלֵא תִתְבַּיֵּשׁ לְפָנָיו לְעוֹלָמִים. מִיָּד -
 וְאַחֲרֵי כֵן קָבַר אֲבָרְהָם אֶת ^(דף קבח ע"ב) שָׂרָה אִשְׁתּוֹ. מֵה
 זֶה וְאַחֲרֵי כֵן? אַחַר שְׁקִבְלָה עָלָיו אֲבָרְהָם אֶת הַדָּבָר
 הַזֶּה.

אָדָם נִכְנָם לְמִקוּמוֹ - תּוֹה לֹא נִכְנָסָה, עַד שֶׁקָּרַב
אֲבָרְהָם וְהַכְּנִים אוֹתָהּ אֵצֶל אָדָם וְקָבַל
אוֹתָהּ בְּשִׁבְלֹו. וְהוּ שֶׁפָּתוּב וְאַחֲרֵי כֵן קָבַר אֲבָרְהָם
אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ, וְלֹא כָּתוּב לְשָׂרָה, אֵלֶּא אֶת
שָׂרָה, לְרַבּוֹת תּוֹה. וְאִזּוּ הִתְיַשְׁבּוּ בְּמִקוּמָם כְּרֵאוּי.
וְהוּ שֶׁפָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
בְּהַכְּרֵאָם, וְשָׁנִינוּ בְּאֲבָרְהָם.

תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ - זֶה אָדָם וְתוֹה. לֹא
כָּתוּב אֵלֶּה הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אֵלֶּא
תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם הָאָרֶץ, וְלֹא תוֹלְדוֹת כֵּן אָדָם. וְהֵם
הִתְקַיְמוּ בְּשִׁבְלֵי אֲבָרְהָם. וּמִנֵּין לָנוּ שֶׁהִתְקַיְמוּ
בְּשִׁבְלֵי אֲבָרְהָם? שֶׁפָּתוּב וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה
אֲשֶׁר בּוֹ לְאֲבָרְהָם. וְעַד שֶׁפָּא אֲבָרְהָם לֹא הִתְקַיְמוּ
אָדָם וְתוֹה בְּמִקוּמָם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאֵל אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו. אָמַר,
הַמְּעָרָה הַזֹּאת אֵינָה כְּפוּלָה, שֶׁאַחֲרֵי כָּתוּב
מְעָרַת הַמְּכַפְלָה, וְאַחַר כֵּן הַכָּתוּב קָרָא לָהּ מְעָרַת
שָׂדֶה הַמְּכַפְלָה. מְכַפְלָה הוּא קָרָא לְשָׂדֶה.

אָמַר לוֹ, כִּדְ קוֹרֵא לָהּ - מְעַרְתַּת הַמְכַפְּלָה, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעַרְתַּת הַמְכַפְּלָה, אֲבָל
 וַדַּאי, חֵידָה, הַמְעַרָה הִיא מְכַפְּלָה, וְלֹא הַשְּׂדָה
 נִקְרָא מְכַפְּלָה. אֲלָא הַשְּׂדָה וְהַמְעַרָה נִקְרָאִים עַל
 שֵׁם מְכַפְּלָה, שְׂדָה הַמְכַפְּלָה וַדַּאי, וְלֹא הַמְעַרָה,
 שְׁתֵּרֵי הַמְעַרָה הִיא בַּשְּׂדָה, וְאוֹתוֹ הַשְּׂדָה עוֹמֵד
 בְּדָבָר אַחֵר.

בַּא רְאֵה, תַּחַת יְרוּשָׁלַיִם נִכְפְּלָה כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
 וְהִיא עוֹמֶדֶת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. כְּמוֹ כֵּן
 יְרוּשָׁלַיִם לְמַעְלָה - יְרוּשָׁלַיִם מַטָּה. אַחֲזוּזָה לְמַעְלָה
 וְאַחֲזוּזָה לְמַטָּה. יְרוּשָׁלַיִם לְמַעְלָה אַחֲזוּזָה בְּשָׁנֵי
 צְדָדִים - לְמַעְלָה וּלְמַטָּה [ירושלים לְמַטָּה אַחֲזוּזָה בְּשָׁנֵי צְדָדִים -
 לְמַעְלָה וּלְמַטָּה], וּמִשׁוֹם כִּדְ הִיא כְּפוּלָה.

וְעַל כֵּן הַשְּׂדָה הִזוּ מֵאוֹתָהּ מְכַפְּלָה הִיא שְׂבוּ הִיא
 שׂוֹרָה. כְּמוֹ כֵּן כְּתוּב כְּרִיחַ הַשְּׂדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ
 ה', לְמַעְלָה (דף קכט ע"א) וּלְמַטָּה, וּמִשׁוֹם כִּדְ שְׂדָה
 הַמְכַפְּלָה וַדַּאי, וְלֹא שְׂדָה כְּפוּלָה.

עוֹד סוֹד הַדָּבָר - שְׂרָה הַמְכַפֵּלָה וְדָאֵי. מִי
הַמְכַפֵּלָה? [ה'] שְׁפִשָׁם הַקְדוֹשׁ שְׁהִיא
מְכַפֵּלָה. הַכֹּל עוֹמֵד יַחַד, וּבְשִׁילָה אָמַר בְּדָרְךָ
נִסְתָּר ה' מְכַפֵּלָה, שְׁלֹא הִיְתָה בְּשֵׁם הַקְדוֹשׁ אוֹת
אַחֶרֶת מְכַפֵּלָה פְּרַט לָזֶה.

וְאִתָּה עַל גַּב שְׁמֵעֶרֶת הַמְכַפֵּלָה הִיְתָה וְדָאֵי, שְׁהִיא
מְעָרָה בְּתוֹךְ מְעָרָה, אֲבָל עַל שֵׁם אַחֵר
נִקְרְאת מְעָרֵת הַמְכַפֵּלָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר. וְאַנְרָהֶם
יָדַע, וּבְשֵׁאמַר לְבָנֵי חַת, כָּסָה אֶת הַדָּבָר, וְאָמַר
וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעָרֵת הַמְכַפֵּלָה, עַל שֵׁם שְׁהִיא מְעָרָה
כְּפוּלָה, וְהַתּוֹרָה לֹא קָרְאָהּ לָהּ אֵלָּא מְעָרֵת שְׂרָה
הַמְכַפֵּלָה כְּרָאוּי.

וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשָׂה אֶת הַכֹּל שְׁיִמְצֵא
הָעוֹלָם תְּהִיָּה, כְּמוֹ
שְׁלִמְעָלָה, וְלְהַדְבִּיק זֶה עִם זֶה שְׁיִהְיֶה כְּבוֹדוֹ
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. אֲשֶׁרֵי חֵלְקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים
שְׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בָּהֶם בְּעוֹלָם תְּהִיָּה
וּבְעוֹלָם הַבֹּא.

וְאֶבְרָתָם וְקָן כֹּא בַיָּמִים וְה' בִּרְדָּךְ אֶת אֶבְרָתָם
 בְּכֹל. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים סח) אֲשֶׁרִי
 תִּבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצֵרֶיךָ. הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּבְּאֵר,
 אֲבָל אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שְׂדֵרְכִיו בְּשָׂרוֹת לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא הִתְרַצָּה בּוֹ לְקָרְבוֹ אֵלָיו.

כֹּא רֵאֵה, אֶבְרָתָם הִתְקָרַב אֵלָיו, וְתִשׁוּקְתוֹ הִיְתָה
 כָּל יוֹם בְּזוֹה. וְלֹא הִתְקָרַב אֶבְרָתָם בַּיּוֹם אֶחָד
 אִזּוּ בַּפֶּעַם אַחַת, אֶלָּא מִעֲשָׂיו קָרְבוּהוּ בְּכֹל יָמָיו
 מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, עַד שֶׁהִתְעַלָּה בְּדְרָגָתוֹ.

בְּשִׁתְּיָה וְקָן וְנִכְנַם לְדְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת כְּרֵאוֹי,
 שְׂפָתוֹב וְאֶבְרָתָם וְקָן, וְאִזּוּ כֹא בַיָּמִים,
 בְּאֹתָם יָמִים עֲלִיוֹנִים, בְּאֹתָם יָמִים יְדוּעִים בְּסוּד
 הָאִמוּנָה. וְה' בִּרְדָּךְ אֶת אֶבְרָתָם בְּכֹל. שְׂמִשָּׁם
 יוֹצֵאוֹת כָּל הַכְּרֻבוֹת וְכֹל טוֹב.

אֲשֶׁרִיָּהֶם בְּעָלֵי הַתְּשׁוּבָה, שְׁתֵּרִי בְּשַׁעַה אַחַת
 בַּיּוֹם אֶחָד [בַּפֶּעַם אַחַת] בְּרַגְעֵ אֶחָד

(דף קכט ע"ב)

קְרֵבִים לְקַב"ה, מֵה שְׁלֹא הִיָּה כֶּךָ אֶפְלוּ לְצַדִּיקִים
 גְּמוּרִים שֶׁהִתְקָרְבוּ לְקַב"ה בְּכַמָּה שָׁנִים. אֶבְרָתָם

לא נכנסם באותם הימים העליונים עד שהיה זקן,
כמו שנאמר. וכן דוד, שכתוב (מלכים א א) והמלך
דוד זקן בא בימים. אבל בעל התשובה מיד נכנס
ונדבק בקפ"ה.

רבי יוסי אמר, שנינו, המקום שבעלי התשובה
עומדים בעולם תהוא, אין לצדיקים גמורים
רשות לעמד בו, משום שהם קרובים למלך יותר
מכלם, והם מושבים עליהם ברצון הלב יותר
וככה רב להתקרב למלך.

בא ראה, כמה מקומות מתקנים לקפ"ה בעולם
תהוא, ובכלם בית מושבים לצדיקים, כל
אחד ואחד לפי דרגתו פראוי לו.

כתוב (תהלים סה) אשרי תבחר ותקרב ישכן חציריך,
שהקרוש פרוך הוא מקרב אותם אליו,
שעולים אותם הנשמות ממטה למעלה ולהאחז
בנחלתם שנתקנה להן. ישכן חציריך - אלו
המקומות והדרגות שפחויץ, ומי הם? כמו שנאמר

(זכריה ג) וְנָתַתִּי לָךְ מַהֲלָכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה.
וְזוֹהִי דַרְגָּה בֵּין קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים.

וּמִי שְׂוֹפְאִים לַדַּרְגָּה הַזֹּאת הֵם שְׁלִיחִים שֶׁל רַבּוֹן
הָעוֹלָם, כְּמוֹ אֹתָם הַמַּלְאָכִים, וְתָמִיד עוֹשִׂים
שְׁלִיחוֹת בְּרַצוֹן רַבּוֹנָם, מִשּׁוֹם שֶׁאֵלּוּ [הַתְּקַדְּשׁוּ] תָּמִיד
בְּקַדְשָׁהּ וְלֹא נִטְמָאוּ. כְּמוֹ כֵּן מִי שֶׁנִּטְמָא בְּעוֹלָם
הַזֶּה, הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה, וְכִשְׂוִיצֵאת
מִמֶּנּוּ נִשְׁמָתוֹ, מִטְמָאִים אוֹתוֹ, וּמְדוּרוֹ בֵּין אֹתָם
הַטְּמֵאִים, וְאֵלּוּ הֵם הַמְּוִיָּקִים שֶׁל הָעוֹלָם. כְּמוֹ
שֶׁמְּוִיָּךְ אָדָם אֵת עֲצָמוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה - כִּךָּ הוּא
מְדוּרוֹ וְנִמְשָׁךְ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם [וְאוֹתָן רוּחוֹת הַטְּמֵאוֹת מְטַמְּאוֹת
אוֹתוֹ וּמְכַנְּסוֹת אוֹתוֹ לְגִיהֶנָם].

בֵּא רֵאָה, מִי שֶׁמֵּתְקַדֵּשׁ וְשׂוֹמֵר אֵת עֲצָמוֹ בְּעוֹלָם
הַזֶּה שֶׁלֹּא יִטְמָא, מְדוּרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה בֵּין
אֹתָם קְדוֹשִׁים (דף קל ע"א) עֲלִיוֹנִים וְעוֹשִׂים תָּמִיד
שְׁלִיחוֹת, וְאֵלּוּ עוֹמְדִים בְּחֶצֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת
כו) אֵת חֶצֶר הַמִּשְׁכָּן.

וַיֵּשׁ אַחֲרֵיהֶם שָׂהֵם בְּפָנִים יוֹתֵר שְׂאִינָם בְּחֶצֶר, אֲלֵא
בַּבַּיִת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סה) נִשְׁבָּעָה בְּטוֹב
בַּיִתְךָ. אָמַר דָּוִד, נִשְׁבָּעָה בְּטוֹב בַּיִתְךָ. בֵּינוֹן שֶׁאֵמַר
יִשְׁכַּן חֶצְרֶיךָ, לָמָּה כָּתוּב נִשְׁבָּעָה בְּטוֹב בַּיִתְךָ?
יִשְׁבַּע בְּטוֹב בַּיִתְךָ הֵיחָא צְרִיךְ לְהֵיוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
יִשְׁכַּן! אֲלֵא הָרִי שְׁנִינוּ, אֵינִן יְשִׁיבָה בְּעֶזְרָה אֲלֵא
לְמַלְכֵי דָּוִד לְבָדָם.

וַיֵּשׁ מְקוֹם לְחֶסֶדִים עֲלִיוֹנִים שֶׁנִּכְנָסִים לְפָנִים, וּמִי
הֵם? בְּכָתוּב (במדבר ג) וְהַחֲנִינִים לְפָנַי הַמְּשַׁכְּנִין
קִדְמָה לְפָנַי אֶהְיֶה מוֹעֵד מוֹרְחָה מִלְּשָׁה וְאַחֲרָיוּ וּכְנִיּוֹ
וּגְוִי. וְכַמָּה מְדוּרִים עַל מְדוּרִים וְאִזְרוֹת עַל אִזְרוֹת
נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַהוּא, וְכָל אֶחָד מִתְּבַיֵּשׁ מֵאִזְרוֹ
חֵבְרוֹ. כְּמוֹ שֶׁתְּמַעֲשִׂים נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי גַם
מְקוֹמוֹת וְאִזְרוֹת נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַהוּא.

וּבֵא וּרְאֵה, הָרִי נֶאֱמַר שֶׁאֶפְלוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה,
כְּשֶׁאָדָם יֵשֵׁן עַל מִטָּתוֹ וְהַנְּשָׁמוֹת צְרִיכוֹת
לְשׁוּטֵט בְּעוֹלָם וַיֵּצְאוּ מִתּוֹךְ הַגּוֹף, אֵינִן כָּל נִשְׁמָה
וְנִשְׁמָה עוֹלָה וּמְשׁוּטְטֶת לְרֵאוֹת בְּכָבוֹד סֶכֶר פָּנָיו

עתיק הימים, אלא כמו שנמשך תמיד וכפי
המעשים, כך נשמתו עולה.

אם נמא - הוא ישן והנשמה יוצאת, וכל אותן
רוחות נמאות לזכות אותה, ונדבקת בהן
באותן הדרגות התחתונות שמשוטטות בעולם,
והם מודיעות לה דברים שקרובים לבא לעולם.
ולפעמים שמודיעים לה דברים בוזבים וצוחקים
עליה, וחרו פרשות.

ואם זוכה אדם, כשהוא ישן ונשמתו עולה,
הולכת ושטה ובקעת בין הרוחות
הנמאות הללו, וכלם מכריזים ואומרים: פנו
מקום, פנו. זה אינו מצדנו! והיא עולה בין אותם
הקדושים, ומודיעים לה דבר אחר אמת.

וכשיוקדת, כל אותם מחנות של ערפוב רוצים
להתקרב אליה לדעת אותו הדבר,
והם מודיעים לה דברים אחרים. והדבור ההוא
שנוטלת בתוך אותם קדושים בין אותם
האחרים הוא בתבואה בתוך התבן. וזה [מי] הוא

זוֹכָה יוֹתֵר בְּעוֹד שָׁהוּא עוֹמֵד וְהַנְּשָׂמָה עוֹמֶדֶת
בְּעוֹלָם הַזֶּה.

כְּמוֹ כִּן בְּשִׂינְיָצְאוֹת הַנְּשָׂמוֹת מִהַגּוֹף מִהָעוֹלָם הַזֶּה,
רוֹצוֹת לְעֲלוֹת, וְכַמָּה שׁוֹמְרֵי הַפֶּתַח וּמַחְנֹנֹת
מִיִּקְיָם נִמְצְאִים. אִם הֵם מְצַדִּים - בְּלֵם אוֹחֲזִים
בָּהֶם בְּאוֹתָן הַנְּפֹשׁוֹת, וּמוֹסְרִים אוֹתָם בְּיַד דּוֹמָה
לְהַכְנִיסָם לַגִּיהֶנֶם.

וְאַחַר כֵּן עוֹלוֹת וְאוֹחֲזִים בָּהֶם, וְהֵם נוֹטְלִים
אוֹתָם, וּמְכַרְיִים בָּהֶם: אֵלּוּ הֵם שְׁעָבְרוּ
עַל מְצוֹת רַבּוֹנָם. וְכֵן מְשׁוֹטְמוֹת בְּכָל הָעוֹלָם.
וְאַחַר כֵּן מַחְזִירִים אוֹתָם לַגִּיהֶנֶם, וְכֵן עַד שְׁנַיִם
עָשָׂר חֲדָשִׁים. אַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשִׁים הֵם שׁוֹכְבִים
בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוּי לָהֶם. אוֹתָם הַנְּשָׂמוֹת שׁוֹכּוּ
עוֹלוֹת לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנֵתְבָאָר, וְזוֹכוֹת
בְּמִקְוֹמוֹתֵיהֶם.

בֵּא רְאֵה, אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׁנַנְגְּנוּ לָהֶם בְּמָה
טוֹבוֹת לְעוֹלָם הַהוּא, וְאִין מְקוֹם פְּנִימֵי בְּכָל
אוֹתָם בְּאוֹתָם שִׂיזְדַּעִים אֶת סוֹד רַבּוֹנָם וַיִּזְדַּעִים

לְדַבֵּק בָּהֶם בְּכָל יוֹם. עַל אֱלוֹהֵינוּ כָּתוּב (ישעיה סד) עֵינַי
 לֹא רָאִיתָה אֱלֹהִים וּזְלוֹתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ.

מַה זֶה לְמַחֲכָה לּוֹ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לב) חֲכָה אֶת
 אֵיזֹב בְּדַבָּרִים. וְאֱלוֹהֵים שְׂדוּחֵקִים לְדַבָּר שֶׁל
 חֲכָמָה וּמְדִיָּקִים אוֹתָהּ וּמְחַכִּים לְדַעַת אֶת בְּרוּר
 הַדָּבָר, וְהֵם מְכַרִּים לְרַבּוֹנָם. אֱלוֹהֵים שְׂרַבּוֹנָם
 מִשְׁתַּבַּח בָּהֶם בְּכָל יוֹם. אֱלוֹהֵים שְׁנֹכְנָסִים בֵּין
 עֲלִיזִנִּים קְדוֹשִׁים, וְאֱלוֹהֵים נִכְנָסִים בְּכָל הַשְּׁעָרִים
 שְׁלֹמֶעֱלָה, וְאֵין מִי שְׁיִמְחָה בְיָדָם. אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבֹּא.

בֹּא רֵאֵה, אֲבָרְהָם נִכְנָס לְדַעַת וּלְהַדְבִּק בְּרַבּוֹנוֹ
 בְּרֵאוֹי לְאַחַר שֶׁהִקְדִּים אֶת מַעֲשָׂיו
 שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה, וְזָכָה לְאוֹתָם הַיָּמִים הָעֲלִיזִנִּים,
 וְהַתְּבַרְךְ מִהַמְּקוֹם שֶׁכָּל הַתְּכָוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם,
 שֶׁכָּתוּב וְה' בֵּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מַה זֶה בְּכָל?
 הַמְּקוֹם שֶׁל הַנֶּהָר שֶׁאֵין פּוֹסְקִים מִיָּמֵינוּ לְעוֹלָמֵינוּ.

אָמַר רַבִּי תַּיִיא, בֹּא רֵאֵה שֶׁאֲבָרְהָם לֹא רָצָה
 לְהַתְּעַרֵב עִם נְשׂוֹת הָעוֹלָם וּלְהַדְבִּק בְּשֵׂאֵר

הַעַמִּים עֹזְבֵי בֹכָבִים וּמְזֹלוֹת, מִשׁוֹם שְׁנֵשׂוֹת
 שָׂאָר הַעַמִּים עֹזְבֵי בֹכָבִים וּמְזֹלוֹת הֵם מְטַמְּאוֹת
 אֶת הַגְּבָרִים שְׁלָהֶם וּלְאוֹתָם שְׁנַדְבָּקִים בָּהֶם. מִשׁוֹם
 שְׂכַשְׂא־אֲבָרָהֶם יָדַע אֶת הַחֲכָמָה, יָדַע הָעֶקֶר וְהַשְּׂרֵשׁ,
 וּמֵאִיזָה מְקוֹם יוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹמְטוֹת רוּחוֹת טְמֵאוֹת
 בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הַשְּׂבִיעַ אֶת עַבְדּוֹ שְׁלֵא יִקַּח אִשָּׁה
 לְבָנוּ מִשָּׂאָר הַעַמִּים.

מדרש הנעלם

וַיְהִי־וַ. רַבּוֹתֵינוּ פְתָחוּ בַפֶּסוּק תְּוֹה (שיר ז) לְכָה דוֹרֵי
 נִיצָא הַשְּׂדָה נְלִינָה בַפְּפָרִים. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ,
 הַיּוֹצֵא לְדָרְךָ יִתְפַּלֵּל שְׁלֵשׁ תְּפִלוֹת: תְּפִלָּה שֶׁהִיא
 חוֹבָה שֶׁל יוֹם, וְתְפִלַּת הַדָּרְךָ עַל הַדָּרְךָ שֶׁהִיא
 עוֹשֶׂה, וְתְפִלָּה שֶׁיִּחְזֹר לְבֵיתוֹ לְשָׁלוֹם. וַיֹּאמֶר אֶת
 הַשְּׁלֵשָׁה הָאֵלוֹ, אֲפֹלוּ בְּאַחַד יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ,
 שְׁשָׁנֵינוּ, כָּל שְׂאֵלוֹתָיו שֶׁל אָדָם יָכוֹל לְכַלֵּל אוֹתָן
 בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל אָדָם בְּתוֹבִים
 בְּסִפְרָה, הֵן טוֹב וְהֵן רַע, וְעַל כֵּלָם עֲתִיד

לְתֵת אֶת הַדִּין. שְׁשָׁנֵינוּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב,
 מִה שְׂפָתַיב (תהלים קל"ט) גָּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם - אוֹתָם
 הַדְּבָרִים שֶׁעָשָׂה הַגֹּלֵם, שְׁאִינוּ מִשְׁנִיחַ בְּעוֹלָם הַבָּא,
 בְּלֵם רָאוּ עֵינֵיהֶם שֶׁעֵינֵתָ בָּהֶם. וְעַל סִפְרָךְ בְּלֵם
 יִכְתְּבוּ - לִתֵּן עֲלֵיהֶם דִּין וְחֶשְׁבוֹן לְעוֹלָם הַבָּא.
 הַלְכֶךָ יְקָדִים אָדָם תִּפְלְתוּ תָמִיד וַיִּזְעִיל לוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִין אָדָם עוֹשֶׂה עֲבֵרוֹת אֵלָּא מִי
 שֶׁהוּא גֹלֵם וְלֹא אָדָם, וְהֵינּוּ אוֹתוֹ שְׂלֵא
 מִסְתַּבֵּל בְּנִשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה, אֵלָּא כָּל מַעֲשָׂיו
 כְּבִהְמָה הֵזוּ שְׁאִין מִשְׁנַחַת וְאִין יוֹדְעַת. אָמַר רַבִּי
 בּוֹ, וְכִי גֹלֵם נִקְרָא דָּוִד שֶׁאָמַר אֶת הַפְּסוּק תְּהִי?
 אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, אָדָם תְּרַאשׁוֹן אָמְרוּ, גָּלְמֵי
 רָאוּ עֵינֵיהֶם. קָדָם שְׁזַרְקָתָ בִּי נִשְׁמָה, רָאוּ
 עֵינֵיהֶם לַעֲשׂוֹת בְּדַמוֹתַי בְּנֵי אָדָם שֶׁיִּדְמוּ לִי. וְעַל
 סִפְרָךְ בְּלֵם יִכְתְּבוּ, מִי הֵם? יָמִים יִצְרוּ, בַּצּוּרָה הֵזוּ
 שְׁלִי. וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, שְׂלֵא נִשְׁאָר אֶחָד מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי בּוֹ, לָמָּה? אָמַר לוֹ, בַּאֲרֵאָה, בְּלָם
שָׁדְמוּ לוֹ אוֹ בְּרָמוּ שָׁלוֹ, לֹא מֵתוּ בְּמִיתַת
גַּפְשָׁם, וְכֵלָם לָקוּ בְּאוֹתוֹ עֲנִין מִמָּשׁ.

בַּאֲרֵאָה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דְּמוּתוֹ שֶׁל אָדָם
הִרְאֵשׁוֹן וַיִּפְּיוּ הָיָה בְּזֵהר הַרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן שֶׁעַל
גַּבֵּי שָׁאֵר הַרְקִיעִים, וּכְאוֹתוֹ הָאֹר שֶׁגִּנְנוּ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא. וְכֵל אוֹתָם שֶׁהָיוּ
רְמוּזִים בּוֹ מְדָמוּתוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן, בּוֹ הֵם לָקוּ
וּמֵתוּ.

שָׁכַךְ דְּרַבּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - נוֹתֵן עֵשֶׂר
לְאָדָם, לָמָּה? לָזוֹן אֶת הָעֲנִיִּים וְלַעֲשׂוֹת
מִצְוֹתָיו. אֵינּוּ עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְנַאֵה [וְאֵם נִתְגַּלָּה בּוֹ]
בְּעֵשֶׂר הַהוּא - בּוֹ יִלְקָה, שְׁכַתוֹב (קַהֲלַת ה) עֵשֶׂר
שָׁמֹר לְבַעֲלָיו לְרַעְתּוֹ. נוֹתֵן לוֹ בָּנִים, לָמָּה? לְלַמֵּד
אוֹתָם דְּרָךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו,
כְּמוֹ שְׁאֵמֹר בְּאַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית יח) כִּי יִדְעֵתִיו לְמַעַן
אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בָּנָיו וְאֶת כָּל בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ
דְּרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. הוּא לֹא עוֹשֶׂה אֶת זֶה

ומתנאיה בהם - בהם הוא לוקה, שכתוב (איוב יח)
לא ניין לו ולא נכד בעמו וגו'. וכן כמו זה, כשנותן
הקדוש ברוך הוא מיפי טוב עליון של אדם
הראשון להם, למה? כדי לשמר מצוותיו ולעשות
רצונו. לא עשו כך אלא התנאו בו - בו לוקים,
ביפי הוה.

אמר רב יהודה, כשברא הקדוש ברוך הוא את
אדם הראשון, הוה גלם מרם שזרק בו
נשמה, וקרא לאותו המלאך הממנה על צורות
בני אדם, ואמר לו: עיין וצר בדמות הוה ששה
בני אדם. והוה שכתוב (בראשית ה) ויולד בדמותו
בצלמו ויקרא את שמו שת, כלומר שתא יש.

אמר רבי יצחק, מאותו עפר ממש שנברא אדם
הראשון, לקח הקדוש ברוך הוא לברא
את ששת אלה, וקרא לו שת יש. והוה שכתוב
ויולד בדמותו בצלמו, מאותה העסה שנברא
הגלם שלו. ועל כך נאמר גלמי ראו עיניך,
ועינת בו לעשות [בו] שדומים לו. ועל ספרך כלם

יִבְתְּבוּ, מִי הֵם? כֵּלָם שְׁלֵא שְׁמָרוּ מַה שְּׁנָתָן
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָהֶם וְנִטְרְדוּ מִן הָעוֹלָם [וְנִדְוָנוּ

בְּאוֹתוֹ תְּדִין].

שְׁנֵינוּ שָׁם, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מְצָאנוּ
שְׁשָׁלֵשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלְיָלָה, וְלְכָל
אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ עֵינָיו לְקַבֵּ"ה בְּאָדָם, כְּשִׁיּוֹצֵאת
נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ וְנִשְׁאַר אוֹתוֹ גָּלָם יָשֵׁן עַל מִטָּתוֹ,
וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה בְּכָל לַיְלָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם הִיא צְדִיקָה - שְׂמִיחִים
עָמָה, וְאִם לֹא - דוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה. אָמַר רַב
יְהוּדָה אָמַר רַב, מַה שְּׁכָתוֹב (שִׁיר ה) הַשְּׁבַעְתִּי
אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם תִּמְצְאוּ אֶת הַדָּרִי מַה
תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחוֹלַת אֶתְכֶם אָנִי.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַשְּׁבַעְתִּי
אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם - הַנְּשָׁמָה אוֹמְרַת
לְאוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת הַזּוֹכוֹת לְהַכָּנִס לְיְרוּשָׁלַיִם שֶׁל
מַעֲלָה, וְהֵם הַנִּקְרְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם עַל
שְׂזוֹכוֹת לְכָנִס שָׁם, וְלִפְיֶכֶךְ הַנְּשָׁמָה אוֹמְרַת לָהֶם

הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, אִם תִּמְצְאוּ אֶת
 דּוֹדֵי - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַב אָמַר, זֶה זִיו
 הָאִם פִּקְלָרְיָה שֶׁל מַעְלָה. מַה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחֹלַת
 אֶהְבֶּה אָנִי, לְהַנּוֹת מִחַיּוֹ שְׁלוֹ וּלְהַסְתּוֹפֵף בְּצֵלוֹ.

רַב הוֹנָא אָמַר, שְׁחֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי - אוֹתָהּ
 הַתְּשׁוּקָה וְהַכְּסוּף שְׁכַסְפִּי בְּעוֹלָם עַל
 הַכֹּל, לְפִיכֹךְ אָנִי חוֹלָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זוֹ
 אֶהְבֶּה שְׂאוּהֶבֶת הַנְּשָׂמָה לְגוֹף. שְׁכִינּוֹן שְׁנֵי שְׁלָם
 קָצוֹ שֶׁל גּוֹף, אוֹתָם הַיָּמִים שְׁנִגְזְרוּ עָלָיו, כְּמוֹ
 שְׁנַאֲמַר וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה, מַה כָּתוּב? וַיִּקָּם
 אֲבָרְחָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וְגו'.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מַה כָּתוּב בַּפְּסוּק
 קָדָם זֶה? שְׁכָתוּב וַתָּמַת שָׂרָה בְּקָרְיַת
 אֲרָבֶעַ הִיא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ בְּנֵעִז.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֶת הָאָדָם וְהַכְּנִים בּוֹ אֲרָבַעַ דְּבָרִים
 הַנְּחַלְקִים בְּגוֹף. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַמְּחַבְרִים בְּגוֹף.
 רַבִּי יִצְחָק אָמַר הַנְּחַלְקִים בְּגוֹף, שֵׁהֶם חוֹלְקִים

לְהַתְּפַרֵּשׁ כָּל אֶחָד לְיִסּוּדוֹ בְּשִׁינָא הָאָדָם מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמְּחַכְּרִים בְּגוֹף
בְּחַיֵּיו, מִשְׁמַע מֵהַפְּסוּק שְׁפָתוֹב וְתָמַת שָׂרָה - זֶה
הַגּוֹף. בְּקִרְיַת אַרְבַּע - אֵלּוּ אַרְבָּעָה הַיִּסּוּדוֹת. הֵיא
חֲבֵרוֹן - שָׁהִיו מְחַכְּרִים בְּגוֹפּוֹ בְּחַיָּיו. בְּאַרְץ בְּנֵעַן
- בְּעוֹלָם הַזֶּה הַבּוֹחֵר אָדָם בְּזִמְן מוֹעֵט.

וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסַפֵּד לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ. הִינּוּ [שְׁפָתוֹב]
שִׁשְׁנֵינוּ, כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים נִפְשׁוּ שָׁל אָדָם
פּוֹקֶדֶת לְגוֹפּוֹ וּמִתְאַבְּקֶת עָלָיו. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב יד)
אִךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוּ עָלָיו תְּאָבֵל. כִּמוֹ זֶה,
וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסַפֵּד לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ. וַיָּבֵא אַבְרָהָם
- זֶה הֵיא הַנְּשָׂמָה. לְסַפֵּד לְשָׂרָה - זֶה הַגּוֹף.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעָה שֶׁהַנְּשָׂמָה זוֹכָה וְעוֹלָה
לְמָקוֹם מְעֻלָּתָהּ, הַגּוֹף שׁוֹכֵב בְּשָׁלוֹם וַיִּנּוּחַ
עַל מִשְׁכָּבוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה נז) יָבֹוא שָׁלוֹם יִנּוּחוּ
עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הַלֵּךְ נִכְחוּ. מַה זֶה הַלֵּךְ נִכְחוּ?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנְּשָׂמָה הַלֵּךְ נִכְחוּ לְמָקוֹם הָעֵדָן
הַגִּנּוּז לָהּ. מַה מִּשְׁמִיעַ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,

מִיָּה נִשְׁמַע נִכְחָה כְּתוּב בְּה"א. וּבִשְׁעָה שְׂאִינָה
זוֹכָה, וְהִיא רְאוּיָה לְקַבֵּל עֲנִשָּׁה, הוֹלֶכֶת מִשׁוּמְמַת
וּמִבְּקֶרֶת בְּכָל יוֹם אֶת הַגּוֹף וְאֶת הַקֶּבֶר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲצָם הַקּוֹלִיּוֹת [נרד] תִּקְנֶשֶׁה הַיּוֹה,
בְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּסִרְיָחוֹת לְכָאן וּלְכָאן, הוֹלֵךְ
וּמִבְּקֶרֶת אֶת מְקוֹמוֹ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשִׁים. כִּדְ הַנִּשְׁמָה
הַחַיָּה שְׂרָאוּיָה לְקַבֵּל עֲנִשׁ, הוֹלֶכֶת בַּחוּץ בְּעוֹלָם,
וּפּוֹקֶדֶת אֶת מְקוֹמָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשִׁים בְּבֵיתִי
הַקְּבָרוֹת וּבְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פֶּאֶר רְאִיָּה שְׂפָתוֹב וַיִּקָּם אֲבָרְהָם
מֵעֵל פְּנֵי מֵתוֹ וְגו'. אָמַר רַבִּי אֲפֵא, וְהָרִי
שְׁנֵינִי שְׂפָאֲשֶׁר הַנִּשְׁמָה הִיא בְּשִׁלְמוֹת עֲלִיזָנָה,
נוֹסֶפֶת לָהּ ה"א, וְנִקְרְאָת אֲבָרְהָם בְּשִׁלְמוֹת
עֲלִיזָנָה, וְכֵאן אֵתָה אֹמֵר פֶּאֲשֶׁר אֵינִי צְדִיק כָּל
כֵּן, שְׂפָתוֹב וַיִּקָּם אֲבָרְהָם. עֲשִׂיתָ שְׂמִי שְׂיוֹשֵׁב
בְּכִסֵּא יוֹרֵד לְתוֹךְ קָמָן תַּחְתּוֹנִין?

אֲלֵא כֵּן גְּזַרְתִּי - וַיִּקָּם אֲבָרְהָם מֵעֵל פְּנֵי מֵתוֹ.
שְׂאֵמֵר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, בְּשֶׁהַנִּשְׁמָה

ראויה לעלות למקום עדנה, קדם מננה על הגוף
הקדוש שיוצאת משם, ואחר כך עולה למקום
מעלתה. זהו שכתוב ויקם אנרָהם מעל פני מתו,
זה הגוף.

וידבר אל בני חת - אלו שאר גופות הצדיקים
שהם [ד"א בני] חתחתים ונהלמים בעולם
למען יראת קונם, חתים על שהם שוכני עפר.
ולמה צריכה אותם? אמר רבי יהודה, הכל
בתובים במנין, ועל [שתייה, ד"א זה היה אותו] הגוף במנין
עמקם. ומה אמר להם בדרך פיוס ובדרך כבוד?

גר ותושב אנכי עמכם וגו'. שהגוף תזה יהיה
במנין אחד עמכם בחבור תזה. אמר רבי,
ראה מה כתוב, ויענו בני חת את אנרָהם וגו'.
כמו כן בדרך כבוד, בדרך פיוס. זהו שכתוב
שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו.

מה זה נשיא אלהים אתה? אמר רבי פנחס, קדם
שיצא הצדיק מן העולם, בת קול יוצאת בכל
יום על אותם הצדיקים בגן עדן: הכינו מקום

לְפָלוּנִי שְׁיָבֵא לְכָאן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים, מֵאֵת
 אֱלֹהִים מְלַמְעָלָה אֶתְּהָ נְשִׂיא כָּכָל יוֹם כְּתוּכְנוּ.
 בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ, בְּמִבְחַר הַצְּדִיקִים, בְּחִבּוּרַת
 הַצְּדִיקִים הַמִּבְחָרִים מִנֵּה אוֹתוֹ, הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן
 עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמַּנְיָן, כִּי כִלְנוּ
 שְׂמֵחִים בּוֹ וּמְקַדִּימִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן ^(דף קכד ע"א) פִּי, בֵּא רֵאֵה, כִּיּוֹן
 שְׁתִּנְשָׁמָה פּוֹנְעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֵּךְ
 פּוֹנְעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֶאךָ הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם. שְׁשֻׁנֵינוּ,
 מְלֶאךָ הַמְּמַנָּה עַל כְּתֵי הַקְּבָרוֹת וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא
 מְכַרִּיז בִּינֵיהֶם כָּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הַעֲתִידִים
 לְכַנֵּם בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹנְעַת בּוֹ כִּדִּי לְשֹׁכֵן הַגּוֹף
 בְּחֻשְׁקָט וּבְכַטָּחָה וּבְמִנוּחָה וּבְחִנּוּאָה [עֲלִיּוּנָה]. וְהוּ
 שְׂכָתוּב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, זֶה הַמְּלֶאךָ הַנִּקְרָא דוּמָה. וְלָמָּה
 נִתְכַּנְּה שְׁמוֹ עֶפְרוֹן? עַל שֶׁהוּא מְמַנָּה עַל
 שׁוֹכְנֵי עֶפְרָה, וְהַפְּקֵדוֹ בְּיָדוֹ כָּל פְּנֻקְסֵי הַצְּדִיקִים

וְחִבּוּרֹת הַחֲסִידִים הַשּׁוֹכְנִים בְּעֶפְרָה, וְהוּא עֲתִיד
לְהוֹצִיאָם בְּחֻשְׁבוֹן.

וְלַמִּדְנֹה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְעֲתִיד לָבֵא בְּשִׁיבְקֹד
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת הַמֵּתִים,
יִקְרָא לַמַּלְאָךְ הַמְּמַנֶּה עַל הַקְּבֻרֹת, וְדוֹמָה שְׁמוֹ,
וַיִּתְבַּע מִמֶּנּוּ מִנֵּיין כָּל הַמֵּתִים הַצְּדִיקִים וְהַחֲסִידִים
וְאוֹתָם גָּרִי הַצָּדֵק וְשִׁנְהֶרְגוּ עַל שְׁמוֹ, וְהוּא מוֹצִיאָם
בְּחֻשְׁבוֹן כְּמוֹ שֶׁנִּמְטָלָם בְּחֻשְׁבוֹן. וְהוּ שְׂכָתוּב (ישעיה ט)
הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צָבָאָם וְגו' אִישׁ לֹא נֶעְדָּר.

וְלַמִּדְנֹה, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַבִּי יַעֲקֹב, נִפְשׁוֹת
הַרְשָׁעִים נִתּוֹנֹת בְּיָדוֹ שֶׁל מַלְאָךְ זֶה
שֶׁשְׁמוֹ דוֹמָה לְהַכְּנִיסָם בְּגִיהֶנֶם וְלְדוֹן שָׁם. וְכִיּוֹן
שֶׁנִּמְסְרוֹת בְּיָדוֹ, שׁוֹב אֵינָן חוֹזְרוֹת, עַד שֶׁיִּכְנָסוּ
לְגִיהֶנֶם. וְזֶה יִרְאֵת דָּוִד שֶׁנִּתְיָרָא כְּשֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ
עוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צד) לוֹלִי ה' עֲזָרְתָה לִּי כִּמְעַט
שְׁכָנָה דוֹמָה נִפְשֵׁי. אָמַר רַבִּי יִיסָא, הַנְּשָׂמָה
פּוֹנְעֵת לוֹ לְהַכְּנִים אוֹתוֹ גּוֹף עִם שְׂאָר גּוֹפּוֹת

הַצַּדִּיקִים בְּחַשְׁבוֹנָם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיִּדְבַר אֵל
עֶפְרוֹן וַגּו'.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֶאךָ קוֹדֵם וְאוֹמֵר לוֹ:
רְאֵה מָה כְּתוּב לְמַעַלָּה - וְעֶפְרוֹן יָשָׁב
בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת. שָׁחַתוּ לְשֹׁכֵן בְּעֶפְרָה, וְהוּא מִקְדָּיִם
וְאוֹמֵר לוֹ לְהַכְנִים אוֹתוֹ הַגּוֹף בְּחַשְׁבוֹן הַצַּדִּיקִים.
זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיַּעַן עֶפְרוֹן חֲחֲתִי אֶת אַבְרָהָם בְּאֶזְנֵי
בְּנֵי חֵת לְכָל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ לֵאמֹר. מָה זֶה לְכָל
בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ? רַב גַּחְמָן אָמַר, אוֹתָם שְׁנַכְנְסוּ
בְּכַתֵּב חַשְׁבוֹן פְּנֻקְסוֹ. שָׁאֵמַר רַב גַּחְמָן, וְכִּי נִגְזַר
[על] חַשְׁבוֹן, עַל יַד הַדּוֹמָה נִכְנְסִים לְבִתֵּי הַקְּבָרוֹת,
וּבְחַשְׁבוֹן הַפֶּתַק עֲתִיד לְהוֹצִיא אוֹתָם, וְהוּא
מִמֶּנָּה עַל שׂוֹכְנֵי הָעֶפְרָה.

מָה זֶה הַשְּׂדָה נְתַתִּי לָךְ וְהַמְעַרְהָ אֲשֶׁר בּוֹ? אָמַר
רַבִּי יוֹסֵי, אוֹצַר שֶׁל שְׁלוֹהַ וּמְנוּחָה רַבָּה.
אָמַר רַבִּי שְׁלוֹם בַּר מְנוּיָמִי, אֵינִי לָךְ כָּל צַדִּיק
וְצַדִּיק מֵאוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שְׂאִין לוֹ
מֵאֵתִים עוֹלָמוֹת וְכַסּוּפִים בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה. זֶהוּ

שְׁכַתוֹב (שיר ה) וּמֵאֲתִים לְנִטְרִים אֶת פְּרִיו.
וּמֵאֲתִים עַל שְׁמוֹסְרִים עֲצָמָם בְּכָל יוֹם כְּאֵלוֹ
נְהַרְגוּ עַל קִדְשַׁת שְׁמוֹ, וְנִצְחוּ כְּמוֹ הַפְּסוּק הַזֶּה.
[וְכִדּוֹ אָמְרוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה] שְׁכַתָּב וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' וְגו'.

וְלִמְדֵנוּ, כָּל הַמְּכַוֵּן אֶת לְבוֹ בְּפִסּוּק הַזֶּה כִּדְרֵי
לְמַסַּר נַפְשׁוֹ עַל קִדְשַׁת שְׁמוֹ, מֵעֲלָה
עָלָיו הַכֶּתוּב כְּאֵלוֹ נְהַרְגַנּוּ בְּכָל יוֹם עָלָיו. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב (תהלים מד) כִּי עָלִיד הַרְגֵנוּ כָּל הַיּוֹם. אָמַר
רַב נְחֻמָּן, כָּל הַמוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּפִסּוּק זֶה, נוֹחַל
אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת לְעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַב
יוֹסֵף, וְהֵרִי שְׁנֵינוּ מֵאֲתִים? אָמַר רַב נְחֻמָּן,
מֵאֲתִים עַל הַתּוֹרָה - וּמֵאֲתֵם עַל שְׁמֵסַר עֲצָמוֹ
בְּכָל יוֹם עַל קִדְשַׁת שְׁמוֹ.

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בְּיָמֵים וְגו'. מִשְׁנָה: אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, עַל כָּל פְּנִים כִּדּוֹ הוּא,
שֶׁהַמִּשְׁנָה הַזֹּאת יָפָה, שְׁנַעֲשִׂית הַנְּשָׂמָה, הֵהוּא
שְׁכַתוֹב בּוֹ (יחזקאל א) וְהָיָה אוֹפֵן אֶחָד בְּאַרְצֵן אֶצְל

החיות לארבעת פניו, כמו שאמור באותה
הברייתא הראשונה.

אמר לו רבי אבא, יאמר לנו מר מאותה
המשנה. אמר לו, כך התפרש בשלש
עשרה מדות הרחמים בפדשה שלו, אבל כאן
יש לנו לומר. פתח ואמר, (שיר ו) אחת היא יונתי
תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר,
מה היא שאנו קוראים כאן בשיר השירים לשון
נקבה, ושם בתורה לשון זכר?

אלא, אמר רבי אלעזר, כאן בתורה נקרא
בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף
אצל הנשמה באשה אצל הזכר, והנשמה בלפי
מעלה בנקבה בפני הזכר, וכל אחד יורש
מעלתו.

שנינו שם, בארבע פעמים [במשנה] בשעה בכל יום
הערן מניף על הגן, ויוצא מאותם
הטפות נהר גדול המתחלק לארבעה ראשים,
ושמונה וארבעים טפות מניף בכל יום, ומשם

שְׂבָעִים אֵילָנֵי הַגֶּן. וְהוּא שְׂכַת־טוֹב (תהלים קד) יִשְׂבְּעוּ
 עֲצֵי ה'. רַבִּי תַנְחֻם אָמַר, מִכָּאֵן (שם) מִשְׁקָה
 הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו. אֵיזוֹ הִיא עֲלֵיָהּ? וְהוּא עֵדֶן. וְעֵדֶן
 בְּאֵיזָה מְקוֹם הוּא? רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְמַעַלָּה
 מֵעֲרֻבֹת הוּא. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, בְּעֲרֻבֹת הוּא,
 שְׁחָרֵי שְׁנֵינוּ, שָׁם נִגְנְוֵי חַיִּים טוֹבִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם
 וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, וְהַנְּנוּז הָעֲלִיּוֹן. הוּא עֵדֶן
 לְמַטָּה מִבְּנוֹן בְּנִגְדוֹ גֵן בְּאֶרֶץ וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ שִׁפְעַ
 בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שְׁמוֹנֶה וְאַרְבָּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ
 לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֻלְקוֹ
 תְּמִצִּית טָפָה אַחַת מֵאוֹתָם טָפוֹת שֶׁל עֵדֶן, שֶׁהֵם
 שְׁמוֹנֶה וְאַרְבָּעִים טָפוֹת. וְכֵן אִם כָּל נְבִיא שֶׁנָּטַל
 טָפָה אַחַת מֵהֵן הִיָּתָה מֵעֲלָתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל
 כָּל הַשָּׂאָר - אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהָיָה מִקְּבֵל מִשְׁמוֹנֶה
 וְאַרְבָּעִים לֹא כָּל שֶׁבֶן. מִכָּאֵן אֶתָּה לָמַד בְּפֶה
 הִיָּתָה חֲכָמָתוֹ.

רַבִּי בָּא אָמַר רַב כַּהֲנָא, וְכִי מַאֲיִן הָיָה לָהֶם
 לְנִבְיָאִים מֵאוֹתָן הַטְּפוֹת? אֵלָּא כֹּד שְׁנִינּוּ,
 בְּכָל טַפָּה וְטַפָּה הִיוּצֵאת מֵעֵדֶן, רוּחַ חֲכָמָה
 יוֹצֵאת עִמוֹ, וְעַל כֵּן נִגְזַר בַּמְּשָׁנָה: יֵשׁ מִיָּם
 שְׂמֹנְדָּלִים חֲכָמִים, וְיֵשׁ מִיָּם שְׂמֹנְדָּלִים טְפָשִׁים.
 וְאוֹתָם הַמַּיִם שְׂמֹנְדָּלִים חֲכָמִים, אוֹתָם הַמַּיִם הֵיוּ
 מִטְּפוֹת שֶׁל עֵדֶן.

וְשֶׁאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמַּיִם שְׂפָקָהם טְפוֹת יוֹשְׁבֵי
 [נ"א יתרים] מִכָּל אוֹתָם אֶרְבַּעַת הַנְּהָרוֹת
 הָרֵאשׁוֹנִים, הוּא שְׂפָתוֹב (בראשית ט) שֵׁם הָאֶחָד
 פִּישׁוֹן. מַה זֶה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן? הַמְּיָחַד מִכָּל
 פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכָּד
 הָיְתָה חֲכָמַת [לְיִשְׂרָאֵל] מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.
 וּמֵשֶׁנִּגְזַרָה הַגְּזֵרָה שְׂאֵבְדָה חֲכָמַת מִצְרַיִם, נָטַל
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָם הַטְּפוֹת
 וְזָרַק אוֹתָם בְּאוֹתוֹ הַגֵּן, בְּאוֹתוֹ הַנְּהָר שֶׁל גֵּן עֵדֶן,
 שְׂפָתוֹב (שם) וְנָהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן.
 וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אֶרְבַּעַת אַחֲרֵיָם, וְהָאֶחָד הַמְּיָחַד

הנולד ממנו פישון היתה. משננטלו אלו הטפות
שלא יצאו מהגן, אברהם החכמה ממצרים.

ומאותה הרוח שהיתה יוצאת מעדן, תמצו
[ומצו] כל נביא ונביא, והינו שפתוב
מתהלך בגן לרוח היום. ונגזו זה בגן עדן לעתיד
לבא, וזה הוא הנקר שראה יחזקאל בגבולותו,
ועל כן אמר הכתוב (ישעיה יא) כי מלאה הארץ
דעה את ה' וגו'. שאותם מים תמיד מנדלים
היריעה בעולם.

שנו רבותינו, כל נשמתן של צדיקים למעלה,
בעדן הן. ומה ממה שיורד מעדן ישנא
החכמה בעולם - לעומדים בו ונהנים מהנאותיו
וכסופיו על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יצחק, כיון שהנשמה זוכה לפני
בשערי ירושלים של מעלה, מיבא"ל
השר הנדול הולך עמה ומקדים לה שלום.
מלאכי השרת תמהים בה ושואלים עליה (שיר ג)
מי זאת עלה מן המדבר. מי זאת עלה בין

הַעֲלִינָה מִתְּנוּפָה הַחֵרֵב שְׂדוּמָה לְהַבֵּל, שְׂפָתוֹב
 (תהלים קמד) אָדָם לְהַבֵּל דָּמָה. הוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר, (שיר
 ו) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא - מִיַּחֲדָת הִיא.
 אַחַת הִיא לְאַמָּה - לְאַמָּה זֶה הִיא כִּסּוּס הַכְּבוֹד
 שֶׁהִיא אִם לְנִשְׁמָה וְיולָדָת לָהּ, שְׁנַנְזָרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּהָ בְּנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ - אֵלֶּי שְׂאֵר הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵן
 בְּמַעֲלָתָן לְמַעְלָה, וְהֵם הַנְּקָרְאוֹת בְּנוֹת
 יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הִנֵּה חֲזַרְנוּ עַל מַה
 שֶׁאִמְרָנוּ - אֵלֶּי נְקָרְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהֵאחֲרוֹת
 נְקָרְאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּהָ בְּנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ - שְׂאֵר
 הַנְּשָׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵה.
 מְלָכוֹת וּפִילֻגְשִׁים - מְלָכוֹת אֵלֶּי הָאֲבוֹת שֶׁהֵם
 מְלָכוֹת, וּפִילֻגְשִׁים הֵם גִּרֵי הַצֶּדֶק. כָּלֶם מְשַׁבְּחוֹת
 וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד שֶׁנִּכְנְסָת לְמַעְלָה, וְאִזֵּי הַנְּשָׁמָה
 בְּמַעֲלָתָהּ וּמִתְקַיֶּמֶת אַרְיִכוֹת יָמִים. זֶהוּ שְׂפָתוֹב
 וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בְּיָמָיו. נִכְנָם בְּאַרְיִכוֹת יָמִים
 לְעוֹלָם הַבָּא.

רבי אבא הוֹקֵן קָם עַל רַגְלָיו וְאָמַר, מְנוּחָה וְשָׁלוֹם
עֲצָמוֹת יְהוּדָה לְךָ, רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁתַּחֲוֶרֶתְ עִמָּרְהָ
לְיִשְׁנָה. שְׁשָׁנֵינוּ בְּפָרִיטָא הֲרֵא שׁוֹנָה, שְׁכִינֵין
שְׁתַּחֲוֶיָהּ הִיא בְּשִׁלְמוֹתָהּ בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן [לְזִמְנוֹ אַחַר
נְכֻנְסִים], לֹא שָׁבָה לְגוֹף, אֲלָא נִבְרְאוֹת מִמְּנָה נְשָׁמוֹת
אַחֲרוֹת שְׁיֻזְצָאוֹת מִמְּנָה, וְהִיא נִשְׁאַרְת בְּקִיּוּם, עַד
שָׁבָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְדַרְשׁ, וְמָה אִם בְּעוֹלָם
הָיָה שְׁהוּא הֶבֶל, וְהַגּוֹף שְׁהוּא טְפָה סְרוּחָה, נְכֻנְסֵת
בּוֹ אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה - לְעֵתִיד לָבֵא שְׁיִצְרְפוּ בְּלֶם
וְיִהְיֶה הַגּוֹף מִבְּחָר בְּקִיּוּם וְתִשְׁלוֹם יוֹתֵר, אֵינּוּ דִין
לְהַפְּנִים אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה בּוֹ בְּכָל הַתְּשָׁלוּמִים
וְהַעֲלוּיִים שָׁפָה?

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה [בּוֹ בְּכָל הַתְּשָׁלוּמִים וְהַעֲלוּיִים
שָׁפָה] מִמָּשׁ, וְאוֹתוֹ הַגּוֹף מִמָּשׁ עֵתִיד תִּקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲמִידוֹן בְּקִיּוּמָן לְעֵתִיד לָבֵא, אֲבָל
שְׁנִיָּהֶם יְהוּדָה שְׁלָמִים בְּתִשְׁלוֹם הַדַּעַת לְהַשִּׁיג מֵהַ
שְׁלָא הַשִּׁיגוֹ בְּעוֹלָם הָיָה.

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְגו'. רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי
 יוֹחָנָן, [בְּאוֹתָם הַיָּמִים] בְּאוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁהוּא
 יָמִים, וְלֹא בְּעוֹלָם הַיּוֹם שֶׁהוּא לַיְלָה. אָמַר רַבִּי
 יַעֲקֹב, בְּאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שֶׁהֵם יָמִים, בְּאוֹתָם
 הַהֲנָאוֹת וְהַכְּסוּפִים שֶׁהוּא נוֹחַל. וְה' בִּרְדָּךְ אֶת
 אַבְרָהָם בְּכָל. בְּאוֹתָהּ הַמְּשֻׁרָה [ג"א הַמְּעֻשָׂר] שֶׁנִּתְּנָן לוֹ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁמוֹ, שֶׁהוּא אוֹת ה"א, שֶׁבָּהּ
 נִבְרָא הָעוֹלָם.

וְלַמְּדָנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִטְטְרוּ"ן שֶׁר הַפְּנִים,
 שֶׁהוּא נֶעַר עֶבֶד מֵרַבּוֹ הָאָדוֹן הַמּוֹשֵׁל
 עָלָיו, מְמַנֶּה עַל הַנְּשֻׁמָּה בְּכָל יוֹם לְהַסְפִּיק לָהּ
 מֵאוֹתוֹ הָאֹר שֶׁנֶּצְטוּנָה, וְהוּא עֵתִיד לְקַחַת תְּשׁוּבוֹן
 פְּתָק בְּבֵיתִי הַקְּבָרוֹת מְדוּמָה, וְלְהִרְאוֹת אוֹתוֹ
 לְפָנַי רַבּוֹ, וְהוּא עֵתִיד לַעֲשׂוֹת שְׂאוֹר אוֹתוֹ
 הָעֵצִים תַּחַת הָאָרֶץ, לְתַקֵּן אֶת הַגּוֹפּוֹת וְלְקַיְמָם
 בְּשִׁלְמוֹת שֶׁל גּוֹף בְּלִי הַנְּשֻׁמָּה, [בְּזִמְנָן] שֶׁתְּקַדּוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא יִשְׁלַח אוֹתָהּ לְמְקוּמָהּ.

אמר רבי יצחק, באותה שעה מה כתוב?
ויאמר אנרָהם אל עבדו זקן ביתו
המושל וגו'. מהו אל עבדו? אם בחכמה הוה
נסתכל, מה זה אל עבדו? אמר רבי נהוראי, לא
נסתכל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום,
[זקן ביתו] הקרוב לעבודתו, ומי הוא? זה מטטרו"ן,
כפי שאמרנו. שהוא עתיד ליפות את הגוף
בבתי הקברות.

זהו שכתוב ויאמר אנרָהם אל עבדו, זה
מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו,
שהוא תחלת בריותיו של מקום. המשל בכל
אשר לו, שנתן לו הקדוש ברוך הוא ממשלה
על כל צבאותיו.

ולמדנו, אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר
רב, כל צבאותיו של אותו עבד
נוטלים אור ונהנים מזיו הנשמה. שלמדנו, אור
הנשמה לעולם תבא גדול מאור הכפא. וחרו
מהכפא נטלה הנשמה? אלא זה לפי הראוי לו,

וְזֶה לְפִי הִרְאֵנִי לוֹ. רַב נִחְמָן אָמַר, גְּדוֹל מְאֹד
הַכֶּסֶּא מִמֶּשֶׁשׁ, שְׂפָתַיִם (יחזקאל א) דְּמוּת כְּמִרְאֵה
אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה. מַה זֶה עָלָיו? עַל זַחְרוֹ.

וּכְשֶׁהוּא הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתוֹ, כָּל צְבָאוֹתָיו
וְהַמְרַבָּה שָׁלוֹ נִזְוָנִים מֵאוֹתוֹ הוֹתֵר.
וְהוּא שֶׁהִנְשָׂמָה אוֹמֶרֶת לוֹ, [שְׂפָתַיִם] שִׁים נָא יְדָךְ,
כְּלוּמַר סִיעָתְךָ. תַּחַת יְרֵכֵי - וְהוּא אֹדֵר הַנְּשָׂפֵעַ מִן
הַנְּשָׂמָה עֲלֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, כֶּךָ קַבְּלָנוּ, בְּשָׂעָה
שְׁוֵה הוֹלֵךְ בְּשְׁלִיחוּתוֹ שָׁל מְקוֹם, הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מִנִּיעַ כָּל צְבָאוֹתָיו שָׁל מֵעֵלָה בְּאוֹת
אַחַת מִשְׁמוֹ. אָמַר רַב הוֹנָא, כֶּךָ יְרֵכֵי בְּגִימְטָרִיא
ר"ם. כְּלוּמַר, הַנְּשָׂמָה אוֹמֶרֶת שִׁים נָא יְדָךְ,
סִיעָתְךָ, תַּחַת מֵעֵלָתוֹ שָׁל רָם וְנִשְׂא הַמּוֹשֵׁל עַל
הַכֹּל. וְלֵאחֶר שְׂצוּהָ סִיעַת הָעֲלִיוֹנִים תַּחַת יָדוֹ, אֲנִי
מִשְׁבִּיעְךָ שְׂבוּעָה גְּדוֹלָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ -
הוֹאִיל וְאָמַר בְּה' שֶׁהוּא הַכֹּל, לָמָּה נֶאֱמַר

אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהוּא אָדוֹן עַל הַכֹּל. בְּבֵת אַחַת וּבְרַגַע אֶחָד הוּא מְנַיֵעַ לְכֹל, וְכֹל מֵאֵין נִגְדוֹ. רַבִּי יִצְחָק אֹמֵר עַל שְׁתֵּי אֹתִיּוֹת מִשְׁמוֹ, לְהוֹרֹת שֶׁהוּא הַכֹּל וְאֵין אַחַר בְּלָתוֹ.

וְאֶשְׁבִּיעַךְ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ. אָמַר רַב הוֹנָא, וְאִם הָיִיתִי עִמָּהֶם שָׁל בְּעָלֵי הַבְּרִיתָא כְּשֶׁנָּלוּ הַסּוּד תָּזָה, לֹא נִפְרָד הָיִיתִי מֵהֶם כִּי, שְׁחֵרִי אֲנִי רוּאָה עִמָּקִים רַבִּים כְּפִיהֶם שֶׁנָּלוּ וְלֹא רְאוּיִים לְכֹל אָדָם. בֵּא רְאֵה, שְׁבוּעַת הַבְּרִית הַזֹּאת נִשְׁבַּעַת הַנְּשָׁמָה, שְׁכַתוֹב אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאֵן מִשְׁמַע, שֶׁהוֹאִיל וְאַתָּה הוֹלֵךְ בְּשְׁלִיחוֹת זֶה, לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. כְּלוּמַר שֶׁלֹּא תִקַּח גּוֹף לְבָנִי [לְבָנִי] לְהַכְנִים בְּגוֹף אַחֵר, בְּגוֹף זֶה, בְּגוֹף שְׂאֵינִי רְאוּי לוֹ, אֲלֹא כִּי הוּא מִמֶּשׁ שֶׁהוּא שְׁלִי, כִּי הוּא מִמֶּשׁ שֶׁיִּצְאָתִי מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב כִּי אִם אֵל אֶרְצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי תִלְדֵּה.

אמר רבי יוסי, מהו ולקחת אשה לבני ליצחק?
אמר רבי יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי
באותו העולם ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני
יראת קונו, אותו הגוף ממש תקח לצחק עמו
בשמחת הצדיקים הו, לצחק עמו בשמחת
הקדוש ברוך הוא, לצחק עמו שעכשו עת שחוק
בעולם. זהו שכתוב (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פיני
וגו'.

אמר רבי יהודה בר יצחק, בא תשמע, אין
מלאך אחד עושה אלא שליחות אחת,
ולא שתי שליחויות בבת אחת. ולמדנו, אמר
רבי אבא, מלאך אחד, אשר קסת הסופר
במתניו, עתיד לתרשים כל אחד ואחד על
מצחו, ולאחר בן השר הנדול הולך לתקן כל
אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו. זהו
שכתוב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה.
מה זה לפניך? לפני שליחותך.

רַבִּי [אַלְעָזָר] אֵלִיעֶזֶר הֲלָךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבֵּן יוֹחָנָן
בֶּן זַכַּאי רַבּוֹ, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה רֹאשׁ חֹדֶשׁ.
בְּשֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו, אָמַר לוֹ, הַבָּאֵר שְׂמַנְקָה מִכָּל
בְּטַנְפָּת, וּמִמְלָאִים אוֹתוֹ וְנוֹבֵעַ מִשָּׁלוֹ יוֹתֵר, מָה
רוֹצֵה כָּאֵן? אָמַר לוֹ, תֵּיב אָדָם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ.
אָמַר לוֹ, לֹא כֹךָ אֶמְרָתִי, אֶלָּא אֲנִי רוֹצֵה בְּפִנְיֶךָ
שֶׁדָּבַר חֹדֶשׁ יֵשׁ אֶצְלֶךָ מֵאוֹתָם הַעֲמִקִּים שְׂאֵתָה
עֵתִיד לְשָׂאֵל.

אָמַר לוֹ, רְאִיתִי אֶת הָאֹר הַרְאֵשׁוֹן תְּהִיה
שְׂמִסְעוֹתָיו עֲשָׂרָה, וְנוֹסֵעַ בְּעֲשָׂרָה,
וּבִסּוֹד שָׁל עֲשָׂרָה מְנַהִיג אֶת הַכֹּל, וּבְאוֹתֵינוֹת שָׁל
עֲשָׂרָה עוֹשֶׂה אֶת מַעֲשָׂיו. וְלְמַדְנּוּ, עֲשָׂרָה
בְּתַקִּים, עֲשָׂרָה מִבְּתַחוֹת שָׁל בֵּית חוֹלִים בְּיָדוֹ,
וְעֲשָׂרָה בְּתַקִּים נוֹטֵל בְּגַן עֵדֶן לְהַתְקִיז אֶרֶץ עַל
גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים.

אָמַר לוֹ, אֵלִיעֶזֶר בְּנִי, תְּהִיֶּת רוֹצֵה יוֹתֵר מִמְּלֶאכֶךָ
קְדוֹשׁ שָׁל הָעוֹלָם, בְּעֲשָׂרָה נִבְרָא, בְּעֲשָׂרָה
מְנַהֵג. בְּעֲשָׂרָה חִכְסָא תְּקַדּוֹשׁ. בְּעֲשָׂרָה תַּתּוֹרָה,

הוא בַּעֲשָׂרָה מִסְעוֹתָיו. בַּעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת.
עֲלִיוֹנִים [בַּעֲשָׂרָה]. וְאַחַד עֲלִיוֹן עַל הַכֹּל בְּרוּךְ הוּא.

וְאָמַר לָךְ דְּבָר, דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַמְּשֻׁנָּה הִיְתָה
בְּוֵת. מַה פְּתוּב? וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה
גַּמְלִים מִגְּמְלֵי אֲדָנָיו וַיֵּלֶךְ. אָמַר לוֹ, רַבִּי, זְכִיתִי
לְפָסוּק הַזֶּה, אֲבָל וְכָל טוֹב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ מֵהוּ?
אָמַר לוֹ, הוּא שְׁמוֹ שֶׁל רַבּוֹ שֶׁהֵלֶךְ אֵלָיו לְהַכְנִיסוֹ
וּלְהַנְהִיג [וּלְהַגִּיב] אוֹתוֹ. אָמַר, זֶהוּ וַדַּאי, כִּי שְׁמִי
בְּקִרְבּוֹ.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בַּא רְאִיה, מִי שְׂיִודַע
אֵת שְׁמוֹ עַל בְּרִיו, יוֹדַע שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ
אֶחָד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד, שְׁפָתוֹב
(זכריה יד) ה' אֶחָד וְגו'. [בְּלָם] בְּלוֹמַר, הַשֵּׁם זֶהוּ
אֶחָד.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בַּפְּרָשָׁה תַּזוּ:
וַיִּבְרַךְ הַגְּמְלִים מַחוּץ לָעִיר אֶל בְּאֵר
הַמַּיִם. אָמַר רַבִּי אֲבָא, מַחוּץ לָעִיר - זֶהוּ בֵּית
הַקְּבָרוֹת. אֶל בְּאֵר הַמַּיִם - שְׁלַמְדָּנוּ, הַנִּקְדָּמִים

בְּבִתֵּי הַקְּבָרוֹת - אֹתָם שָׁשָׂאוּ וְנָתְנוּ בַתּוֹרָה.
שְׁתֵּי שָׁנֵינוּ, בְּשָׁנֵיכֶם אָדָם לְקַבֵּר, מֵה שָׁשָׂאוּ
אוֹתוֹ בַּתְּחִלָּה - אִם קָבַע עֵתִים לַתּוֹרָה, שְׂכָתוֹב
(ישעיה לג) וְהָיָה אֱמוּנַת עֲתִדָּךְ וְגו'. וּבְשִׁיעָא, אֵינּוּ
דִּין [לְגַמֵּם] לְחַקִּימָם בַּתְּחִלָּה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, לָעֵת עָרַב - וְהוּ יוֹם שְׁשִׁי,
שֶׁהוּא עָרַב הַשַּׁבָּת, שָׂאוּ הַזְּמַן לְהַעֲמִיד
אֶת הַמֵּתִים. מֵה מְשַׁמְעַ? שְׁשִׁינּוּ. שְׁשֵׁת אֵלֶּפֶי
שָׁנִים הוּא הָעוֹלָם, וְהוּא אֵלֶּף הַשְּׁשִׁי שֶׁהוּא סִיּוּם
הַכּוֹל. וְהֵינּוּ לָעֵת עָרַב, זְמַן סִיּוּם הַכּוֹל. לָעֵת יָצְאָה
הַשְּׂאֵבֶת - אֵלּוּ הֵם תְּלִמְדֵי חֲכָמִים הַשּׁוֹאֵבִים
מִימֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוּא עֵת לְיָצְאָה וּלְהַתְנַעֵר מִן
הָעֶפֶר.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, עוֹד יֵשׁ לְדַעַת, שְׁשִׁינּוּ, אֹתָם
הַמַּתְעַסְקִים לְדַעַת אֶת בּוֹרְאֵם בְּעוֹלָם
הַזֶּה וְנִשְׁמָתָם בְּתִשְׁלוּמָה לְעוֹלָם הַבָּא, זְכוּ
לְיָצְאָה מִשְׁבוּעוֹת הַנְּשָׁמָה, הוֹלֵךְ לְדַעַת מִי הוּא
גּוֹפֶה מִמֶּשׁ וּמֵה הוּא. הִנֵּה אֲנִי נֹצֵב עַל עֵינַי

הַמַּיִם, אַף עַל גַּב שֶׁתְּלַמִּיד חָכָם הוּא, הוֹלֵךְ אַחַר
הַתְּשׁוּלוֹם, שְׂפָתוֹב וְהָיָה הָעֲלָמָה הַיִּצְאָת לְשֹׂאֵב
וְאָמַרְתִּי אֵלֶיָּהּ הַשְּׂקִינִי נָא מֵעַט מַיִם מִכִּידָךְ -
אָמַר לִי רָמֹז יְדִיעָתוֹ מִמָּה שֶׁהַשְּׂנֵת.

וְאָמְרָה אֵלַי גַּם אֶתָּה שְׂתֵּה - אַף אֶתָּה עֶבֶד
[כְּמוֹד] כְּמוֹנִי, וְלֹא נִתְחַלַּף לִי [עַל] יְדִיעָתְךָ
בִּידִיעָתוֹ שֶׁל מָקוֹם בְּרוּךְ הוּא, וְצָרִיךְ אֶתָּה
לְהַשְׁיֵג, שֶׁאֶתָּה נִבְרָא כְּמוֹנִי.

וְגַם לְגַמְלִיךְ אֲשֶׁאֵב - כְּלוֹמֵר, יְדִיעַת הַשְּׂנֵת
שֶׁלֹּא הַשְּׁיֵגוֹ סִיעָתְךָ, וְיִדְעָתִי כִּי מַעֲלָה יִשׁ
לִי עֲלֶיךָ וְהֵינְךָ נִבְרָא אֶתָּה מִזִּיּוֹ הַנִּתּוֹן אֶצְלֶךָ.
אִם הוּא אוֹמֵר סִימָן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדֵי עַל כָּל
דְּבָרִים אֵלּוּ, וְאִדְעַ שֶׁהֵיא הָאִשָּׁה, הוּא הַגּוֹף
מֵאֹתָהּ הַנְּשָׂמָה, הַשְּׂבוּעָה שֶׁהַשְּׂבִיעֵנִי.

וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שֶׁכָּל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה
לְנַסּוֹת עַל הַגּוֹף, מַה פְּתוּב? וְהֵינָה רַבָּקָה יִצְאָת,
וְהוּ הַגּוֹף קְרוֹשׁ שֶׁנִּתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכִתֵּת

גופו להשיג ולדעת את קונו. אשר ילדה
לבתואל - אמר רב יהודה, בתו של אל. בן
מלכה - בן מלכה של עולם. אשת נחור אחי
אברהם - חברת השכל, גוף שנדבק בשכל, והיא
אח הנשמה. וכדה על שכמה - משא החכמה
עליה.

וירץ העבד לקראתה - זה מטרו"ן. ויאמר
הגמאיני מעט מים מברך - אמר לי רמז
חכמה בידיעת פוראף ממה שעסקת בעולם
שיצאת ממנו. אמר רבי אבא, כמו שפרשנו, אחר
כל זה מה כתוב? ואשם הגום על אפה והצמידים
על ידיה.

אמר רבי אבא, אותם העצמות שנפזרו לכאן
ולכאן, הוא צומד אותם ושוקלם זה על
זה, כמו שנאמר (ישעיה נח) ועצמתיה יחליין. אמר
רבי אבא, באותה שעה אותו הגוף עומד בארץ
ישראל, ושם נכנס בו נשמתו.

אמר רבי יוחנן, מי מוליך הגוף לארץ ישראל?
 אמר רבי זירא, הקדוש ברוך הוא עושה
 מחלות תחת הארץ, והם מתנלנלים והולכים
 לארץ ישראל. והו' שפתוב (שם כו) וארץ רפאים
 תפיל.

אמר רבי יצחק, גבריאל"ל מוליך אותם לארץ
 ישראל, מניין לנו? שפתוב (בראשית כד) התלכי
 עם האיש הזה, וכתוב שם (דניאל ט) והאיש גבריאל.
 אמר רבי יוסי, מהו שפתוב ולרבקה אח ושמו
 לבן? אמר רבי יצחק, אין יצר הרע בטל מן
 העולם. אף על פי שכלו לא נמצא - קצתו נמצא.
 בא ראה, בתחלה פשהיה מטל בעולם הזה,
 נקרא לזט. לעולם הבא [וגדל] יבטל מן
 העולם, אבל [לעתיד לבא] לא כלו, ונקרא לבן, לא
 מנוול כבראשונה, אלא כמי שרוחין מנווילו. למה
 צריך לבן? אמר רבי שמעון, לעשות פריה ורביה
 צריך. שאמר רבי שמעון, אם אין יצר הרע נמצא,
 פריה ורביה אינו מצוי.

בא תשמע, כיון שהגוף נבנה ועומד בקיומו, מה
פֶּתוּב? וַיִּשְׁלַחוּ אֶת רַבָּקָה אַחֲתָם וְגו'. מה זה
וְאֵת מִנְקָתָהּ? זה פֶּתַח הַתְּנוּעָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זה
פֶּתַח הַגּוּף.

רַבִּי אֲבָהוּ פָּתַח בְּפֶסוּק הַזֶּה, (שיר ד) אֲתִי מִלְּבָנוֹן
כִּלְה אֲתִי מִלְּבָנוֹן תִּבְאִי וְגו'. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
כיון שהגוף נבנה על קיומו ומביאין אותו לְקַבֵּל
נִשְׁמָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַנְּשָׁמָה מִמִּתְנַת אֱלֹוֹ
וַיּוֹצֵאת לְקִרְאָתוֹ, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ
בְּשָׂדֵה. וְהוּא שְׁפָתוֹב אֲתִי מִלְּבָנוֹן כִּלְה, זוֹ הִיא
הַנְּשָׁמָה. תְּשׁוּרֵי מֵרֵאשׁ אֲמָנָה, הִינוּ שְׁפָתוֹב וַיִּשְׂא
עֵינָיו וַיֵּרֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם הַנְּשָׁמָה הִיא, יָפָה אֲבָרְהָם
כְּפִי שְׂאֵמְרָנוּ. אֲבָל מַה זֶה יִצְחָק? אָמַר רַבִּי
אֲבָהוּ, הִנֵּה הַחֲבָרִים אָמְרוּ שְׁעַכְשָׁו נִקְרָא יִצְחָק עַל
שֵׁם הַשְּׂמִיחָה הַרְבֵּה שֶׁבָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּתַחֲלָה נִקְרָאת הַנְּשָׁמָה אֲבָרְהָם
וְהַגּוּף שָׂרָה. עַכְשָׁו נִקְרָאת הַנְּשָׁמָה יִצְחָק

וְהַגּוֹף רִבְקָה. שָׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אֲרַבְעִים יוֹם קָדַם קִיּוֹם הַגּוֹף מִמִּתְּנַת הַנְּשָׁמָה לַגּוֹף
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאִיזָה מָקוֹם? בְּמָקוֹם הַמְּקוֹדֵשׁ.

אָמַר רַבִּי אֲפֵהוּ, בֵּא רְאֵה, וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי
לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאֱהָבָהּ וַיִּנְחָם וַיִּצְחַק אַחֲרֵי אָמוֹ.
אוֹהֵב אֶת אֹתוֹ הַגּוֹף וּמִתְנַחֵם עִמוֹ, וְהוּא עֵת
לְשַׁחֵק וְהַחֲדוּתָהּ בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֲרִי כָּל הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת הַתְּפָרָדָה
לָנוּ, אֲבָל לֹא יִכְלָנוּ לְדַעַת מֵהוּ. וַיִּסַּף
אֲבָרְתָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קְטוּרָה. וְלִשְׁקוּל הַדַּעַת
כָּל הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת לְסִתְרָה.

כְּשָׁבָא רַב דִּימִי, אָמַר, הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת שְׁמַעְתִּי וְלֹא
נִזְכַּרְתִּי. אָמְרוּ שְׁעֵלְיוֹנִים תְּקִיפִים לֹא
וּמְנוּחָה לְגִלּוֹת, וְאָנוּ מַה נֵּאמַר? קָם רַבִּי יְהוּדָה
וְאָמַר, מִיִּשְׁבֵּית חֲבֵרִינוּ בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה גְלוּיָהּ.

קָמוּ וְתִלְכוּ הוּא וְרַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חִיָּיא. מָצְאוּ אֶת
רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָיָה מְגִלָּה אֶת
סוּדוֹת הַתְּפָלִין. נִכְנְסוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, בְּמַה מִתְעַסֵּק

מר? אָמַר לָהֶם, אֶת טַעַם הַתְּפִלִּין אָמַרְתִּי, שְׁהָרִי
אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שְׂמִינִיחַ תְּפִלִּין וַיִּודַע אֶת הַטַּעַם שְׁלָהֶן.
אָמְרוּ, אִם נוֹחַ לְפָנֵי מַר, יֹאמַר לָנוּ הַדָּבָר. אָמְרוּ,
שְׂמַעְנוּ מֵאֲבִיךָ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאַהֲבָה רַבָּה שְׁהִיְתָה לוֹ עִם יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם
לַעֲשׂוֹת לוֹ בֵּית מִשְׁכָּן כְּמוֹ הַמְּרַכְּבָה הָעֲלִיּוֹנָה
שְׁלִמְעֵלָה, וַיָּבִיֵא אֶת דִּיּוּרוֹ עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׂכַתוֹב
(שְׁמוֹת כה) וַעֲשׂוּ לִי מִקְּדָשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכָם. וְשְׂמַעְנוּ
מֵאֲבִיךָ, שֶׁכָּאֵן סָתוּם הַטַּעַם שֶׁל הַתְּפִלִּין בְּפֶסוּק
הַזֶּה.

אָמַר לוֹ, בֵּא רְאֵה, כְּמוֹ הָעֲלִיּוֹן נַעֲשֶׂה הַמְּקַדָּשׁ
בְּמִרְכָּבוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְאַחַר כֵּן הַשָּׂרָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת דִּיּוּרוֹ עִמָּהֶם כְּעֵינֵן הַזֶּה.
וְכֵמוֹ כֵּן הַתְּעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה בְּטַעַם
הַתְּפִלִּין, שִׁיְהִיָּה אוֹתוֹ הָאִישׁ דְּגִמָּא שֶׁל הַמְּרַכְּבוֹת
הָעֲלִיּוֹנוֹת, מְרַכְּבָה תַּחְתּוֹנָה מְרַכְּבָה עֲלִיּוֹנָה,
לְהַבִּיא אֶת מַלְכוּתוֹ וַיִּשְׂרָה דִּיּוּרוֹ עֲלָיו.

וְשֵׁנִינוּ, יֵשׁ בּוֹ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים וְדִגְמָתָם, וַיֵּשׁ בּוֹ
 שָׁלֹשׁ מְרַכְבוֹת, דִּגְמַת הָעֲלִיּוֹנִים
 הַקְּדוּשִׁים סוּדוֹת שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשְּׁמוֹת
 הַקְּדוּשִׁים, שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, מְרַכְבוֹת שָׁלֹשׁ
 אוֹתִיּוֹת, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שׁוֹלֵט עַל אַרְבַּע. וְעַל בֵּין
 סוּד הַשֵּׁי"ן שָׁלֹשָׁה כְּתָרִים, וְשֵׁי"ן שָׁלֹשׁ אַרְבָּעָה
 כְּתָרִים, שְׁלֹשָׁה מְלָכִים שׁוֹלְטִים בְּגוֹף, תְּפִלִּין עֲלָיו,
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה. אֵלּוֹ תְּפִלִּין שָׁלֹשׁ רֵאשִׁי.
 הַתְּפִלִּין שָׁלֹשׁ זְרוּעַ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת.

הַלֵּב רוֹכֵב, דִּגְמָא שֶׁל הַמְּרַכְבָּה הַתַּחְתּוֹנָה,
 וְהַתַּחְתּוֹן רוֹכֵב. עוֹד שֵׁנִינוּ, זֶה הַרְכָּב שֶׁל
 הַזְרוּעַ לְמַטָּה. וְהַלֵּב רוֹכֵב, דִּגְמָא שֶׁהוּא לְמַטָּה,
 וְנִמְסְרוּ בְּיָדוֹ לְהַכְנִים אוֹתָם כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם. כִּי
 הַלֵּב רוֹכֵב לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בְּיָדוֹ כָּל אֵיבָרֵי הַגּוּף.
 וּמַעְלָיו אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת עַל הַמַּחַ, שֶׁהוּא הָרֵאשִׁי.
 אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלִיט עֲלִיּוֹן,
 הַמְּלֶךְ מִתְּכַל. [וְרוּחַ] וְסוּד הַתְּחַכְמָה הַזֶּה הוּא כָּמוֹ
 שֶׁתְּמַקְדֵּשׁ, שְׁכָתוֹב וְעוֹשֶׂה בְּרוּךְ אֶחָד מִקְצֵה מִזְחָה

וּכְרוּב אֶחָד מִקְצָה. וְעֲלִיָּהֶם דִּיּוֹר הַמֶּלֶךְ בְּאַרְבַּע
אוֹתִיּוֹת שְׁתֵּי מֵרֻכְבוֹת.

וּכְמוֹ זֶה הֵלֵב וְהַמַּח, הֵלֵב מִכָּאן וְהַמַּח מִכָּאן,
וְעֲלִיָּהֶם מְדוּרוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאַרְבַּע [אַרְבַּע] פְּרָשִׁיּוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִכָּאן
וְהִלָּאָה סוּדוֹת הַכְּתָרִים, הָאוֹתִיּוֹת וְהַפְּרָשִׁיּוֹת
בְּגוּפָם וּבְרִצּוֹעוֹתֵיהֶם. הֵלְכָה לְמִשְׁחָה מְסִינֵי וְהֶרְמִזוּ
שָׁלָחַם הַתְּנַלְתָּה, וְהַטַּעַם שֶׁל הַכֹּל בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה
מִדּוֹת [הַרְחָמִים].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶלְמָלֵא לֹא בָאתִי אֶלֶּא עֲבוּר
הַסּוּד הַזֶּה - דִּי לִי. אָמְרוּ לוֹ, אֲשֶׁרִי חֶלְקֶךָ
בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׂכָל רְזוּ אִינוּ אָנוּם לְךָ. אָמְרוּ לוֹ,
בָּאנוּ לְפָנֶי מֵר לְדַעַת אֶת סוּד הַפְּסוּק הַזֶּה, וַיִּסַּף
אֲבָרְתָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַיִּשְׁמָה קַטוּרָה.

אָמַר, פִּרוּשׁ שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה כְּמוֹ שְׁגָלוּ חֲבֵרֵינוּ
בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שְׂכַאֲשֶׁר הִנְשַׁמָּה תָּבוּא
בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף הַקָּדוֹשׁ שָׁלָה, הִנֵּה הַדְּבָרִים הָיוּ עַל

הַרְשָׁעִים שִׁיקוּמוֹ וַיִּבְשִׂירוּ אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, וַיִּתֵּן לָהֶם
מִזֵּו כְּבוֹדוֹ שִׁידְעוּ וַיִּשׁוּבוּ וַיִּזְכוּ זְכוֹת שְׁלָמָה.

וּבְשָׂרָאָה אֶת זֶה שְׁלָמָה, הָיָה [תַּמָּחַ תַּרְבֵּת] תַּרְבֵּה
וְאָמַר, (קהלת ח) וַיִּבֶן רְאִיתִי רְשָׁעִים
קִבְּרִים וּבָאוּ וּמִמָּקוֹם קְדוֹשׁ יִהְיוּ, שִׁיבֵאוּ וַיַּחֲיוּ
בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ.

וְשָׁנִינוּ. אָמַר רַבִּי אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כְּתוּב
(ירמיה א) הַיְהִיפוּ כּוֹשֵׁי עוֹרוֹ וְנִמְר
חֲבַרְבְּרֵתוֹ. כִּי הַרְשָׁעִים שָׁלֵא זָכוּ לָשׁוּב בְּעוֹלָם
הַיָּה וְלֹהֲקָטִיר מַעֲשִׂים טוֹבִים, לְעוֹלָם לֹא יִקְטִירוּ
בְּעוֹלָם הַבָּא. רְאֵה מַה כְּתוּב, וַיִּסַּף אֲבָרְהָם וַיִּקַּח
אִשָּׁה, וַיִּשְׂרׁוּצָה לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִשְׁמָה לְגוֹפָם וּלְקָרְבָם
בְּתִשׁוּבָה, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ
בְּחָרָן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאֵה מַה כְּתוּב, וַתֵּלֶד לוֹ
אֶת זִמְרָן וְאֶת יִקְשָׁן. תַּרְבֵּה מַעֲשִׂים רָעִים
עַד שֶׁנִּגְרָשׁוּ מִן הָעוֹלָם, שְׁכַתוּב וַיִּשְׁלַחם מֵעַל
יִצְחָק בְּנוֹ. וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל

אֲדַמַת עֶפֶר יִקְיִצּוּ וְגו'. וְעַל הָאֲחֵרִים נֵאמַר
וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ בְּזֶהֶר הַרְקִיעַ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה מְשַׁמֵּעַ עַל הַפְּרָשָׁה, וּמְשַׁמֵּעַ
שְׂאוֹתוֹ זְמַן [נִקְרָא] [אֶבֶר] שֵׁם [הַנְּשֻׁמָּה] אֲבָרָהּ,
וּבְמִקוֹמוֹ נִקְרָאת יִצְחָק, כִּפִּי שְׂאֵמְרָנוּ. וְהוּא שְׂכַת־טוֹב
וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אֲבָרָהּ וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק
בְּגוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רְאִי. עִם יְדִיעַת חַיִּי
שֶׁהוּא חַי הָעוֹלָמִים, לְדַעַת וּלְהַשְׁיִיג מֵה שְׁלֵא הַשְׁיִיג
בְּעוֹלָם תְּהִיָּה. וְהוּא שְׂכַת־טוֹב (ישעיה יא) כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ
דַּעַת אֶת ה'.

(עד כאן מדרש הנעלם)

זֶהֱרָ:

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (קהלת יב) וַיֵּשֶׁב הָעֶפֶר עַל
הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר נִתְּנָה. בֵּא רְאֵה, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת הָאָדָם, נָטַל עֶפְרוֹ מִמְּקוֹם הַמְּקַדָּשׁ, וּבָנָה
אֶת גּוֹפוֹ מֵאַרְבַּעַת הָעֲדָרִים שֶׁל הָעוֹלָם, שְׂבָלָם
נִתְּנוּ לוֹ כַּח. אַחֲרַי כֶּן הִרִיק עָלָיו רוּחַ חַיִּים, כְּמוֹ
שֶׁנֵּאמַר (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשֻׁמַת חַיִּים וְגו'.

אחר כך קם וידע שהוא ממעלה ומטה, ואז
נדבק וידע את החכמה העליונה.

כמו זה כל אדם שפעולם הוא כלול ממעלה
ומטה, וכל אותם שיודעים להתקדש
פעולם הנה כראוי, כשמולידים בן, מושכים
עליו רוח קדשה מהמקום שכל הקדושים
יוצאים ממנו, ואלו נקראים בנים לקב"ה. משום
שהגוף נעשה בקדשה כראוי, כך גם נותנים לו
רוח במקום עליון קדוש כראוי, ויהי זה
נתבאר.

בא ראה, בשעה שעתיד אדם לתת חשבון
מעשיו טרם יצא מן העולם, אותו היום
הוא יום החשבון שגוף ונשמה נותנים חשבון.
אחר כך הנשמה נפרדת ממנו, והגוף שב לארץ,
והכל שב למקומו שנלקח משם, ויהי פרושה.
עד הזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות
מתים, הכל ננוז לפניו.

וְאוֹתוֹ גּוֹף מִמֶּשׁ וְאוֹתָהּ נִשְׁמָה מִמֶּשׁ עֲתִיד
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהָשִׁיב לְעוֹלָם כְּמוֹ
מִקְדָּם וּלְחַדֵּשׁ אֶת פְּנֵי הָעוֹלָם. וְהוּא שְׂפָתוֹב (ישעיה
כו) יִחְיוּ מִתִּיבָה נְבִלְתִּי יְקוּמוּן. וְאוֹתָהּ הַנִּשְׁמָה
מִמֶּשׁ וְנִנּוּחָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשָׂבָה
לְמִקְוָמָה כְּפִי דְרַבָּה, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר וְהָרוּחַ תָּשׁוּב
אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה. וּבְזִמְן שְׁתַּקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲתִיד לְהַחְיוֹת מֵתִים, עֲתִיד הוּא לְהַרְיֵק טַל
מִרְאֲשׁוֹ עֲלֵיהֶם, וּבְאוֹתוֹ הַטַּל בָּלָם יְקוּמוּ
מִהַעֲפָר.

וְהוּא שְׂפָתוֹב (שם) כִּי טַל אֲזוּרֹת טַלְיָה. מַה זֶה טַל
אֲזוּרֹת? אֲזוּרֹת מִמֶּשׁ מֵאוֹתָם הָאֲזוּרֹת שֶׁל
מַעֲלָה שְׂפָתָהּ עֲתִיד לְהַרְיֵק חַיִּים לְעוֹלָם, מִשׁוּם
שְׁעֵץ (דף קלא ע"א) חַתִּיִּים יָרִיק חַיִּים שְׁלֵא פּוֹסְקִים
לְעוֹלָמִים. שְׁתִּירֵי עֲבָשׁוּ פּוֹסְקִים מִשׁוּם שְׁתַּנְּחָשׁ
הָרַע תִּזְהַ שׁוֹלֵט וְתִלְבְּנָה מִתְכַּפֶּסֶת. וּמִשׁוּם כֶּךָ
כְּבִיכּוֹל פּוֹסְקִים מִימֵינוּ, וְחַתִּיִּים לֹא שׁוֹלְטִים
בְּעוֹלָם בְּרֵאֵוִי.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן אוֹתוֹ יִצַּר הָרַע, שֶׁהוּא הַנֶּחֱשׁ הָרַע,
 יִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יַעֲבִיר אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ
 הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאַחַר שֶׁהוּא יַעֲבֵר מִן
 הָעוֹלָם, הַלְבָּנָה לֹא תִתְכַּפֶּה. וְהַנֶּחֱרָשׁ שֶׁשׁוֹפֵעַ
 וְיוֹצֵא, לֹא יִפְסְקוּ מַעֲיָנָיו. וְאִזּוֹ כְּתוּב (ישעיה ל) וְהָיָה
 אֹר הַלְבָּנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יִהְיֶה
 שְׁבַעֲתַיִם כְּאֹר שְׁבַעֲתַיִם הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי תִזְקֶינָה, אִם תֵּאמַר שְׁכָל הַגּוֹפּוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם יִקּוּמוּ וְיִתְעוֹרְרוּ מִן הָעֶפֶר - אוֹתָם
 הַגּוֹפּוֹת שֶׁנִּשְׁטְעוּ בְּנִשְׁמָה אַחַת מֵהַיְהִי מֵהֶם?
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹתָם הַגּוֹפּוֹת שֶׁלֹּא זָכוּ וְלֹא
 הִצְלִיחוּ, תְּרִי הֵם כֹּלָא הָיוּ. כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עֵץ יָבֵשׁ
 בְּעוֹלָם תְּהוּא, כִּדְ גַם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן. וְהַגּוֹף
 הַאֲחֵרוֹן שֶׁנִּשְׁטַע וְהִצְלִיחַ וְנִטַּל שְׂרָשָׁיו כְּרֵאוֹ
 יִקּוּם.

וְעַלְיוֹ כְּתוּב (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעֵץ כִּשְׁתוּל עַל מַיִם
 וְגו' וְהָיָה עֲלֵהוּ רַעֲנָן וְגו'. שֶׁעָשָׂה בְּרוּת

וְנָטַע שָׂרָשִׁים וְהִצְלִיחַ כְּרָאוּי. וְעַל אוֹתוֹ גּוֹף
 ראשון שלא עָשָׂה פְרוֹת וְלֹא נָטַע שָׂרָשִׁים [ולא זָכָה
 ולא תְּצַלִּים], כָּתוּב (שם) וְהָיָה כְּעֶרְעֵר כְּעֶרְבָה וְלֹא
 יִרְאֶה כִּי יָבוֹא טוֹב וְגו'. כִּי יָבוֹא טוֹב - זוֹ תְּחִיֵּת
 הַמֵּתִים.

וַיֵּאִיר אוֹתוֹ הָאֹזֶר שְׁעֵתִיד לְהֵאִיר לְצַדִּיקִים
 שְׁחָיָה גָנוּז לְפָנָיו מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם,
 שְׁכָתוּב (בראשית א) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאֹזֶר כִּי טוֹב.
 וְאִז עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֹת הַמֵּתִים,
 וְכָתוּב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שָׁמַשׁ
 צְדָקָה וְגו'. וְאִז יִתְנַבֵּר הַטּוֹב בְּעוֹלָם, וְאוֹתוֹ
 שֶׁנִּבְרָא בַּעֲבֹר מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאֶמְרֵנוּ, וְאִז
 אוֹתָם הַגּוֹפִים הֵרָאשׁוּנִים יִהְיוּ כְּלֹא הָיוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְהַרְיֵק עַל אוֹתָם הַגּוֹפִים רוּחֹת אַחֲרוֹת,
 וְאִם זֹכִים בָּהֶם - יִקוּמוּ בְּעוֹלָם כְּרָאוּי, וְאִם לֹא
 - יִהְיוּ אֶפֶר תַּחַת רַגְלֵי הַצַּדִּיקִים, שְׁכָתוּב (דניאל
 יב) וְרַבִּים מִיָּשָׁנֵי אֲדָמַת עֶפֶר יִקְיָצוּ וְגו', וְהַכֹּל

יובם ויזעוד לפני הקדוש ברוך הוא, והם כלם
במנין, כמו שנאמר (ישעיה ב) המוציא במספר
צבאם וגו'.

בא ראה, הרי נאמר, כל אותם המתים שבארץ
ישראל יקומו בראשונה, משום שהקדוש
ברוך הוא יתעורר עליהם ויקים אותם. עליהם
כתוב יחיו מתיף. אלו הם שבארץ ישראל.
נבלתי יקומו - אלו הם שבתוף ארצות אחרות,
שלא כתובה בהם תחייה, אלא קימה. שהרי רוח
החיים לא תשרה אלא בארץ ישראל הקדושה,
ומשום כך כתוב בהם יחיו מתיף, ואותם
שבחוץ יברא הגוף שלהם, ויקומו גוף בלי רוח.
אחר כך יתגלגלו תחת העפר עד שיגיעו לארץ
ישראל, ושם יקבלו נשמה, ולא ברשות אחרת,
כדי שיתקומו בעולם כראוי.

רבי אלעזר ורבי ייסא היו יושבים לילה אחד
ועוסקים בתורה. אמר רבי אלעזר, בא
ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא עתיד לתחיות

את המתים, כל אותם הנשמות שיתעוררו
 לפניו, בלם עומדות דמיות דמיות לפניו,
 באותה דמות ממש שהיו בעולם הזה, ויוריד
 אותם הקדוש ברוך הוא ויקרא להם בשמות,
 כמו שנאמר (שם) לבלם בשם יקרא. וכל נשמה
 תכנס למקומה, ויקומו בקיום בעולם כראוי,
 ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו הזמן כתוב (שם)
 (כה) וחרפת עמו יסיר וגו'. מה זה וחרפת עמו
 יסיר? זה יצר הרע שמהשיך את פני הבריות
 ושולט בהם.

אמר רבי יוסי, הרי ראינו, כל זמן שאדם עומד
 ברוח הזו - אינו טמא. יצאה נשמתו
 מפניו - הוא טמא. אמר לו, ודאי שזה כך, וכך
 נאמר, שהרי אותו יצר הרע, כשנוטל את הרוח
 של האדם, הוא מטמא אותו, ונשאר גוף טמא.
 ונשאר עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות,
 בשמם בתייהם הם טמאים, שהרי יש להם
 נשמות מצד הטמאה, וכשמתרוקנת מפניו
 אותה טמאה, נשאר הגוף בלי טמאה כלל.

מִשׁוּם כִּי (דף קלא ע"ב) מִי שְׁנִדְבַק בְּאִשָּׁה שֶׁל שָׂאֵר
 הָעַמִּים עֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת,
 הוּא נִטְמָא, וְאוֹתוֹ בֶּן שִׁנּוּלָד לוֹ יִקְבֹּל עָלָיו רוּחַ
 שֶׁל טְמֵאָה. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי מֵצֵד אָבִיו הוּא כִּי
 מִיִּשְׂרָאֵל, לָמָּה יִקְבֹּל עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה?

כִּי רְאִיתָ, שְׁתֵּרֵי בְּרֵאשׁוֹנָה נִטְמָא אָבִיו בְּשַׁעֲהָ
 שְׁנִדְבַק עִם אוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְכִיּוֹן
 שֶׁהָאֵב נִטְמָא בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִיא טְמֵאָה, כָּל שֶׁכֵּן
 שְׂאוֹתוֹ הֵבֵן שְׁנוּלָד מִמֶּנָּה יִקְבֹּל עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה.
 וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שֶׁעֲבַר עַל הַתּוֹרָה, שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת ל"ד)
 כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר, כִּי ה' קִנְאָ שָׁמוֹ, מִשׁוּם
 שֶׁהוּא מִקְנֵא עַל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּי רְאִיתָ, שְׁתֵּרֵי נֹאמַר שְׁכִיּוֹן
 שִׁידַע אֲבָרְהָם אָבִינוּ חֲכָמָה, רָצָה לְהַפְרִד
 מִכָּל שָׂאֵר הָעַמִּים וְלֹא לְהִדְבַק בָּהֶם, וּמִשׁוּם כִּי
 כְּתוּב: וַאֲשַׁבֵּיעַךָ בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבְנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו'.
 מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי. [מ"ה] סוּד הוּא, כִּמוֹ שֶׁנֹּאמַר

(מלאכי ב) וּבָעַל בַּת אֵל נָכַר. אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ,
אָנֹכִי בְּמִדְיָן. כָּתוּב כֵּן אֲשֶׁר אָנֹכִי, וְכָתוּב שָׁם
(ישעיה מד) אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ. וְכָל זֶה כִּדְרֵי לֹא לְהַטְמִיא
עִמָּהֶם.

בֵּן רֵאָה, מִי שְׂמֵכָנִים אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה
בְּאִשָּׁה תְּהִיָּא שֶׁל שְׂאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
בּוֹכָבִים וּמְזֻלּוֹת, גּוֹרֵם לְטִמְאָה מְקוּם אֲחֵר, וְעַל זֶה
כָּתוּב (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ וְגו'. וְאִם עַל
גַּב שְׂהַשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ בְּבְרִית הַזֶּה, לֹא כָּטָח בּוֹ
אֲבָרָהֶם, עַד שֶׁתְּפַלֵּל תְּפַלְּתוֹ לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ
הוּא וְאָמַר, ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח
מִלְאָכָו. וְדַאי זֶה מִלְאָךְ הַבְּרִית כִּדְרֵי שִׁישְׁמֹר הַבְּרִית
הַזֶּה וְלֹא יִטְמָא בֵּין אוֹתָם הָעַמִּים.

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תֵשֵׁב שָׁמָּה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שֶׁיִּדְעוּ אֲבָרָהֶם שֶׁהֵנָּה בְּכָלָם לֹא תִּהְיֶה מִי
שֶׁתְּכַבֵּר אֶת הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא, רַק הוּא לְבָדוֹ, וְלֹא
רָצָה שִׁיתְּהִי מְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק בִּינֵיהֶם, אֲלֵא שִׁיתְּהִי
מְדוּרוֹ עִמּוֹ, וְיִצְחָק יִלְמַד מִמֶּנּוּ תָּמִיד אֶת דְּרָךְ

הַקְּרוֹשׁ כָּרוֹךְ הוּא וְלֹא יִסָּטָה יְמִינָה וּשְׂמֹאלָהּ, וְעַל
בֵּן לֹא רָצָה אֲבֹרָתָם שְׂמֹדוֹרוֹ שֶׁל יִצְחָק יִהְיֶה שָׂם.

אָמַר רַבִּי יִיָסָא, וְדַאי שְׂזֻכוֹתוֹ שֶׁל אֲבֹרָתָם הִיָּתָה
לְפָנַי הָעֶבֶד הַהוּא, שְׁהֵיוּם הַהוּא יָצָא,
וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם הִגִּיעַ לְעֵינַי הַמַּיִם, שְׂכָתוֹב וְאָבִיא
הַיּוֹם אֶל הָעֵינַי. וְהִנֵּה פִּרְשׁוּתָהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי
וְאֲבִיטָה נִפְלְאוֹת מַתּוֹרֶתְךָ. כַּמָּה מַפְשִׁיִּים
הָאֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים לְהַשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה כָּל תַּחֲתִיִּים וְכָל הַחֲרוֹת
וְכָל הַטּוֹב בְּעוֹלָם הִזָּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. [החירות ההיא

שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וְשֶׁל הַבָּא הִיא] [ג"א החירות ההיא שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הִיא תַּחֲתִיִּים
בְּעוֹלָם הַזֶּה] תַּחֲתִיִּים הֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׂזֻכּוֹ לְיָמֵים
שְׁלֵמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג) אֵת
מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא. וּלְיָמֵים אֲרַכִּים בְּעוֹלָם הַבָּא,
מִשּׁוּם שֶׁהֵם תַּחֲתִיִּים שְׁלֵמִים, הֵם תַּחֲתִיִּים שֶׁל שְׂמֻחָה,
תַּחֲתִיִּים כְּלֵי עֲצָבוֹת, תַּחֲתִיִּים שֶׁהֵם תַּחֲתִיִּים. חֲרוֹת בְּעוֹלָם

הינה, חרות של הכל. שכל מי שמשתדל בתורה,
אין יכולים לשלט עליו כל העמים של העולם.

ואם תאמר, אותם בני השמר? גזרה היא
מלמעלה, כמו רבי עקיבא וחסדיו, וכך
עלתה במחשבה. חרות של מלאך המות שלא
יכול לשלט עליו, וכך זה ודאי. שאם אדם היה
נדבק בעין החיים, שהיא התורה, לא היה גורם
מות לו ולכל העולם.

ומשום כך, בשנתן הקדוש פרוץ הוא תורה
לישראל, מה פתוב בה? חרות על
הלחת, והרי פרשנה. ואלמלא הם לא תמאו
ועזבו את עין החיים, לא היו גורמים מות
לעולם כבתחלה. והקדוש פרוץ הוא אומר, (תהלים
פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון בלכם.
חבלתם את עצמכם - אכן כאדם תמותון וגו'.
ועל כן, כל מי שמשתדל בתורה, אין יכול
לשלט עליו הנחש הרע החוא שחשיך את
העולם.

אמר רבי ייסא, אם כן, למה משה מת? שאם
 כן, פנין שלא חטא - לא ימות! [ולמה ימות?] ^{דף}
 אמר לו, ודאי מת, אבל לא שלט בו אמרנו,
 אלא לא מת על ידו ולא נטמא בו, ולא מת ^{דף}
 ודאי. אלא נדבק בשכינה והלך לחיי עולם. ^(קלב ע"א)

וזה נקרא חי, כמו שבארנו שפתוב ^(שמואל ב כג)
 ובניהו בן יהונדע בן איש חי וגו'. ועל כן,
 כל מי שמשתדל בתורה, יש לו חרות מן הכל
 בעולם הזה משעבוד של שאר העמים עובדי
 עבודת כוכבים ומזלות. חרות בעולם הבא,
 משום שלא יתבעו ממנו דין בעולם ההוא כלל.

בא ראה פמה סודות עליונים יש בתורה,
 משום כך פתוב ^(משלי ג) יקרה היא מפנינים.
 פמה גנזים טמונים יש בה. ועל כן, כשהסתכל
 דוד ברוח של החכמה וידע פמה נפלאות
 יוצאים מן התורה.

פֶּתַח וְאָמַר (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת
מִתּוֹרְתֶיךָ. בֹּא רְאֵה, וַיְהִי הוּא טָרַם בְּלֶה
לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת? בָּאָה הִיא צָרִיף
לְהִיזוֹת! מַה זֶה יֹצֵאת? שְׁתַּקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הוֹצִיא אוֹתָה מִכָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר, שְׂכָלָם
רָשָׁעִים, וְהִיא יוֹצֵאת מִהַכָּל לְשָׁלָחָם. וַתֵּרַד
הָעֵינָה כְּתוּב בְּה"א, סוּר הוּא שְׂפָנִישָׁה שָׁם אֶת
בְּאֵר מְרִים, וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב הָעֵינָה בְּה"א, וְעָלוּ
לָהּ הַמַּיִם.

דָּבָר אַחֵר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת, כְּכַתוּב יֹצֵאת
לְשֹׂאב מַיִם. לָמָּה יוֹצֵאת וְלֹא הוֹלִכּוֹת
וְלֹא בָאוֹת? אֵלֶּה מִשׁוּם שְׂטֵמוֹנוֹת הָיוּ כָּל הַיּוֹם,
וּבְאוֹתָה שָׁעָה יוֹצֵאת לְשֹׂאב מַיִם. וְסִימָן לָקַח
בְּיָדוֹ.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁהִגִּיעַ הָעֶבֶד לְחָרֵן וּמָצָא אֶת רִבְקָה
לְעֵת עָרֵב, הִיא זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. בְּאוֹתָה
שָׁעָה שְׁתַּחֲוֶיֶע יִצְחָק לְחֵת־פִּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה,
בְּאוֹתָה שָׁעָה הִגִּיעַ הָעֶבֶד אֶל רִבְקָה. וּבִשְׁעָה

ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה,
הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו
שצריך קראוי, והכל הגיע בסוד החכמה, ועל
כן בא העבד לבאר המים, סוד הפתוח (שיר ד)
מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון.
ובארנוהו, והכל הוא סוד.

רבי שמעון בא לטבריה והיה עמו רבי אבא.
אמר רבי שמעון לרבי אבא, גלה, שחרי
אנו ראינו שאיש אחד הגיע כעת אלינו ודברים
חדשים בפיו, והם דברי תורה. אמר רבי אבא,
הנה ידעתי שפכל מקום שפר הולך, הקדוש
ברוך הוא שולח לו מלאכים טסים בכנפים
להשתעשע בו.

בעודם הולכים, הרים רבי שמעון את עיניו,
וראה איש שהיה רץ והולך. ישבו רבי
שמעון ורבי אבא. כשהגיע אליהם, אמר לו רבי
שמעון, מי אתה? אמר לו, אני יהודי, ובאתי
מפוטקיא, ואני הלכתי לסתרו [לאהל] של בר

יִחְתֵּאִי, שְׁנַמְנֵנוּ הַחֲבָרִים בְּדַבָּרִים יְדוּעִים וְשִׁלְחוּנֵי
אֵלָיו. אָמַר לוֹ, אָמַר בְּנִי. אָמַר לוֹ, אַתָּה בַּר
יִחְתֵּאִי? אָמַר לוֹ, אֲנִי בַר יִחְתֵּאִי.

אָמַר לוֹ, הֲרִי אֲמַרְנוּ שְׁלֹא יִפְסִיק אָדָם בְּתַפְלָתוֹ
בֵּינוּ לְבֵין הַכֶּתֶל, כַּפְתּוֹב (ישעיה לח) וַיִּסַּב
חֻזְקָתוֹ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וְגו'. וּמִי שֶׁמֵתַפְלֵל, אֲסוּר
לְעַבֵּר אַרְבַּע אַמּוֹת סְמוּךְ לוֹ, וּבְאֵרוֹ לְאַרְבַּע
הָאַמּוֹת הִלָּלוּ לְכָל צַד, פָּרַט לְפָנָיו. וְאָמְרוּ שְׁלֹא
יִתְפַּלֵּל אָדָם מֵאַחֲרֵי רַבּוֹ וְכו', וְנַמְנֵנוּ בְּכָל
הַדַּבָּרִים הִלָּלוּ.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) שְׁמָעָה תִּפְלָתִי ה' וְשִׁוְעָתִי
הֵאֱזִינָה אֵל דְּמַעְתִּי אֵל תִּתְחַרֵּשׁ. מָה הַטַּעַם
שְׁמָעָה וְלֹא שָׁמַע? בְּמָקוֹם אֶחָד כְּתוּב שָׁמַע ה'
וְחָנְנִי וְגו', וּבְמָקוֹם אֲחֵר שְׁמָעָה. אֵלָּא בְּכָל
מָקוֹם לְפַעְמִים שָׁמַע לְזָכַר, וְלְפַעְמִים שְׁמָעָה
לְנִקְבָה. שְׁמָעָה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם י"ז) שְׁמָעָה ה'
צִדֵּק וְגו'. שָׁמַע - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל) שָׁמַע ה'
וְחָנְנִי, (משלי א) שָׁמַע בְּנִי, (דברים כו) הִסְכַּת וְשָׁמַע.

וְכֵאֵן שִׁמְעָה תִּפְלְתִי ה', מִשּׁוֹם שְׁוִה [שְׁהִיא]
 הַדְּרָגָה שֶׁמִּקְבֵּלֶת כָּל הַתְּפִלוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם. וְהִרִי שְׁנִינוּ שְׁעוֹשֶׂה מֵהֶם עֲטָרָה וְשֵׁם
 אוֹתָהּ בְּרֵאשׁ שֶׁל צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, שְׁכַתוֹב
 (מְשֵׁל י) בְּרָכוֹת לְרֵאשׁ צַדִּיק, וְעַל כֵּן שִׁמְעָה
 תִּפְלְתִי ה'.

שִׁמְעָה תִּפְלְתִי ה' - זוֹ תִּפְלָה שְׁבִלְחַשׁ. וְשׁוֹעֲתִי
 הַאֲזִינָה - זוֹ תִּפְלָה שְׁאָדָם מֵרִים קוֹלוֹ
 בְּצַרְתּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ב) וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל
 הָאֱלֹהִים. וּמָה זֶה שׁוֹעֲתָם? אֵלֶּא שְׁכַת־תְּפִלוֹתוֹ
 מֵרִים קוֹלוֹ וְזוֹקֵף עֵינָיו לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה
 כב) וְשׁוֹעַ אֶל הַהָר. וְהַתְּפִלָּה הַזֹּאת (דף קלב ע"ב) מְשַׁבְּרַת
 שְׁעָרִים וְדוֹפְקַת [ס"א וְדוֹסְקַת] אוֹתָם לְהַכְנִים אֶת
 תְּפִלוֹתוֹ. אֵל דְּמַעְתִּי אֶל תְּחַרֵּשׁ - זֹאת נִכְנָסֶת לְפָנַי
 הַמְּלֹךְ וְאִין שְׁעַר שְׁעוֹמֵד לְפָנֶיהָ, וְלָעוֹלָם לֹא תִזְרוּ
 דְּמַעוֹת רִיקָם.

עוֹד, הִנֵּה כְּתוּב כָּאֵן שֶׁלֹּשׁ דְּרָגוֹת: תִּפְלָה, שׁוֹעָה,
 דְּמַעָה. כְּנֶגֶד אֵלוֹ שֶׁלֹּשׁ אַחֲרִים: כִּי גַר אֲנֹכִי

עמך, אחר כך תושב, אחר כך ככל אבותי, עקר העולם.

בא ראה, תפלה של אדם מעמך, משום ששתי תפלות הן - אחת מישוב ואחת מעמך, והן אחת בנגד שתי דרגות - תפלה של יד ותפלה של ראש. כלפי יום ולילה, והכל אחד. אף כאן תפלה מישוב כלפי תפלה של יד, לתקן אותה כמו [במי] שמתקן את הפלה ומקשט אותה להכניסה לחפה, כך גם מקשטים אותה בסוד המרכבה ומחנותיה, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל זה תפלה מישוב. ביון שנכנסת למלך העליון והוא בא לקבל אותה, אז אנו עומדים לפני המלך העליון, שחרי אז [מדרגה] תזכר מתחבר עם הנקבה, ומשום כך לא יפסיק בין נאילה לתפלה

[ונאילה ותפלה הן שתי דרגות, הסוד של צדיק וצדקה, יוסף ורחל].

ומשום שאדם עומד לפני המלך העליון, נוטל ארבע אמות לתפלתו, והקימוה

שְׁבַשְׁעוּר [ד"א בְּשַׁעוּר] הַסֵּרַט חָבַל שָׁל יוֹצֵר כּוֹל. וְכָל
 מִה שֶׁבָּא בְּצַד הַזְּכָר, צָרִיךְ לְאָדָם לַעֲמֹד בְּקִיּוּמוֹ
 וּבְמוֹדֵקָה [ס"א וַיִּבְדְּקָה]. כְּמוֹ כֵּן כִּשְׁהוּא בּוֹרֵעַ, בּוֹרֵעַ
 בְּכַרוּךְ. וּכְשֶׁהוּא זוֹקֵת, זוֹקֵת בְּשֵׁם, כִּדְרֵי לְהִרְאוֹת
 אֶת שְׁבַח הַזְּכָר עַל הַנְּקֻבָּה.

וּבָא וּרְאֵה, שְׁתֵּרֵי אֲמִרְנוּ אֵל יִתְפַּלֵּל אָדָם אַחֲזֵרֵי
 רַבּוֹ, וְנִתְבָּאֵר, כְּכַתוּב (דברים י) אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
 תִּירָא. אֶת - לְכָלֵּל שְׁצָרֶיךָ לִירָא מִרְבוֹ כְּמוֹרָא
 הַשְּׂכִינָה, וּיְרֵאת תִּלְמִיד הוּא רַבּוֹ. מִשּׁוּם כִּי
 בְשַׁעַת הַתְּפִלָּה לֹא יָשִׁים אוֹתוֹ הַמוֹרָא לְפָנָיו [ד"א
 לְתַפְּלָה], אֲלֵא אֶת מוֹרָא תְּקַדּוּשׁ כְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ
 וְלֹא מוֹרָא אַחֵר.

וּבָא וּרְאֵה, אֶת תְּפִלַּת מְנַחֵה תִּקְוֵן יִצְחָק, וּדְאֵי
 כְּמוֹ שֶׁתִּקְוֵן אַבְרָהָם תְּפִלַּת הַבֶּקֶר כְּנֶגֶד
 אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁנֵדֶבֶק בָּת. וְכֵן [כָּד] יִצְחָק תִּקְוֵן
 תְּפִלַּת מְנַחֵה כְּנֶגֶד אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁנֵדֶבֶק בָּת. וְעַל
 כֵּן תְּפִלַּת מְנַחֵה מִכַּאֲשֶׁר נוֹטָה הַשֶּׁמֶשׁ לְרֵדָת
 בְּדְרָגָתוֹ לְצַד מְעַרְב.

שְׁתֵּרֵי בְּטָרָם נָטָה הַשָּׁמַשׁ לְצַד מִעֶרֶב, נִקְרָא יוֹם
מִן הַבֶּקֶר עַד הַזְּמַן הַהוּא, שְׁפָתוֹב (תהלים
כג) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִם תֹּאמַר עַד חַשְׁכָּה -
בֹּא רְאֵה, שְׁפָתוֹב (ירמיה ו) אֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם
כִּי יָנְטוּ צִלְיֵי עֶרֶב. כִּי פָנָה הַיּוֹם - כְּנִגְדַת תְּפִלַּת
הַבֶּקֶר, שְׁפָתוֹב חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם, שְׁתֵּרֵי אִו
הַשָּׁמַשׁ הִיא לְצַד מִזְרָח. כִּיּוֹן שֶׁנָּטָה הַשָּׁמַשׁ וַיֵּרֵד
לְצַד מִעֶרֶב, הֵרִי אִו הוּא זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה,
וְכִבֵּר פָּנָה הַיּוֹם וּבָאוּ צִלְיֵי עֶרֶב וְהִתְעוֹרַר הַדִּין
הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם.

וּפָנָה הַיּוֹם שְׁהִיא הַדְּרָגָה שֶׁל חֶסֶד, וְנָטוּ צִלְיֵי
עֶרֶב שְׁהֵם הַדְּרָגָה שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאִו
נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׂרַף הַהֵיכָל. וְעַל כֵּן שָׁנִינוּ
שְׁיִהְיֶה אָדָם זָהִיר בְּתְפִלַּת הַמִּנְחָה, שֶׁהוּא הַזְּמַן
שֶׁשָּׂרוּי הַדִּין הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם. יַעֲקֹב תִּקַּן תְּפִלַּת
עֶרְבִית, שְׁתֵּרֵי הוּא תִּקַּן אוֹתָהּ וְזוֹן אוֹתָהּ בְּכָל
מַה שֶׁצָּרִיךְ, וְדָאֵי שְׂוֹא"ו תִּקַּן אֶת ה"א, וְה"א
נִזְוִינִית מִוֹא"ו, שְׂאִינ לָהּ אוֹר מִשָּׁל עֲצָמָה בְּלָל.

וּמִשׁוּם כִּדְ תַפְלֵת עַרְבִית רְשׁוֹת, שְׁהָרִי נִכְלָלָת
 בְּתַפְלֵת הַיּוֹם כִּדְרִי שְׁתֵּהִיחַ מְאִירָה,
 וּבִיעַת לֹא זֶה הַזְּמַן. וּבִאֲרָנוּ אוֹתָהּ, שְׁהָרִי לֹא
 הִתְנַלְּחָה אֹרֶךְ הַיּוֹם שְׁיֵאִיר לָהּ, וְהִיא שׁוֹלְפֵת
 בְּחִשְׁבָּה עַד זְמַן חֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁתִּקְדוּשׁ כְּרוּךְ
 הוּא מְשַׁתְּעֵשֶׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן הָעֵדֶן, וְאִז הַזְּמַן
 שְׁהֵאָדָם יִשְׁתַּעֲשַׁע [וְלִלְמַד] בְּתוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּפָאֵר.

בֵּא רְאֵה, דְּוֹד בָּא וְאָמַר שְׁלֹשֶׁת זְמַנֵּי הַתַּפְלוֹת
 הַלָּלוּ, שְׁכַתּוּב (תהלים נה) עָרַב וּבִקֵּר וְצִהָרִים,
 הַנִּיחַ שְׁלֹשָׁה. וְהוּא לֹא הִתְפַּלֵּל אֵלָּא שְׁנַיִם מֵהֶם,
 שְׁכַתּוּב אֲשִׁיחָה וְאֶהְמָה, וְלֹא יוֹתֵר. זֶה לְתַפְלֵת
 הַבִּקֵּר - וְזֶה לְתַפְלֵת הַמְּנַחָה. מִשׁוּם כִּדְ דִּיק
 אֲשִׁיחָה וְאֶהְמָה. בַּבִּקֵּר, שְׁהִיא שְׁעַת הַחֲסֵד,
 מִסְּפִיק לוֹ בְּחֲסֵד בְּאֲשִׁיחָה. וּבַמְּנַחָה, שְׁהִיא שְׁעַת
 הַדִּין תִּקְנֵשָׁה, צְרוּךְ הַמְּיָה, וּמִשׁוּם כִּדְ וְאֶהְמָה. אַחַר
 כִּדְ בְּשִׁנְחֻלָּק הַלַּיְלָה, הִיחַ קָם לְשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת
 כְּרֵאוֹי, (דף קלג ע"א) שְׁכַתּוּב (תהלים סב) וּבְלַיְלָה שִׁירָה עִמִּי,

וְהָרִי נִתְּפָאֵר.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהִלְכוּ. הִלְךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ עִמּוֹ עַד
מְבַרְיָה. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֹּא
רְאֵה, תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תְּקַנּוּם הַחֲכָמִים שָׁל
אֲנִישֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה, מִשּׁוּם שֶׁנִּמְצְאוֹת שְׁתֵּי
שְׁפָתַיִךְ (במדבר כח) אֶת הַכֶּבֶשׂ אַחַד תַּעֲשֶׂה בַּכֶּקֶר
וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים, וְהֵם
נִקְרָבִים בְּשֵׁנֵי הַזְּמַנִּים הַלָּלוּ שָׁל הַיּוֹם, שֶׁהֵם זְמַנֵּי
הַתְּפִלָּה.

אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, הֲרִי בַּתְּחִלָּה הָאֲבוֹת תְּקַנּוּ אֶת
הַתְּפִלוֹת הַלָּלוּ, וְמָה שֶׁתְּקַנּוּ אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק
הוּא הָעֶקֶר. וְמָה שֶׁתְּקַנּוּ יַעֲקֹב שְׁהוּא הַמְּשַׁבַּח שָׁל
הָאֲבוֹת, לָמָּה הֵיא רְשׁוֹת וְלֹא עֶקֶר כְּמוֹ אֵלּוּ?

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הֲרִי נִתְבָּאֵר, אֲבָל בֹּא רְאֵה, שְׁנֵי
הַזְּמַנִּים הַלָּלוּ שָׁל שְׁתֵּי הַתְּפִלוֹת אֵינָם אֵלָּא
לְחֵבֶר אֶת יַעֲקֹב לְגוֹדְלוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהִתְחַבְּרוּ זֶה עִם זֶה,
אֵינָנו צְרִיכִים יוֹתֵר. שְׁכִיּוֹן שֶׁנִּתְּנָה הָאֲשָׁה בֵּין שְׁתֵּי
הַזְּרוּעוֹת וּמִתְחַבְּרַת בְּנוֹתָ, לֹא צְרִיךְ יוֹתֵר, וְעַל כֵּן
אֵנוּ צְרִיכִים לְעוֹדֵר שְׁתֵּי הַזְּרוּעוֹת בְּגִלְלֵי שֶׁנִּתְּנָה

בִּינֵיהֶם. כִּיּוֹן אֲשֶׁר־יֵאָדָר בִּינֵיהֶם, הַגּוֹף וְהָאִשָּׁה, אִז
וּדְבָרֵיהֶם בְּלִחַשׁ שְׂלֵא לְהַזְכִּיר.

וּמִשּׁוֹם כֵּן, יַעֲקֹב מְשַׁמֵּשׁ בַּמָּרוֹם שְׁנֵינוּ. מַה זֶה
בַּמָּרוֹם? כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צב) וְאַתָּה
מָרוֹם לְעוֹלָם ה'! וְהַכֹּל הוּא סוּד לְיִדְעֵי חַדִּין. כִּי
רַבִּי אֲבָא וְהִתְיַוָּדִי הֵהוּא וְנִשְׁקֹו אֶת יָדוֹ. אָמַר רַבִּי
אֲבָא, עַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא לְמִדְתֵּי בְּדָבָר הַזֶּה, רַק
עָבְשׁוּ. אֲשֶׁר־י חֲלָקִי שְׁזָכִיתִי לְשִׁמְעַ אֹתוֹ.

וַיִּבְאֶתָּה יַצְחָק הָאֱהֻלָּה שְׂרָה אִמּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה. הָאֱהֻלָּה? הִיא צָרִיד
לְהִיזוֹת לְאֱהֻל שְׂרָה אִמּוֹ! מַה זֶה הָאֱהֻלָּה? שְׁחֻזָּה
לְשֵׁם הַשְּׂכִינָה. מִשּׁוֹם שְׂכָל זְמַן שֶׁשְׂרָה הִיָּתָה קְיָמָת
בְּעוֹלָם, לֹא זָוָה מִמֶּנָּה הַשְּׂכִינָה, וְנִרְ הִיא דוֹלֵק
מִעָרֵב שַׁבָּת לְעָרֵב שַׁבָּת וְהִיא מֵאִיר אֶת כָּל אֹתָם
יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ. אַחַר שְׁמִתָּה, כָּבָה אֹתוֹ חֲנַר. כִּיּוֹן
שְׂכָאָה רַבָּקָה, חֻזָּה הַשְּׂכִינָה וְהַדְּלִיקָה אֶת חֲנַר.
שְׂרָה אִמּוֹ - שְׁדַמְתָּה לְשְׂרָה בְּכָל מַעֲשֵׂיהָ.

רבי יהודה אָמר, כְּמוֹ שְׂדֵמוֹתַי שֶׁל יִצְחָק הֵיטָה
בְּדֵמוֹתַי שֶׁל אַבְרָהָם, וְכָל מִי שֶׁרָאָה אֶת
יִצְחָק אָמר זֶה וְדַאי אַבְרָהָם שֶׁהוּלִיד אֶת יִצְחָק -
כִּי גַם דְּמוּתָהּ שֶׁל רִבְקָה מִמֶּשׁ הֵיטָה בְּדֵמוֹתָהּ שֶׁל
שָׂרָה, וּמִשׁוּם כִּי שָׂרָה אָמוּ וְדַאי.

אָמר רבי אֶלְעָזָר, בְּכָל כִּי זֶה, אֲכַל פֶּאֶר רֵאָה, זֶהוּ
סוּד. שְׂאֵף עַל גַּב שֶׁשָׂרָה מֵתָה, דְּמוּתָהּ לֹא
זוּה מִן חַבִּית, וְלֹא נִרְאָתָה שָׁם מִיּוֹם שִׁמְתָה עַד
שֶׁבָּאָה רִבְקָה. כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנְסָה רִבְקָה, נִרְאָתָה
דְּמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה, שְׁכֵתוֹב וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֵהָלָה
וּגו'. מִיָּד שָׂרָה אָמוּ נִרְאָתָה שָׁם. וְלֹא הָיָה רוּאָה,
בִּק יִצְחָק לְבַדּוֹ כְּשֶׁנִּכְנְסִים לְשָׁם, וְעַל כֵּן וַיִּנָּחַם יִצְחָק
אֲחֵרֵי אָמוּ. [ס"א מֶה זֶה אֲחֵרֵי אָמוּ? אֲחֵרֵי] שְׂאֵמוּ נִרְאָתָה
וְהוֹדַמְנָה בַּחֲבִית, וְעַל כֵּן לֹא כֵתוּב אֲחֵרֵי מִיתַת
אָמוּ, אֶלָּא אֲחֵרֵי אָמוּ.

רבי שְׁמַעוֹן אָמר, מֶה שׁוֹנָה שְׁכֵתוֹב בְּיִצְחָק, וַיִּקַּח
אֶת רִבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּאָהֲבָהּ? כִּיּוֹן
שֶׁאָמר וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה, לֹא יִדְעֵנוּ שֶׁהוּא אָהֵב

אוֹתָהּ? שְׁחַרְי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם אוֹהֲבִים אֶת
 נְשׂוֹתֵיהֶם. מַה שׁוֹנֶה בְּיַצְחָק שְׂפָתוֹב בּוֹ וַיֵּאֱהָבָהּ?
 אֵלֶּא וְדַאי הִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל הָאֱהָבָה שֶׁל הַזִּכָּר
 לְאִשָּׁה אֵינָה אֵלֶּא בְּשִׂמְאֵל, שְׂפָתוֹב (שִׁיר א)
 שְׂמֵאֵלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וְחֲשָׁד וְלִילָה הֵם יַחַד,
 וְהַשְׂמֵאֵל מְעוֹרֵר תָּמִיד אֶהָבָה לְנִקְבָּה וְאוֹחֵז בָּהּ.
 וְעַל כֵּן, אֵיךְ עַל גַּב שְׂאֵבְרָהֶם [ס"א הַיָּה] אוֹהֵב אֶת
 שָׂרָה, לֹא כְּתוֹב בּוֹ וַיֵּאֱהָבָהּ, אֵלֶּא בְּיַצְחָק. וְאִם
 תֵּאמַר וַיֵּאֱהָב יַעֲקֹב אֶת רָחֵל - תֵּצֵד שֶׁל יַצְחָק
 שְׁחָיָה בּוֹ עֲשָׂה לוֹ.

בֹּא רֵאֵה, בְּשִׂאֵבְרָהֶם רָאֵה אֶת שָׂרָה [ס"א אֶת רַבְקָה],
 הִיָּה מְחַבֵּק אוֹתָהּ וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל יַצְחָק
 שֶׁהוּא בְּעֵלָהּ, אֹחֵז בָּהּ וְשֵׁם אֶת זְרוּעוֹ תַחַת רֵאשֶׁהּ,
 שְׂפָתוֹב שְׂמֵאֵלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְיֵנוּ תְּחַבְּקֵנִי. אַחֵר
 כִּדּוּ בֹא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ מִפְּתוֹ, וְהוֹלִיד שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי
 שָׁבָטִים, כֻּלָּם כְּרֵאוֹי.

וּבֹא וּרְאֵה, כָּל הָאֲבוֹת הִלְכוּ בְּסוֹד (דף קלב ע"ב) אַחֵר,
 וְכֻלָּם שִׁמְשׁוּ בְּאֶרְבַּע נְשִׁים כָּל אֶחָד מֵהֶם.

אֲבָרָתָם בְּאַרְבַּע - שָׂרָה וְהָגָר וְשֵׁתִי פִילִגְשִׁים,
שְׁפָתוֹב וְלִבִּי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבָרָתָם. פִּילִגְשִׁים
- שְׁתַּיִם. הִנֵּה אַרְבַּע.

יִצְחָק בְּסוּד שֶׁל אַרְבַּע שָׁל הַצַּד שֶׁל רִבְקָה,
שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה - אַחַד. וַתְּהִי לוֹ
לְאִשָּׁה - שְׁתַּיִם. וַיֵּאֱהָבָהּ - שְׁלֹשׁ. וַיִּנָּחַם יִצְחָק
אֲחֵרֵי אָמוֹ - הִנֵּה אַרְבַּע. בְּנֶגֶד זֶה הָיוּ לְיַעֲקֹב
אַרְבַּע נָשִׁים. וְהַכֹּל בְּסוּד אַחַד.

רַבִּי חַיִּיא אָמַר, אֲבָרָתָם וַיִּצְחָק שְׁמֹשׁוֹ כָּל אַחַד
עִם אִשָּׁה אַחַת בְּסוּד שֶׁל קֹדֶשׁ. אֲבָרָתָם עִם
שָׂרָה, יִצְחָק עִם רִבְקָה. וּבְנֶגֶד שְׁנֵיהֶם הָיוּ אַרְבַּע
נָשִׁים לְיַעֲקֹב בְּשְׁנֵי חֳלָקִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עָלוּ
הַדְּבָרִים לְמִקְוָמָם, שְׁתַּרְי הַכֹּל נַעֲשֶׂה בְּסוּד קְדוּשָׁה,
וְהַכֹּל בְּסוּד אַחַד.

וַיִּסְּף אֲבָרָתָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קְטוּרָה. קְטוּרָה
זוּ הִיא הָגָר. שְׁתַּרְי שְׁנֵינוּ, אַחַר שְׁנִפְרָדָה
הָגָר מֵאֲבָרָתָם וַמָּעַתָּה אַחַר גְּלוּלֵי אֲבִיתָה, אַחַר כֶּךָ
נִקְּוָרָה לְמַעֲשִׂים בְּשָׂרִים, וּמִשׁוּם כֶּךָ הַשְׁתַּנָּה שְׁמָה

וּנְקִרְאָהּ קְטוּרָה בְּמַעֲשֵׂים בְּשָׂרִים, וְשָׁלַח אֲבָרָהָם
 וּלְקַח אֹתָהּ לְאִשָּׁה. מִכָּאן שְׁשָׁנָוּי שֵׁם מִכִּפּוּר עַל
 חַטָּאִים, וְעַל כֵּן הִשְׁתַּנָּה שְׁמָהּ.

וַיִּסַּף אֲבָרָהָם. מַה זֶה וַיִּסַּף? אִם הֵאמֵר שֶׁהוּא
 הוֹסִיף עַל שָׂרָה - לֹא כֵן! אֵלֶּיךָ בְּיָמֵי שָׂרָה
 הוֹדוּנוּ עִמָּה פַּעַם אַחַת, וְאַחֵר כֵּן גִּרְשׁ אֹתָהּ עַל
 עִסְקֵי יִשְׁמָעֵאל, וְאַחֵר כֵּן וַיִּסַּף, כִּמּוֹ מִקְדָּם פַּעַם
 אַחֲרַת עַל מַה שֶּׁנִּשְׁאַל אֹתָהּ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְלִפְנֵי
 שְׁשָׁנָתָה מִמַּעֲשֵׂיהָ, כֵּן גַּם שָׁנָה שְׁמָהּ.

כֹּל רֵאִהּ, שֶׁאֵמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיְבִאֶהָ וַיִּצְחַק
 הָאֱלֹהִים שָׂרָה אִמּוֹ - שֶׁהִתְנַגְּלָתָה דְמוּת שָׂרָה,
 וַיִּצְחַק הַתַּנְחִיחַ אַחֲרֵי שֶׁהִתְנַגְּלָתָה אִמּוֹ וְאֵת דְמוּתָהּ
 הָיָה רוֹאֶה כָּל יוֹם. וְאַבְרָהָם, אֵף עַל גַּב שְׁשָׁנָה,
 לֹא נִכְנַם לְאוֹתוֹ הַבַּיִת, וְלֹא הִכְנִים אֶת אֹתָהּ
 הָאִשָּׁה לְשֵׁם כְּדֵי שֶׁשִּׁפְחָה לֹא תִירָשׁ גְּבֻרָתָהּ.
 וְכֵאֵל שָׂרָה לֹא נִרְאָתָה אִשָּׁה אַחֲרַת, אֵלֶּיךָ רִבְקָה.
 וְאַף עַל גַּב שֶׁאֲבָרָהָם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁדְמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה
 נִגְלָתָה שָׁם, הַשָּׂאִיר לְיִצְחָק אוֹתוֹ הָאֱלֹהִים,

לראות את הדמות של אמו בכל יום. יצחק ולא
אברהם. זהו שפתוב ויתן אברהם את כל אשר לו
ליצחק. את כל אשר לו בוקא, זו אותה הדמות
של שרה באותו המשכן.

דבר אחר ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק,
סוד האמונה העליונה שידבק יצחק בדרגות
חלקו בראוי. בא ראה, כאן נכללו [מים עם אש] אש
עם מים. וראי אש נושא מים. משמע ויתן אברהם
את כל אשר לו ליצחק, זה המים שנכללים באש.
ובראשונה נכללו יחד אש ומים. מתי? בשעה
שעקד את יצחק לעשות בו דין, אז נכללה האש
במים. וכאן נכללו מים באש, שחכל יהיה בסוד
האמונה העליונה.

ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם
מתנות. מה זה מתנות? אלו הצדדים
הדרגות התחתונות שהם שמות של צדדי רוח
הטמאה כדי להשלים את הדרגות, והתעלה יצחק
על הכל באמונה העליונה בראוי.

בְּנֵי הַפִּילֹגְשִׁים - אֵלֹהֵי הַיּוֹד בְּנֵי קַטוֹרֶת. פִּילֹגֶשׁ
 בְּרֵאשׁוֹנָה, וּפִילֹגֶשׁ בְּעֵת. רַבִּי חֵיָא אָמַר,
 פִּילֹגְשִׁים מִמָּוֶשׁ. וַיִּשְׁלַחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ - שְׁלֹא
 לְשַׁלֵּט אֲצֵל יִצְחָק. בְּעוֹדָנוּ חַי - בְּעוֹד שְׂאֲבָרָהֵם
 חָיָה חַי וְקַיָּים בְּעוֹלָם, שְׁלֹא יִתְגַּדְּלוּ בּוֹ אַחֵר בְּךָ,
 וְכִדְרֵי שְׂיִצְחָק יִתְקַן בְּצַד תְּדִין תִּקְשָׁה תְּעֵלִיּוֹן
 שְׂיִתְגַּבֵּר עַל כָּלֶם וְכָלֶם יִבְנְעוּ לְפָנָיו. קִדְמָה אֶל
 אֶרֶץ קָדֶם - מִשׁוֹם שְׁשָׁם הֵם צְדֵדֵי הַכְּשָׁפִים
 הַטְּמֵאִים.

בֵּא רֵאָה, בְּתוֹב (מַלְכִים-א ה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמָה
 מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם. אֵלֹהֵי הֵם שְׁחִיּוֹ מִבְּנֵי
 [הֵם] בְּנֵי פִילֹגְשִׁים שָׁל אֲבָרָהֵם. וַחֲרֵי בְּאֶרְנוּ שְׁחֲרֵי
 בְּאוֹתָם חֲרֵי קָדֶם הֵם מְלַמְּדִים כְּשָׁפִים לְבְנֵי אָדָם,
 וּמְאוֹתָהּ אֶרֶץ קָדֶם יֵצְאוּ לָבֵן וּבְעוֹר וּבְלָעָם, וְכָלֶם
 מִכְּשָׁפִים, וַחֲרֵי בְּאֶרוּחוֹ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה
 יַעֲקֹב (דף קלד ע"א) וַיִּשְׂרָאֵל לְבָנוּיִם הֲלֹא ה' וְגו'.

בֵּא רֵאָה, מוֹמֵן שְׁנֵיחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַפְּרָכוֹת

לא שורות בעולם ונמנעות, כביכול נמנעות
ממעלה ומטה, וכל אותן שאר הדרגות
התחתונות מתנפרות והולכות ושולטות על
ישראל, משום שהם נרמו בחטאייהם.

הפסוק היה אין מתישבים דבריו, שכתוב מי
נתן למשפה יעקב. כיון שאמר מי נתן
למשפה יעקב וישראל, מה זה חטאנו לו? היה
צריך להיות חטאו לו! ואם אמר חטאנו לו,
מהו ולא אבנו? ולא אבינו צריך להיות!

אלא בשעה שגהר המקדש ונשרף ההיכל
והעם הגלה, רצתה השכינה להעקר
ממקומה וללכת עמהם בגלות. אמרה: אלך
בראשונה לראות את ביתי והיכלי, ואפקד את
מקומות הכהנים והלוים שהיו עובדים בביתי.

אמר רבי אלעזר, באותה שעה הסתכלה פנסת
ישראל למעלה וראתה את בעלה מסתלק
ממנה למעלה למעלה. ירדה למטה, נכנסה
לבית והסתכלה בכל אותם המקומות, ונשמע

קול לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְנִשְׁמַע קוֹל לְמַטָּה. זְהוּ
שְׁפָתוֹב (ירמיה לא) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי
תְמָרוֹרִים רָחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ וְגו'. וּבְאֲרוּחָהּ.

כִּיּוֹן שְׁנִבְנָסָה לְגָלוּת, הִסְתַּכְּלָה עַל הָעָם,
וְרָאָתָה שְׂדוּחֻקִּים אוֹתָם וְרוּמָסִים אוֹתָם
בְּגָלוּת בֵּין רַגְלֵי שְׂאֵר הָעַמִּים. אִזּוּ אָמְרָתָה: (ישעיה
מב) מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב וְגו'. וְהֵם אוֹמְרִים:
הֲלֹא ה' זֶה תִּטְאֲנוּ לוֹ. וְהִיא אוֹמְרָתָה: וְלֹא אָבוּ
בְּדַרְכֵּי הַלּוֹף וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

וּבְשָׁעָה שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפָקֵד אֶת
עַמּוֹ, בְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל תִּשׁוּב מִן הַגָּלוּת
בְּרֵאשׁוֹנָה. [אומר לה הקדוש ברוך הוא]: תִּלְכִּי לְבֵית בְּרִי
שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ יִבְנֶה בְּהִתְחַלָּתָה. וַיֹּאמֶר לָהּ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: קוּמִי מִן הָעֶפְרָה. הִיא שָׁבָה
וְאוֹמְרָתָה: לְאִיזָה מְקוֹם אֵלֶיךָ? בֵּיתִי חֲרַב, וְהִיכְלִי
נִשְׂרַף בְּאֵשׁ.

עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִבְנֶה אֶת בֵּית הַמְּקַדָּשׁ
בְּרֵאשׁוֹנָה וַיִּתְקִין אֶת הַהִיכָל וַיִּבְנֶה אֶת

קְרִית יְרוּשָׁלַיִם, וְאַחַר כֵּן יָקִים אוֹתָהּ מִן הָעָפָר.
וְהוּא שְׂפָתוֹב (תהלים קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' וְגו'. בּוֹנֵה
יְרוּשָׁלַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל
יִבְנֶם. וַיֹּאמֶר לָהּ: (ישעיה נב) הִתְנַעַרִי מֵעָפָר קוֹמִי
שְׂבִי יְרוּשָׁלַם וְגו'. וַיִּבְנֶם אֶת נְלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהוּ
שְׂפָתוֹב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' - בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן
- נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִבְנֶם. וְאִזּוּ הָרֹפֵא לְשִׁבּוּרֵי לֵב
וּמְחַבֵּשׁ לְעֵצָבוֹתָם, זֶה תַּחֲיֵת הַמַּתִּים, וְכֵתוֹב
(יחזקאל לו) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעֲשִׂיתִי אֵת
אֲשֶׁר בְּחַקֵּי תֵלְכוּ וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.